

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto  
Viešosios teisės katedra

Lino Mockevičiaus  
V kurso, Tarptautinės ir ES teisės  
Studijų šakos studento

## **Magistro darbas**

### **Internetinės televizijos reguliavimo ES teisėje probleminiai aspektai**

Darbo vadovas: doc. dr. Irmantas Jarukaitis

Recenzentė: doc. dr. Skirgailė Žalimienė

Vilnius  
2018

## Turinys

ĮVADAS .....	2
1. INTERNETINĖS TELEVIZIJOS SĄVOKA IR RŪŠYS.....	9
2. TINKLO NEUTRALUMAS KAIP SUDEDAMOJI INTERNETO ARCHITEKTŪROS DALIS .....	19
2.1. Tinklo neutralumo sąvoka ir požymiai .....	19
2.2. Tinklo neutralumo argumentai už ir prieš.....	21
2.3. Tinklo neutralumo raida JAV – du žingsniai į priekį, vienas atgal .....	23
2.4. Neutralaus interneto (ne-)reglamentavimas ES - Reglamentas 2015/2120 .....	26
3. GEOGRAFINIS BLOKAVIMAS IR JO TEISĖTUMAS TEIKIANT AUDIOVIZUALINES PASLAUGAS INTERNETU .....	31
3.1 Geografinio blokavimo samprata ir veikimo principas .....	32
3.2 Geografinio blokavimo taikymo motyvai .....	33
3.3. Geografinio blokavimo vengimas ir jo teisėtumo aspektai.....	40
3.4. Europos Sąjungos iniciatyvos blokuoti geografinį blokavimą .....	43
4. KILMĖS ŠALIES PRINCIPAS IR JURISDIKCIJOS PROBLEMATIKA .....	47
4.1 Kilmės šalies principo problematika interneto erdvėje.....	49
4.2 Siūlomos kilmės šalies principo alternatyvos .....	51
IŠVADOS .....	55
ŠALTINIŲ SĄRAŠAS .....	56
SANTRAUKA.....	64
SUMMARY .....	65

## IVADAS

XX a. trečiame dešimtmetyje atsiradus televizijai žmonių suvokimas apie pasaulį pasikeitė. Televizorius pradėjo tarnauti žmogui ne tik kaip informacijos priemonė, tačiau atliko ir pramoginę funkciją - buvo galima išgirsti muzikinį kūrinį ar pamatyti meno pasirodymą neišeinant iš namų. Tiesa, vos tik atsiradus televizoriui, šis prietaisas iškart neišpopuliarėjo. 1947 - aisiais tik keli tūkstančiai amerikiečių turėjo nuosavus televizorius<sup>1</sup>. Ketvirtojo dešimtmečio pabaigoje, penkto dešimtmečio pradžioje pagrindinė televizijos paskirtis buvo viešosios nuomonės formavimas<sup>2</sup>. Būtent tuo laikotarpiu įsigyti televizorių tapo paprasčiau, kadangi dėl masinės televizorių gamybos produkcijos kaina krito bei atsirado daugiau skirtingų programų. Milijonai amerikiečių pasinaudodami proga įsigijo šiuos elektronikos prietaisus taip paversdami televiziją populiariausia masinės žiniasklaidos priemone<sup>3</sup>.

2013 - aisiais ITU<sup>4</sup> paskelbtoje ataskaitoje nurodoma, jog 2012-ųjų metų pabaigoje pasaulyje buvo maždaug 1.4 mlrd. namų ūkių (angl. *households*), turinčių bent vieną televizijos įrangos komplektą. Tai sudarė 79 proc. visų pasaulio namų ūkių<sup>5</sup>. Prognozuojama, jog 2021 - aisiais šis skaičius šoktels iki 1.69 mlrd. namų ūkių<sup>6</sup>. Tai parodo, jog vis daugiau ir daugiau asmenų įgyja galimybę gauti televizijos paslaugas, kurios ir toliau išlieka tarp populiariausių paslaugų informacinių ir komunikacijos technologijų (ICT) rinkoje. Vis dėlto, norimas tikslas vis dar nėra pasiektas - 2003 - aisiais vykusio Pasaulio Informacinės Visuomenės Susitikimo (WSIS)<sup>7</sup> metu buvo iškeltas tikslas "užtikrinti, kad visi pasaulio gyventojai galėtų gauti televizijos ir radijo paslaugas"<sup>8</sup>. Matyti, jog televizija yra laikoma

---

<sup>1</sup> Johnson Hur. *History of the television* [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-01-28]. Prieiga per internetą: <<https://bebusinessed.com/history/history-of-the-television/>>;

<sup>2</sup> DIGGS-BROWN, Barbara. *Strategic public relations. An Audience-focused approach*. Cengage Learning, 2012. p. 53. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-28]. Prieiga per internetą: <[goo.gl/4HKmpv](http://goo.gl/4HKmpv)>.

<sup>3</sup> *Ibid.*

<sup>4</sup> Tarptautinė Telekomunikacijų Sąjunga (International Telecommunication Union) - tai viešojo-privataus sektorių partneryste grįsta specializuota Jungtinių Tautų organizacija, skirta informaciniams ir komunikacijos technologijoms (ICT). [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.itu.int/en/about/Pages/default.aspx>>.

<sup>5</sup> International Telecommunications Union. *Measuring the Information society 2013* [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-29]. Prieiga per internetą: <[https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013\\_without\\_Annex\\_4.pdf](https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013_without_Annex_4.pdf)> p. 162.

<sup>6</sup> Number of TV households worldwide from 2010 to 2021 (in billions). [Interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.statista.com/statistics/268695/number-of-tv-households-worldwide/>>.

<sup>7</sup> WSIS (angl. World Summit on the Information Society) - buvo dviejų etapų JTO organizuotas informacijos, komunikacijos ir informacinės visuomenės klausimams analizuoti skirtas susitikimas, kurio pagrindinis tikslas buvo mažinti technologinę atskirtį tarp turtingųjų ir skurdžiųjų pasaulio valstybių. Pirmasis Susitikimo etapas vyko 2003 - aisiais Ženevoje, antrasis - 2005 - aisiais Tunise. Būtent pirmojo susitikimo metu Ženevoje ir buvo sukurtas Veiksmų Planas (angl. *Plan Of Action*). Daugiau informacijos: <https://www.itu.int/net/wsis/>

<sup>8</sup> WSIS Plan Of Action. [Interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-30]. Prieiga per internetą: <<https://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/poa.html>>

svarbiu instrumentu skleisti informaciją, skatinti nacionalinį identitetą suteikiant terpe nacionaliniam turiniui ar šviesti visuomenę<sup>9</sup>.

Šiandien tradicinės, linijinės (angl. *linear*) televizijos populiarumas yra sumenkęs. XX a. pabaigoje atsiradus ir XXI a. pradžioje žaibiškai išpopuliarėjus internetui, visuomenė vis labiau įsitraukė į elektroninę erdvę. Ne tik elektroninis paštas, bet ir interneto tinklo (angl. *web*) iškilimas ženkliai palengvino tarpusavio komunikaciją ir taip prisidėjo prie didesnės interneto įtakos socializavimuisi<sup>10</sup>. Vis didėjantį vartotojų susidomėjimą internetu patvirtina ir ITU statistika: apskaičiuota, jog 2005 - aisiais metais Europos namų ūkių, turinčių kompiuterį, skaičius siekė vos daugiau nei pusę visų namų ūkių - 53.2 procento, tuo tarpu manoma, jog 2017 - aisiais šis skaičius siekia 80.3 procento. Panaši situacija ir kalbant apie internetą namuose: 2005 - ais metais namų ūkių Europoje, turinčių internetą buvo 42.1 procento, 2017 - aisiais - 84.2 procento<sup>11</sup>. Matyti įdomi tendencija, jog namų ūkių, turinčių internetą, skaičius 2017 - aisiais viršijo namų ūkių su kompiuteriu skaičių. Manytina, kad vietoje kompiuterio vartotojai renkasi alternatyvius technologinius prietaisus (planšetes, telefonus).

Tam, kad televizija išliktų tarp populiariausių žiniasklaidos, pramogų priemonių, rinkos dalyviai yra priversti prisitaikyti prie visuomenės poreikių. Iš statistikos matyti, jog visuomenė labiau linkusi laiką leisti internete, todėl paslaugų teikėjai privalėjo ieškoti naujų terpių. Taip atsirado televizijos paslaugos internete, kitaip dar vadinamos internetine (arba interneto protokolo) televizija. Internetinės televizijos veikimo principas yra pagrįstas tuo, jog televizijos paslaugos, nepriklausomai, ar linijinės, ar nelinijinės, yra teikiamos naudojant interneto protokolą (IP). Skirtingai nei įprastos, antžeminės televizijos atveju, norint žiūrėti internetinės televizijos programas tereikia turėti prieigą prie interneto bei tinkamą įrenginį. Toks televizijos žiūrėjimo būdas yra daug lankstesnis nei lyginant su įprastinės televizijos žiūrėjimu, kadangi nereikalauja asmens būti namuose prieš televizoriaus ekraną.

Vystantis technologijoms kartu turi vystytis ir šių technologijų reglamentavimas. Tiesa, tarp akademinės bendruomenės narių bei kitų suinteresuotų asmenų vis dar vyksta diskusija, ar, dėka interneto bei kitų technologijų, verta pripažinti naująją teisės sritį - kiberteisę (angl. *cyberlaw*), ar naujiesiems teisiniams santykiams, vykstantiems kibernetinėje

---

<sup>9</sup>International Telecommunications Union. *Measuring the Information society 2013* [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-29]. Prieiga per internetą: <[https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013\\_without\\_Annex\\_4.pdf](https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013_without_Annex_4.pdf)>, p. 159.

<sup>10</sup>DUTTON, William H. *The Oxford Handbook of Internet Studies*, Oxford University Press, UK, 2013, p. 30

<sup>11</sup>International Telecommunications Union. *Key ICT indicators for developed and developing countries and the world* [Interaktyvu]. [Parsisiūsta 2018-01-27]. Prieiga per internetą: <[https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/statistics/2017/ITU\\_Key\\_2005-2017\\_ICT\\_data.xls](https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/statistics/2017/ITU_Key_2005-2017_ICT_data.xls)>

erdvėje, būtų galima pritaikyti dabar galiojančių teisės aktų nuostatas, taikomas atitinkamiems teisiniams santykiams<sup>12</sup>. Pirmąją poziciją labiau palaiko tarptautinės organizacijos<sup>13</sup>. Akivaizdu, kad teisėkūra bene visad atsilieka nuo technologinės inovacijos<sup>14</sup>. Visgi negalima palikti “pilkos zonos” rinkoje. Paslaugų teikėjams atradus naujas nišas įstatymų leidėjas, ar tai būtų nacionaliniu, ar supranacionaliniu lygmeniu, privalo tam kreipti itin daug dėmesio, kadangi nauja sritis reikalauja teisinio tikrumo tam, kad ji galėtų būti vystoma. Teisinio tikrumo principas gali būti įgyvendinamas taip pat ir nurodant tam tikrus šiai sferai taikomus principus, kurie leistų užtikrinti ne tik asmenų, besinaudojančių technologijomis, teises, tačiau nubrėžtų ir atsakomybės ribas už šių teisių ar pareigų pažeidimą<sup>15</sup>.

Europos Sąjungos mastu pirmieji audiovizualinių paslaugų reglamentavimo bandymai buvo pradėti 1989 - aisiais priėmus “Televizija be sienų” direktyvą (toliau - TWF Direktyva, TBS Direktyva)<sup>16</sup>. Pagrindinė direktyvos idėja - kilmės šalies principas, nurodantis, jog valstybė narė turi užtikrinti laisvę gauti paslaugas bei negali be pagrindo riboti televizijos programų iš kitų valstybių narių, kurių nacionalinę teisę atitinka, retransliavimo<sup>17</sup>. Nors ši direktyva teturėjo 27 straipsnius, tačiau tuo metu tai buvo didelis išbandymas suderinti du aspektus: viena vertus, tai buvo pamatas bendrai Europos audiovizualinei rinkai užtikrinant laisvę teikti televizijos paslaugas visoje Bendrijos teritorijoje, kita vertus, Bendrija privalėjo gerbti valstybių narių kompetenciją kultūros bei žiniasklaidos srityje, paliekant teisę valstybėms narėms nusistatyti griežtesnes taisykles nei numato TWF Direktyva<sup>18</sup>. Vėliau TBS Direktyva buvo peržiūrėta ir pakeista derinant reguliavimą su technologinėmis naujovėmis. Vėlesnėje, 2007 - ūjų metų, TBS Direktyvos redakcijoje<sup>19</sup> pirmąkart atskirtos linijinės ir nelinijinės paslaugos bei pirmą kartą paminėtas interneto tiekimas kaip terpė teikti audiovizualines paslaugas.

---

<sup>12</sup> KULESZA, Joanna. *International internet law*, Routledge, Abingdon, 2012, xi psl.

<sup>13</sup> *Plan of Action* 13a tikslas: Governments should foster a supportive, transparent, pro-competitive and predictable policy, legal and regulatory framework, which provides the appropriate incentives to investment and community development in the Information Society. Daugiau informacijos žr. <<https://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/poa.html>>

<sup>14</sup> KULESZA, Joanna. *International internet law*, Routledge, Abingdon, 2012, ix puslapis

<sup>15</sup> *Ibid.*

<sup>16</sup> 1989 m. spalio 3 d. Tarybos direktyva 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo. OL Specialus leidimas 6 skyrius, 1 tomas, p. 224.

<sup>17</sup> *Ibid.*, 2 straipsnis.

<sup>18</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 286-304.

<sup>19</sup> 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/65/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo. OL 2007 L 332, p. 314 - 332

2010 - aisiais priėmus naująją Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvą (toliau tekste - AVŽPD, Direktyva 2010/13/ES)<sup>20</sup> buvo žengtas kitas žingsnis link bendros audiovizualinės rinkos, kuomet buvo koduota 2007 - ūjų Direktyva. Šia direktyva buvo siekiama sukurti tarpvalstybinės audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų sistemą, siekiant sustiprinti programų gamybos ir platinimo vidaus rinką ir užtikrinti sąžiningos konkurencijos sąlygas<sup>21</sup>. Kilmės šalies principas vis dar išliko kertiniu akmeniu siekiant gilesnės integracijos audiovizualinėje rinkoje. Sąjungos institucijos yra įsitikinusios, kad kilmės šalies principas yra būtinas kuriant vidaus rinką<sup>22</sup>. Taip pat, ES atkreipia dėmesį ir į faktą, jog nelinejinės audiovizualinės paslaugos tampa vis populiareesnės, tad siekiant, kad konkurencija Sąjungoje nebūtų iškraipyta bei būtų užtikrintas teisinis tikrumas, tiek linijinėms, tiek nelinejinėms paslaugoms turėtų būti taikomos vienodos taisyklės<sup>23</sup>.

2015 m. gegužės 6 dieną J.C. Juncker'io vadovaujamai Europos Komisijos priimtoje Bendros Skaitmeninės Rinkos strategijoje (toliau - DSM strategija) kaip vienas iš išsikeltų tikslų buvo nurodyta audiovizualinės rinkos reforma didžiausią dėmesį kreipiant Direktyvos 2010/13/ES taikymo sričiai bei bendrų taisyklių visiems rinkos dalyviams užtikrinimui<sup>24</sup>. Strategijoje taip pat atkreiptas dėmesys į tai, jog, atsižvelgiant į užsakomųjų (nelinejinių) paslaugų ypatybes, kai kuriais atvejais šioms paslaugoms taikomi mažesni reikalavimai. Tai yra todėl, jog vartotojai patys gali pasirinkti ir kontroliuoti žiūrėjimo būdą, laiką bei turinį. Šio magistro baigiamo darbo rašymo metu Europos Komisija yra pateikusi naujosios AVŽPD projektą<sup>25</sup>, kuris taip pat bus aktualus nagrinėjant magistro baigiamojo darbo objektą.

Ši magistro baigiamąjį darbą sudarys 4 dalys. Pirmojoje darbo dalyje bus aptarta internetinės televizijos sąvoka bei rūšys, skirtumai tarp skirtingų rūšių. Pažymėtina, jog šiame darbe minima sąvoka "internetinė televizija" apima tiek linijinę, tiek nelinejinę televiziją bei vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformas (angl. *video-sharing platform*), tad šios internetinės televizijos rūšys ir bus aptartos bei palygintos. Antrojoje darbo dalyje bus

<sup>20</sup> 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo. OL 2010 L 95, p. 1-24.

<sup>21</sup> *Ibid*, 2 konstatuojamoji dalis

<sup>22</sup> *Ibid*, 33 konstatuojamoji dalis

<sup>23</sup> *Ibid*, 11 konstatuojamoji dalis

<sup>24</sup> 2015 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonominių ir Socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui "Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija", 3.2 punktas. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-01]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EN>

<sup>25</sup> Pasiūlymas EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-01]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52016PC0287>

aptariamasis tinklo neutralumas kaip sudėtinė internetinės televizijos dalis. Akivaizdu, jog tam, kad internetinės televizijos paslaugos būtų sėkmingai teikiamos, būtina užtikrinti pastovų interneto ryšį. Šioje dalyje taip pat bus aptariami pagrindiniai argumentai, kodėl tinklo neutralumas turi arba neturi egzistuoti bei analizuojamas Reglamentas 2015/2120<sup>26</sup> kaip pagrindinis ES teisės aktas, reguliuojantis atvirą interneto prieigą, bus lyginami Jungtinių Amerikos Valstijų bei ES teisės aktai šioje srityje. Trečiojoje darbo dalyje bus aptariama geografinio blokavimo praktika – tai technologinis apribojimas, kuomet asmuo gauna tik ribotą informacijos kiekį arba specifines paslaugas atsižvelgiant į jo geografinę vietą. Taip pat, geografinis ribojimas neigiamai atsiliepia ir laisvam asmenų judėjimui, kadangi vykstant į kitą ES valstybę narę asmuo gali gauti visiškai kitą turinį. Trečioje dalyje taip pat bus aptartas geografinio blokavimo vengimas, vengimo teisėtumo klausimas bei Sąjungos teisėkūros veiksmai, aktualūs geografinio blokavimo praktikai. Ketvirtoje šio darbo dalyje bus kalbama apie kilmės šalies principą bei šio principo problematiką internetinėje erdvėje. Šiandieninių technologijų dėka tiek įsteigti įmonė bet kurioje ES valstybėje, vartotojai dėka interneto turi galimybę per keletą sekundžių pasiekti bet kurį interneto puslapį, taip pat teikti paslaugas internetu galima neiškeliant kojos iš namų, tad ar kilmės šalies principas vis dar yra aktualus? Vertinant šio principo aktualumą taip pat bus aptiriamos ir siūlomos alternatyvos. Verta paminėti ir tai, jog šiame darbe nebus aptariami P2P (angl. *peer-to-peer*) televizijos, piratavimo, duomenų apsaugos ir privatumo probleminiai aspektai, o konkurencinės bei intelektinės nuosavybės teisės nuostatos bus aptiriamos tiek, kiek, autoriaus nuomone, tai aktualu tiriant darbo objektą.

**Temos aktualumas.** Kaip minėta, vystantis technologijoms, atsiranda vis daugiau naujų būdų teikti audiovizualines paslaugas. Vis daugiau žmonių vietoje tradicinės, linijinės televizijos renkasi laisvesnį, lankstesnį variantą - nelinijinę televiziją, kadangi toks paslaugų teikimo būdas neapsiriboja vien tik televizoriumi - vartotojai yra linkę rinktis kitas alternatyvas (telefonus, kompiuterius). Lietuvos Statistikos Departamento duomenimis, 2016 - aisiais IPTV paslaugas rinkosi 29,1% televizijos paslaugų gavėjų. IPTV paslaugų gavėjų skaičius išaugo sparčiausiai - net 14,6%<sup>27</sup>. Kitas aspektas, dėl ko ši tema yra aktuali, yra

---

<sup>26</sup> 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/2120 kuriuo nustatomos priemonės, susijusios su atvira interneto prieiga, ir kuriuo iš dalies keičiami Direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis, ir Reglamentas (ES) Nr. 531/2012 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo ryšio tinklus Sąjungoje. OL 2015 L 310, p. 1-18.

<sup>27</sup> Lietuvos Statistikos Departamento leidinys „*Informacinės technologijos Lietuvoje, 2017*“. P. 46. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-07]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=28180>

dabartiniai pokyčiai, vykstantys ES lygmeniu. Per pastaruosius keletą metų Sąjungoje įsigaliojo esminiai teisės aktai, aktualūs teikiant internetinės televizijos paslaugas. Taip pat, būtina suprasti tiek DSM strategijoje, tiek naujosios AVŽPD projekto iškeltus tikslus bei siūlomus reglamentavimo būdus tiek, kiek tai susiję su internetine televizija.

**Darbo tikslas.** Šio magistro baigiamojo darbo tikslas yra ištirti internetinės televizijos paslaugų teikimo reglamentavimą Europos Sąjungoje bei nustatyti ir ištirti aspektus, kuriuose tiek paslaugų teikėjai, tiek vartotojai gali susidurti su problemomis teikiant arba gaunant paslaugas.

**Darbo uždaviniai.** Šiame darbe numatyti šie uždaviniai: nustatyti internetinės televizijos sąvoką, palyginti skirtingas jos rūšis bei ištirti prieš tai minėtus esminius aspektus, galinčius turėti įtakos internetinės televizijos paslaugų teikimui - geografinį blokavimą, interneto tinklo neutralumą, kilmės šalies principo aktualumą interneto erdvėje.

**Darbo objektas.** Šiame darbe objektu laikomi ES teisės aktai, susiję su internetinės televizijos reglamentavimu.

**Tyrimo metodai.** Tyrimo metu bus naudojami lingvistinis, sisteminis, teleologinis, istorinis, lyginamasis teisės aiškinimo metodai. Lingvistiniu metodu bus analizuojamas teisės aktų tekstas, bus ieškoma sąvokų apimties bei analizuojama aktuali teismų praktika. Sisteminiu metodu bus tiriamos ES teisės kartu su nacionalinės teisės nuostatomis, perkeliančiomis ES antrinę teisę, kadangi ES teisės aktai yra sudedamoji Lietuvos Respublikos (toliau - LR) teisinės sistemos dalis. Teleologiniu teisės aiškinimo metodu bus siekiama nustatyti teisės aktų leidėjo tikslą priimant teisės aktą tiek Sąjungos, tiek nacionaliniu lygmeniu. Istorinis metodas bus naudojamas tirti, kaip internetinė televizija buvo reglamentuojama anksčiau, bei palyginti teisės reguliavimo apimtį skirtingais laikais. Lyginamuoju teisės aiškinimo metodu bus lyginami ES ir JAV teisės aktai, kuomet bus kalbama apie interneto tinklo neutralumą.

**Darbo originalumas.** Autoriaus žiniomis, šiuo metu Lietuvoje nėra mokslinių darbų, kuriuose būtų analizuojamas internetinės televizijos teisinis reglamentavimas ir jo problematika ES teisėje. Vis dėlto, verta paminėti, jog 2010 - aisiais ir 2011 - aisiais Mykolo Romerio universitete (MRU) buvo apginti du magistro darbai panašiomis, tačiau ne tapačiomis temomis. 2009 – aisiais Rūtos Šliažaitės parašytame magistro baigiamajame darbe analizuojami teisiniai skaitmeninės televizijos paslaugų, teikiamų plačiajuosčio ryšio tinklais, aspektai, tačiau, skirtingai nei šiame darbe, nėra skiriama dėmesio probleminiams aspektams. Taip pat, viena iš minimo darbo dalių yra susijusi su vartotojų teisių, asmens teise į privatumą ir asmens duomenų apsauga, o tai nepatenka į šio magistro baigiamo darbo objekto sritį. 2011 – aisiais Donato Vitkaus parašytame magistro baigiamajame darbe analizuojamas



privalomasis skaitmeninės televizijos retransliavimo teisiniai aspektai bei „*Must carry*“ principas, bet nekalbama apie aspektus, susijusius su šio magistro darbo dalimis, kaip antai, geografinis blokavimas, tinklo neutralumas ir kilmės šalies principas.

Kalbant apie užsienio mokslininkų darbus, egzistuoja daug straipsnių bei kitų šaltinių, kuriuose kalbama apie tam tikrus aspektus susijusius su atitinkamomis ši magistro baigiamojo darbo dalimis (pavyzdžiui, geografinio blokavimo ar tinklo neutralumo) arba aptariamais ES teisės aktais audiovizualinėje srityje, tačiau šis magistro baigiamasis darbas skiriasi tuo, jog čia bus aptartas internetinės televizijos kaip specifinės audiovizualinės paslaugos reglamentavimas ir probleminiai aspektai būtent iš ES teisės perspektyvos. Autoriaus manymu, šis darbas laikytinas unikaliu ir dėl to, jog darbe aptariama ne tik Direktyva 2010/13/ES ir jos projektas, tačiau ir kiti, sąlyginai neseniai įsigalioję, Sąjungos teisės aktai, reglamentuojantys atitinkamus santykius internete ir turintys įtakos internetinės televizijos paslaugų teikimui.

**Svarbiausi šaltiniai.** Šiame darbe bus naudojami ES teisės šaltiniai - jau prieš tai minėti ES reglamentai, direktyvos, juos lydintys teisės aktai bei paruošiamieji dokumentai (*travaux preparatoires*). Darbe bus remiamasi ir kitų struktūrų, kaip antai, Tarptautinės Telekomunikacijų Sąjungos (ITU), OECD bei Lietuvos Statistikos Departamento dokumentais. Šiam darbui taip pat pasirinkti William'o H. Dutton'o, Joanna'os Kulesza'os, Michael'o A Wagner'io, Marketa'os Trimble bei kitų mokslininkų darbai, kurie, autoriaus nuomone, laikytini aktualiais.

## 1. INTERNETINĖS TELEVIZIJOS SĄVOKA IR RŪŠYS

Kaip buvo minėta prieš tai, šiame darbe sąvoka “internetinė televizija” arba “internetinio protokolo televizija (IPTV)” apims ne tik linijinę, nelinejinę televiziją, tačiau ir vaizdo medžiagą bendro naudojimo platformose. Verta paminėti, jog “internetinės televizijos” sąvokos ES teisėje nėra. Kaip matyti iš pačios apibrėžties, paprasčiausia prasme IPTV yra televizija, rodoma internetu - pasitelkiant interneto protokolą kaip terpę televizijos paslaugoms teikti. IPTV laikoma pamaina tradicinei televizijai<sup>28</sup> bei puikus būdas skatinti konkurenciją audiovizualinių paslaugų sektoriuje<sup>29</sup>. Štai pavyzdžiui, OECD<sup>30</sup> 2007 metais išleistoje ataskaitoje<sup>31</sup> nurodyta, jog nėra vieno tinkamo internetinės televizijos apibrėžimo, tačiau ir pati organizacija nesistengia nustatyti teisinės šios apibrėžties kategorijos<sup>32</sup>.

Vis dėlto, OECD ataskaitoje nurodyta, jog IPTV vertėtų suprasti kaip vaizdo bei papildomų paslaugų, kaip antai garso/teksto/duomenų, teikimą Interneto Protokolu. Šios paslaugos turi būti pateikiamos kaip linijinio ar nelinejinio programavimo kanalai, pritaikyti transliuoti televizijoje<sup>33</sup>. Turint omenyje tokį apibrėžimą, po juo patenka tiek linijinės, tiek nelinejinės paslaugos<sup>34</sup>. Iš šio apibrėžimo išryškėja keli siūlomi IPTV požymiai: pirma, gali būti teikiamos ne tik vaizdo, tačiau ir papildomosios paslaugos. Tai reiškia, jog, pavyzdžiui, subtitravimo paslaugos taip pat galėtų pateikti po šiuo apibrėžimu; antra, paslaugų teikimas privalo būti atliekamas naudojantis Interneto Protokolu (IP); trečia, šios paslaugos turi būti pateikiamos kaip linijinio ar nelinejinio programavimo kanalai, pritaikyti transliuoti televizijoje. Tačiau net ir apibrėžus šią sąvoką nereiškia, jog, kuomet paslauga teikiama

---

<sup>28</sup> MARS DEN, Chris et al. *Assessing Indirect Impact of the EC Proposals for Video Regulation, Technical Report*. RAND Europe, 2006, xii psl. Pažymėtina, jog autoriai šiame šaltinyje iptv supranta siaurai - kaip linijinę televiziją, rodomą internetu, tad nurodoma, jog su iptv lygiuotis gali nebent užsakomųjų paslaugų (VOD) teikėjai. Autoriai taip pat yra linkę vartotojų sukurtą turinį priskirti prie VOD paslaugų, tačiau, kaip patys pastebi, ne visuomet ir dėl to galima teisės spraga. Taip yra dėl to, kad dabartinėje 2010/13/ES direktyvoje vartotojų sukurta vaizdo medžiaga nėra reglamentuota. Žr. Xv p.

<sup>29</sup> OECD Working Party on Communication Infrastructures and Services Policy. *IPTV: Market developments and regulatory treatment*. [Interaktyvu]. [parsiųsta 2018-01-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd.org/sti/ieconomy/39869088.pdf>>.

<sup>30</sup> Europos Bendradarbiavimo ir Kooperavimo Organizacija (angl. Organisation for Economic Co-operation and Development) - tai daugiašalis forumas, kuriame valstybių narių ekspertai diskutuoja, dalijasi patirtimi bei plėtoja naujas ekonominės bei socialinės politikos gaires, kurios vėliau perkeliama į praktinį gyvenimą. Organizacija siūlo savo nariams ir šalims partnerėms paramą, pagrįstą organizacijos vertybėmis, diegiant gerąsias pasaulines praktikas bei standartus viešosios politikos srityje. Šiuo metu EBPO priklauso 35 valstybės. Lietuva stojimo procesą pradėjo 2015 m. Daugiau informacijos žr: <<https://www.urm.lt/default/lt/ekonomine-diplomatija/lietuva-tarptautinese-ekonominese-organizacijose/ebpo>>

<sup>31</sup> OECD Working Party on Communication Infrastructures and Services Policy. *IPTV: Market developments and regulatory treatment*, 2007.

<sup>32</sup> *Ibid.*, p. 6

<sup>33</sup> *Ibid.*

<sup>34</sup> *Ibid.*

naudojantis interneto protokolu, tokią paslaugą vertėtų kvalifikuoti kaip IPTV paslaugą ir jai turėtų būti taikomas lygiavertis su IPTV režimas<sup>35</sup>.

ITU apibūdina šią sąvoką kiek kitaip. 2008 - aisiais išleistame dokumente pastebima, jog ši sąvoka kelia šiokią tokią sumaištį<sup>36</sup>. Internetinė televizija apibūdinama dvejopai: pirma, siaurąja prasme, kaip vaizdo paslaugos, teikiamos interneto protokolu, antra, plačiąja prasme, kaip bet kokias funkcijas atliekančias vaizdo, garso, teksto, grafikos ir duomenų paslaugas, vykdomas naudojant IP platformą<sup>37</sup>. Antrasis apibūdinimas apima ne tik linijines vaizdo paslaugas, tačiau ir, pavyzdžiui, tam tikras el. pašto bei susirašinėjimo paslaugas. Todėl, autoriaus nuomone, toks apibrėžimas laikytinas per plačiu IPTV apibūdinti. ITU kaip IPTV požymį taip pat išskiria paslaugų teikėjo galimybę užtikrinti aukštą paslaugų kokybės (angl. *Quality of Service* arba QoS) arba patirties kokybės (angl. *Quality of Experience* arba QoE) lygį. Lyginant ITU ir OECD nurodytas IPTV sąvokas atkreiptinas dėmesys į kelis bendrus bruožus: be abejonės, paslaugos teikimo terpė - Interneto Protokolas. Taip pat, tai yra ne tik vaizdo paslaugos, tačiau ir kitos paslaugos, papildančios vaizdo paslaugas (pavyzdžiui, subtitrai, garsas ir pan.), trečia, galutinis paslaugų gavėjas yra vartotojas. Būda, kuriuo vartotojas gaus jam teikiamas paslaugas, pasirenka jis pats - ar tai būtų linijinė televizija, ar nelinijinė, ar televizorius, ar kitas technikos prietaisas.

Sąjungos teisėje panaši yra "audiovizualinių žiniasklaidos paslaugų" sąvoka, kuri Direktyvoje 2010/13/ES suprantama kaip, be kita ko, paslauga, apibrėžta Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 56 ir 57 straipsniuose, už kurią redakcinę atsakomybę prisiima žiniasklaidos paslaugų teikėjas ir kurios pagrindinis tikslas – informavimo, pramogų ar švietimo tikslais teikti programas plačiajai visuomenei elektroninių ryšių tinklais, kaip apibrėžta Direktyvos 2002/21/EB<sup>38</sup> 2 straipsnio a punkte. Tokia audiovizualinės žiniasklaidos paslauga – tai televizijos programų transliavimas, kaip apibrėžta šios dalies e punkte, arba užsakomosios audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos. Tačiau šie apibrėžimai nėra tapatūs. Direktyvos nurodytame apibrėžime nekalbama apie Interneto Protokolą, kadangi Interneto Protokolas yra tik viena terpė, kuria galima teikti audiovizualinės žiniasklaidos paslaugas. Tokiu atveju manytina, jog Direktyvoje nurodyta sąvoka apima ne tik internetu, tačiau ir kitoje erdvėje teikiamas televizijos paslaugas, t.y. yra platesnė. Be to, nei ITU, nei OECD

---

<sup>35</sup> OECD Working Party on Communication Infrastructures and Services Policy. *IPTV: Market developments and regulatory treatment*, 2007, p. 6

<sup>36</sup> HERNANDEZ, Janet, DE LA TORRE, Mindel. IPTV and Mobile TV: New Regulatory Challenges For Regulators, ITU Working paper, p.6.

<sup>37</sup> *Ibid.*

<sup>38</sup> 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos. OL 2002 L 108, p. 33

dokumentuose nėra kalbama apie redakcinę atsakomybę, kaip būtina audiovizualinės žiniasklaidos, tame tarpe ir interneto televizijos, paslaugų požymį.

Verta paminėti, jog visai neseniai įsigaliojusiame Reglamente 2017/1128<sup>39</sup> (toliau tekste – Perkeliavimo Reglamentas, Reglamentas 2017/1128) numatyta „internetinio paslaugos“ sąvoka reiškia audiovizualinę paslaugą Direktyvos 2010/13/ES 1 straipsnio a dalies prasme, teikiamą abonentai – vartotojui, turinčiam prieigą prie paslaugos – jo gyvenamosios vietos valstybėje narėje pagal sutartas sąlygas ir internetu. Tokiu atveju teigtina, kad Perkeliavimo Reglamento sąvoka yra konkretesnė nei audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų, todėl labiau atitinka internetinės televizijos specifiką. Lyginant tarptautinių organizacijų siūlomas ir ES teisėje nurodytas sąvokas, matyti, jog tarptautinių organizacijų pateiktos sąvokos yra labiau pagrįstos techninėmis paslaugų specifikacijomis nei ES teisėje įtvirtintosios.

Šiam darbui aktualios trys internetinės televizijos rūšys: linijinė televizija, teikiama pagal iš anksto suderintą tvarkaraštį, nelinijinė televizija, kurios pateikimo būdą ir laiką asmuo gali pasirinkti pats, bei vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos.

#### *Linijinė televizija*

Linijine televizija arba linijinės televizijos paslaugomis laikytinos tokios paslaugos Sąjungos teisėje apibūdinamos kaip audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų rūšis, kurią teikia žiniasklaidos paslaugų teikėjas, skirta vienu metu žiūrėti programas pagal programų tvarkaraštį<sup>40</sup>. Tai reiškia, jog televizijos programos yra suruošiamos pagal iš anksto numatytą tinklę ir vartotojas turi žiūrėti programas konkrečiu laiku. Skirtingi kanalai yra parengę skirtingus tinklelius. Vartotojui televizija transliuojama dažniausiai plačiajuosčiu tinklu į kompiuterį ar televizorių<sup>41</sup>. Televizijos programa Direktyvoje 2010/13/ES yra apibūdinama kaip vaizdų, perteikiančių judesį, lydimą arba nelydimą garso, visuma, sudaranti atskirą vieną žiniasklaidos paslaugų teikėjo nustatytame tvarkaraštyje arba kataloge, kurių forma bei turinys prilygsta televizijos programų formai ir turiniui<sup>42</sup>. Teisingumo Teismas, apibrėždamas „programos“ sąvoką, nurodė, jog, Direktyvos 1 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytoje nuostatoje reikalaujama, kad „filmuoti epizodai prilygtų televizijos programų formai ir turiniui, o ne kad visas trumpų vaizdo įrašų rinkinys prilygtų visam televizijos

<sup>39</sup> 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas 2017/1128 dėl internetinių turinio paslaugų tarpvalstybinio perkeliavimo vidaus rinkoje. OL 2017 L 168, p. 1

<sup>40</sup> Direktyvos 2010/13/ES 1 straipsnio e dalis

<sup>41</sup> MARSDEN, Chris *et al.* *Assessing Indirect Impact of the EC Proposals for Video Regulation, Technical Report*. RAND Europe, 2006, 56 p.

<sup>42</sup> Direktyvos 2010/13/ES 1 straipsnio b dalis

programų operatoriaus sudarytam tvarkaraščiui ar katalogui<sup>43</sup>. Kitaip tariant, vaizdo įrašų trukmė nėra lemiamas kriterijus sprendžiant, ar vaizdo įrašai laikytinai programa Direktyvos 2010/13/ES prasme, priešingai – tai, kad, vaizdo įrašai yra trumpi, nėra kliūtis juos laikyti „programa“ pagal Direktyvos 2010/13 1 straipsnio 1 dalies b punktą<sup>44</sup>. Kadangi programa gali būti rodoma ne tik tvarkaraštyje, tačiau ir kataloge, tokiu atveju šis apibrėžimas taikytinas ir nelinejinės televizijos vienetui apibūdinti. Verta paminėti, jog naujosios direktyvos projekte siūloma platesnė programos sąvoka. Pagal naująjį apibrėžimą, programa neturi nustatytos formos, kuri prilygtų televizijos programų formai ir turiniui, reikalavimo, tad tokiu atveju praplečiama atitinkamų Direktyvos straipsnių taikymo sritis.

### *Nelinijinė televizija*

Nelinijine televizija arba užsakomosiomis audiovizualinėmis paslaugomis (angl. *video on demand*) laikytinos tokios paslaugos, kurias teikia žiniasklaidos paslaugų teikėjas, skirtos žiūrėti programas naudotojo pasirinktu laiku ir jo individualiu prašymu pagal žiniasklaidos paslaugų teikėjo siūlomą katalogą<sup>45</sup>. Skirtingai nei linijinių paslaugų atveju, užsakomosios žiniasklaidos paslaugos yra daug lankstesnės vartotojo atžvilgiu: vartotojas turi daugiau kontrolės pasirenkant tiek norimą laiką, tiek būdą gaunant šias paslaugas - ar tai būtų SVOD<sup>46</sup> - prenumeravimo būdu, kuomet vartotojas sumoka atitinkamą mėnesinį mokestį ir gauna prieigą prie teikėjo siūlomo katalogo (bene žymiausias šios kategorijos atstovas - *Netflix*), ar “mokėk už peržiūrą” (angl. *pay-per-view*), kuomet paslaugų gavėjas moka už kiekvieną norimą programą atskirai (pavyzdžiui, *Google Play* arba *iTunes*). Dėl šio lankstumo faktoriaus užsakomosios paslaugos tampa vis populiareesnės. *Nielsen 2016* -ųjų internetinės apklausos, atliktos 61 valstybėje, duomenimis, beveik du trečdaliai apklaustųjų nurodė, jog žiūri nelinejinę televiziją, įskaitant trumpalaikį (kurio trukmė yra 15 minučių ar trumpiau) bei ilgalaikį (filmai, serialo serijos) turinį<sup>47</sup>.

Europos Sąjunga pripažįsta tiek linijines, tiek nelinejines paslaugas ir jas laiko lygiavertėmis. Pagal AVŽPD 21 konstatuojamąją dalį, į šios Direktyvos taikymo sritį patenka tik tos paslaugos, kurios yra masinio pobūdžio – kurios skirtos didelei plačiosios visuomenės daliai arba kurios galėtų turėti akivaizdų poveikį jai,- tačiau nėra konkretizuojami “masinio pobūdžio” vertinimo aspektai, t.y. nėra nustatyti kriterijai, kuriais remiantis paslaugos yra

<sup>43</sup> Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. Sprendimas byloje *New Media Online* C-347/14. EU:C:2015:709, 19 p.

<sup>44</sup> *Ibid*, 20 p.

<sup>45</sup> Direktyva 2010/13/ES, 1 straipsnio g dalis

<sup>46</sup> Angl. *Subscription video-on-demand*

<sup>47</sup> Nielsen. *Video On Demand. How worldwide viewing habits are changing in the evolving media landscape*, 2016. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-12]. Prieiga per internetą: <<https://goo.gl/XnbCQ5>>

skirtos didelei visuomenės daliai arba galėtų daryti jai akivaizdų poveikį. Tokiu atveju peršasi išvada, jog vertinimo laisvė yra palikta teismams. Šiuo atveju šiek tiek aiškumo suteikė Teismas jau minėtoje *New Media Online* byloje. Kaip nurodyta minimame sprendime, „Tai, kad interneto vartotojas, naudodamasis internetinio laikraščio operatoriaus sudarytu katalogu, <...> gali bet kada atsidaryti jį dominantį vaizdo įrašą, nedaro jokios įtakos tam, kad [internetu subdomene] įkelti vaizdo įrašai, kaip ir televizijos programos, yra skirti plačiajai visuomenei ir gali jai daryti akivaizdų poveikį, kaip teigiama Direktyvos 2010/13 21 konstatuojamojoje dalyje“. Šiuo atveju teismas, remdamasis interneto globalumu, atkreipia dėmesį į faktą, jog televizijos programos minimoje byloje yra įkeltos į subdomeną. Tokie Teismo argumentai leidžia daryti išvadą, kad bet kokios televizijos paslaugos, patalpintos internete, savaime atitinka „masinio pobūdžio“ reikalavimą, nurodytą AVŽPD 21 konstatuojamojoje dalyje.

#### *Vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos*

Viena iš esminių siūlomo AVŽPD projekto<sup>48</sup> (toliau - Projektas, AVŽPD Projektas) naujovių – vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformų reglamentavimas. Kaip nurodyta projekto pirmojoje konstatuojamojoje dalyje, vartotojų sukurtas turinys tampa vis svarbesnis statistiniam vartotojui, o šių paslaugų teikėjai yra gerai įsitvirtinę rinkoje<sup>49</sup>. Tai patvirtina ir statistika. Remiantis Eurostat<sup>50</sup> 2016 metais atlikto tyrimo duomenimis, maždaug 58% visų apklaustųjų naudojo internetą bendro naudojimo platformoms<sup>51</sup>. AVŽPD reglamentuojant šias paslaugas, Direktyvos taikymo sritis stipriai išsiplėstų - net ir audiovizualinės paslaugos, teikiamos socialiniais tinklais, taptų šio teisės akto objektu<sup>52</sup>. Direktyvos projekte vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos paslaugos apibūdinamos kaip paslaugos pagal SESV 56 bei 57 straipsnius ir atitinka šiuos požymius:

- paslauga – tai didelio kiekio programų ar vartotojų sukurtos vaizdo medžiagos, kurių atžvilgiu vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos paslaugų teikėjas neturi redakcinės atsakomybės, **saugojimas**;

<sup>48</sup> Pasiūlymas EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo. COM/2016/0287 final - 2016/0151 (COD)

<sup>49</sup> *Ibid*, 1 konstatuojamoji dalis

<sup>50</sup> Eurostat - Europos statistikos biuras, įsteigtas 1953 metais Liuksemburge. Daugiau informacijos žr. <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>

<sup>51</sup> Internet access and activities - households and individuals. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-02-13]. Prieiga per internetą: <[http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Internet\\_access\\_and\\_use\\_statistics\\_-\\_households\\_and\\_individuals](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Internet_access_and_use_statistics_-_households_and_individuals)>

<sup>52</sup> AVŽPD pasiūlymas, 3 konstatuojamoji dalis

- laikomo turinio organizavimą nustato paslaugų teikėjas, be kita ko, automatinėmis priemonėmis arba algoritmais, konkrečiai, užtikrindamas prieglobą (angl. *hosting*) ir rodyimą, įdiegdamas žymas ir nustatydamas seką;
- pagrindinis paslaugos arba nuo jos atsiejamos dalies tikslas yra teikti plačiajai visuomenei programas ir vartotojų sukurtą vaizdo medžiagą informavimo, pramogų ar švietimo tikslais;
- paslauga teikiama elektroninių ryšių tinklais, kaip apibrėžta Direktyvos 2002/21/EB 2 straipsnio a punkte.

Šiuo atveju paslaugų teikimas apima tik programų ar vaizdo medžiagos saugojimą, tačiau ne transliavimą ar konkuravimą. Taip pat, egzistuoja bendra taisyklė, kad vartotojų sukurtos vaizdo medžiagos atveju paslaugų teikėjas, skirtingai nei linijinės ar užsakomosios televizijos atveju, neturi redakcinės atsakomybės. Platformose vaizdo medžiagos kontrolė neretai vyksta tik *ex post*<sup>53</sup>. Pagal dabar galiojančios Direktyvos 2010/13/ES 1 straipsnio 1 dalies c punktą, redakcinė atsakomybė laikytina veiksminga kontrolė tiek atrenkant programas, tiek ir jas išdėstant chronologine tvarka linijinių paslaugų, ar pateikiant kataloge nelinijinių paslaugų atveju. Taigi matyti, kad redakcinės atsakomybės momentas ES teisėje egzistuoja iki vartotojams įgyjant prieigą prie audiovizualinio turinio. Tokiu atveju vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos nelaikytinos turinčiomis redakcinę atsakomybę vartotojų sukurto ir patalpinto turinio atžvilgiu ir nepatenka į dabar galiojančios AVŽPD taikymo sritį, tačiau laikytinos informacinės visuomenės paslaugomis pagal E-Komercijos direktyvą<sup>54</sup>. Verta paminėti, jog Teisingumo Teismas visai nesename *Peugeot*<sup>55</sup> sprendime, sprenddamas dėl bendro naudojimo platformų kvalifikavimo, turėjo galimybę pasisakyti apie bendro naudojimo platformų redakcinės atsakomybės kvalifikavimą, tačiau to išvengė. Mat byloje Vokietijos teismas kreipėsi į ESTT su klausimu, ar trumpi reklaminiai vaizdo įrašai YouTube platformoje laikytini audiovizualinėmis žiniasklaidos paslaugomis Direktyvos 2010/13/ES 1 straipsnio 1 dalies a punkto prasme. Teismas sprendime pabrėžė, kad vaizdo įrašai šiuo atveju

<sup>53</sup> Pavyzdžiui, *YouTube* internetiniame puslapyje egzistuoja galimybė anonimiškai “pranešti” (ang. *report*) apie netinkamą vaizdo medžiagą kartu nurodant ir priežastį, kodėl manoma, kad vaizdo medžiaga yra netinkama. Tokia galimybė atsiranda tik įkėlus vaizdo medžiagą į platformą, t.y. kuomet vartotojai jau gali matyti galimai žalingą turinį. Dėl didelio vaizdo medžiagos kiekio darbuotojai patys negalėtų atlikti kontrolės, todėl tik pažymėta vaizdo medžiaga yra tikrinama.

<sup>54</sup> Pasiūlymas EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-01]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52016PC0287>

<sup>55</sup> Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2018 m. vasario 21 d. sprendimas byloje *Peugeot Deutschland GmbH* C-132/17. EU:C:2018:85

nėra laikytini audiovizualinėmis paslaugomis, kadangi šių vaizdo įrašų tikslas yra reklamuoti teikiamą produktą arba paslaugą<sup>56</sup>. Be to, Teismas aptarė tik vieną konkretų atvejį, tačiau plačiau nepasisakė dėl redakcinės atsakomybės kaip būtinosios sąlygos audiovizualinės žiniasklaidos paslaugoms teikti. Šiuo atveju nėra informacijos, koks būtų teismo vertinimas tuo atveju, jeigu prejudicinis sprendimas ir pagrindinė byla būtų susijusi su kanalu, leidžiančiu vartotojams peržiūrėti pramoginius vaizdo įrašus. Turint omenyje pasiūlytą AVŽPD projektą ir jo tekstą, manytina, jog atsakymas būtų toks pat, tačiau teismo veiksmus vis tiek būtų galima kritikuoti.

Vis dėlto, redakcinė atsakomybė *de facto* tenka vartotojui, sukūrusiam ir patalpinusiam turinį į platformą. Sistemiškai vertinant AVŽPD projekto bei Direktyvos 2000/31/EB<sup>57</sup> (toliau - E-komercijos direktyva, EKD) nuostatas, darytina išvada, jog tam, kad teikėjas būtų atleistas atsakomybės už netinkamos vaizdo medžiagos laikymą, būtina atitikti sąlygas, nurodytas E-komercijos direktyvos 14 straipsnyje. AVŽPD projekte vartotojų sukurta vaizdo medžiaga apibūdinama kaip vaizdų, perteikiančių judesį, lydimą arba nelydimą garso, visuma, sudaranti atskirą vienetą, kurį sukūrė ir (arba) į vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformą įkėlė vienas ar daugiau naudotojų. Vartotojų sukurta medžiaga sudaro programas. Nors pagal dabar galiojančią AVŽPD programai prilyginama tik tokia vaizdo medžiaga, kuri prilygsta televizijos programų formai ir turiniui, siūlomame projekte ši sąvoka tampa platesne - siūloma atsisakyti reikalavimo dėl medžiagos prilyginimo televizijos programoms. Tokiu atveju net ir vaizdo medžiaga bendro naudojimo platformoje patenka į šią kategoriją.

---

<sup>56</sup> Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2018 m. vasario 21 d. sprendimas byloje *Peugeot Deutschland GmbH* C-132/17. EU:C:2018:85, 22 punktas.

<sup>57</sup> 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje, OL specialus leidinys 13 skyrius, 25 tomas. P. 399 - 414



1 lentelė. IPTV rūšys, reguliuojamos ES teisėje, ir jų požymiai.

<b>IPTV rūšis</b> <b>Požymis</b>	<b>Linijinė televizija</b>	<b>Nelinijinė televizija</b>	<b>Bendro naudojimo paslaugų platforma</b>
<b>Informacinis vienetas</b>	Programa	Programa	Programa
<b>Red. atsakomybė</b>	Paslaugų teikėjui	Paslaugų teikėjui	Medžiagą sukūrusiam vartotojui / paslaugų teikėjui <sup>58</sup>
<b>Vartotojo įtaka paslaugoms</b>	Maža	didelė	didelė
<b>Inform. vieneto visumos forma</b>	tvarakaraštis	katalogas	katalogas
<b>Konkuravimas su įprastinės televizijos paslaugomis</b>	privalomas	privalomas <sup>59</sup>	neprivalomas
<b>Paslaugų teikimo tikslas</b>	Informavimo, pramogų, švietimo	Informavimo, pramogų, švietimo	Informavimo, pramogų, švietimo

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Šalia šių modelių technologijų rinkoje atsiranda naujų, mišrių technologijų, apjungiančių kelias televizijos rūšis. Šios technologijos vadinamos hibridine plačiajuosčio transliavimo televizija arba tiesiog hibridine televizija (HbbTV)<sup>60</sup>. Tai technologijos modelis, kuomet paslaugų teikėjai, siekdami suteikti paslaugoms universalumo arba išlaikyti vartotojus savo klientų tarpe siūlo vieną televizijos paketą vietoje kelių skirtingų arba jau esamų paslaugų platformoje yra įdiegiamos naujos technologijos. Pavyzdžiui, iki 2009 -ųjų vaizdo medžiagos platforma *YouTube* buvo žinoma kaip garsiausia nelinejinių vaizdo paslaugų teikėja. 2009 metais *YouTube* nutarė žengti žingsnį į priekį ir šalia tradicinių paslaugų vartotojams pradėjo siūlyti transliavimo galimybę. Tiesa, ši galimybė nėra absoliuti, kadangi

<sup>58</sup> Direktyvos 2010/13/ES prasme redakcinė atsakomybė platformos paslaugų teikėjams nėra taikytina, tačiau faktinė atsakomybė tenka turinį patalpinusiam vartotojui, o paslaugų teikėjui tenka tik tuo atveju, jei šio veikla neatitinka sąlygų, nurodytų E-komercijos direktyvos 14 straipsnyje.

<sup>59</sup> Suprantama iš to, jog šiuo aspektu Sąjunga tiek linijines televizijos paslaugas, tiek nelinejines laiko lygiareikšmėmis, todėl ir nelinejinėms paslaugoms yra keliamas toks reikalavimas.

<sup>60</sup> Angl. *Hybrid Broadcast Broadband Television*

egzistuoja tam tikri apribojimai, susiję su kenksmingu turiniu. Kaip nurodo pats *YouTube*, teisė transliuoti gyvai gali būti suvaržyta, jei:

- Yra pažeidžiamos bendruomenės gairės (angl. *Community Guidelines*);
- Transliacija yra užblokuota visame pasaulyje;
- Egzistuoja skundas dėl autorinių teisių pažeidimo;
- Transliacija atitinka kitą, autorines teises turinčią transliaciją;

Kitas pavyzdys - garsiausia kompiuterinių žaidimų transliavimo platforma *Twitch*, suteikianti galimybę daugiau nei dviems milijonams kompiuterinių žaidimų entuziastų, iš kurių daugiau nei 17 tūkstančių yra sudarę partnerystės sutartis su *Twitch*<sup>61</sup>, transliuoti savo veiklą gyvai. Šalia šios veiklos platformoje taip pat yra galimybė išsisaugoti bei peržiūrėti senesnes transliacijas, taigi šalia linijinių paslaugų teikiamos ir nelinijinės audiovizualinės paslaugos. Tokiu atveju tiek *YouTube*, tiek *Twitch* galėtų būti laikomos mišrių (arba hibridinių) paslaugų teikėjais.

Žvelgiant į tokį paslaugų teikimą iš Sąjungos teisės perspektyvos, verta paminėti, jog nei Direktyva 2010/13/ES, nei siūlomas naujasis projektas nedetalizuoja mišraus modelio paslaugų. Dabar galiojančios Direktyvos 2010/13/ES 27 konstatuojamojoje dalyje nurodoma, jog, *inter alia*, <...> apskritai turėtų būti laikoma, kad televizijos transliavimas arba televizijos programos, kurias tas pats žiniasklaidos paslaugų teikėjas siūlo kaip užsakomąsias audiovizualines paslaugas, atitinka šios direktyvos reikalavimus, kai tenkinami reikalavimai, taikomi televizijos transliavimui, t.y. linijiniam perdavimui <...>. Tačiau pagal šią formuluotę nėra aišku, kaip vertinti, kuomet linijinės ir nelinijinės yra laikomos bendromis paslaugomis. Štai čia susiduriama su problema: jeigu pagal šią nuostatą laikytumėme, jog, pavyzdžiui, *Netflix* kompanijai pradėjus teikti ir transliavimo paslaugas, tokiu atveju *Netflix* veikla būtų laikytina mišrių paslaugų teikimu ir patektų į šį 27 konstatuojamojoje dalyje nurodytą atvejį, tada būtų vertinamos tik transliavimo gyvai paslaugos. Priešingu atveju, kaip nurodo paskutinis minimos konstatuojamosios dalies sakiny, <...> tuomet, kai vienu metu siūlomos skirtingų rūšių paslaugos, kurios yra akivaizdžiai atskiros paslaugos, ši direktyva turėtų būti taikoma kiekvienai atitinkamai paslaugai <...>. Taigi tokiu atveju gyvo transliavimo audiovizualinės paslaugos būtų vertinamos iš linijinių paslaugų taisyklių perspektyvos, o programų katalogai - žvelgiant pro nelinijinėms paslaugoms taikomų taisyklių prizmę. Matyti, jog sąvoka “akivaizdžiai atskiros paslaugos” bus palikta Teismui interpretuoti naujų technologijų kontekste - ar bendra platforma (šiuo atveju platforma suprantama plačiąja

---

<sup>61</sup> Twitch.tv Frequently Asked Questions. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-15]. Prieiga per internetą: <<https://www.twitch.tv/p/partners/faq/>>

prasmė, t.y. apimanti ir, be kita ko, bendrą interneto puslapį, ir taikomąją programą (angl. *App*), yra pakankamas pagrindas skirtingas paslaugas laikyti susijusiomis, ar ne.

Aptariant šią dalį matyti, jog ES teisės reglamentavimas nėra pakankamai išsamus ir pakankamai pritaikytas esamoms technologijoms. IPTV sąvokos nebuvimas Sąjungos teisės aktuose didesnių bėdų nesukelia, ypač įsigaliojus Reglamentui 2017/1128, tačiau tiek ITU, tiek OECD nurodytos yra pakankamai senos. Naujajame AVŽPD projekte IPTV sąvokos taip pat nėra numatyta. Šiame projekte daug dėmesio skiriama vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformoms bei jų santykiams reguliuoti, tačiau taisyklės taipogi nėra pakankamai aiškios, ypač kalbant apie sąlyginai naujas, tačiau populiarėjančias hibridines paslaugas.

## 2. TINKLO NEUTRALUMAS KAIP SUDEDAMOJI INTERNETO ARCHITEKTŪROS DALIS

Internetinė televizija neįsivaizduojama be interneto prieigos. Tam, kad internetinės televizijos paslaugos galėtų būti teikiamos arba gaunamos, būtina turėti prieigą prie pasaulinio tinklo (angl. *World Wide Web (WWW)*). Internetui žaibiškai išpopuliarėjus XX a. pirmame dešimtmetyje, atsirado daugiau interneto paslaugų teikėjų. Skirtingi teikėjai galio konkuruoti tarpusavyje siūlydami nevienodus paslaugų paketus, pavyzdžiui, skirtingą interneto greitį bei skirtingą interneto apimtį - tam tikri paslaugų teikėjai apribojo atitinkamus interneto portalus, prie kurių gauti prieigą galima tik už papildomą mokestį. Tokios skirtybės lėmė skirtingą vartotojų apsaugą bei nevienodą vartotojo interesų užtikrinimą, o tai ypač aktualu keliaujantiems. Šioje darbo dalyje visų pirma bus aptarta tinklo neutralumo samprata, lyginant skirtingus jos suvokimus, nurodomi pagrindiniai tinklo neutralumo diskusijos pusių argumentai bei aiškinamasi, kodėl nėra universalus apibrėžimo. Toliau bus analizuojami tinklo neutralumo reglamentavimo aspektai JAV bei ES lygmeniu.

### 2.1. Tinklo neutralumo sąvoka ir požymiai

Kaip vienas iš būdų spręsti kylančias problemas interneto santykiuose yra vienodų taisyklių nustatymas bei interneto paslaugų teikėjų įpareigojimas visą informaciją, esančią internete, vertinti vienodai, užkertant kelią diskriminacijai. Tai yra vadinamasis “tinklo neutralumo” (angl. *Net neutrality*) principas. Vis dėlto, šiuo metu nėra vieningos šio principo sąvokos. “Tinklo neutralumo” pavadinimas kaip toks pirmą kartą paminėtas Tim'o Wu dar 2003 - aisiais<sup>62</sup>. Šiame straipsnyje autorius tinklo neutralumą nurodo kaip tikslą. Turėdamas tai galvoje, T. Wu toliau aptaria atviros prieigos bei nediskriminavimo koncepcijas. Šiuo atveju minimi veiksniai yra laikomi priemonėmis siekiant minėto tikslo<sup>63</sup>. Tuo tarpu A. Savin tinklo neutralumą apibūdina kaip interneto ir programų ar paslaugų, teikiamų internetu, santykį<sup>64</sup>. Būtent iš šio santykio kyla pozityvi valstybių narių institucijų pareiga užkirsti kelią nevienodam identiškų situacijų traktavimui. Vertėtų sutikti su A. Savin, tačiau taip pat reikėtų pridėti, jog santykiai tarp interneto paslaugų teikėjo ir galutinio vartotojo laikytini netiesioginiais: šiuose santykiuose tinklo infrastruktūros modelis taip pat laikytinas santykių dalyviu, t.y. tarpininku, kuriuo naudojantis paslaugų teikėjas pasiekia galutinį vartotoją, taigi

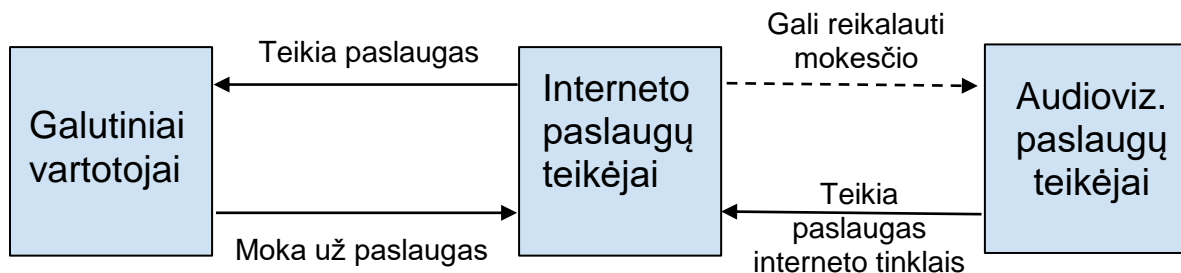
<sup>62</sup> WU, Tim. Network neutrality, Broadband discrimination. *Journal on Telecommunications and High Technology Law*. 2003, t. 2, p. 141-176.

<sup>63</sup> Ibid, p. 147

<sup>64</sup> SAVIN, Andrej. *EU Internet Law*, Elgar Publishing, 2013, p. 7

interneto paslaugų teikėjui atsiranda galimybė apmokestinti ne tik vartotoją už interneto prieigą, tačiau ir turinio bei programų teikėjus už turinio pristatymą vartotojams<sup>65</sup>.

**2 lentelė.** Interneto santykių kvalifikavimas.



Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Akivaizdu, jog jei interneto paslaugų teikėjai reikalauja tam tikro mokesčio iš audiovizualinių paslaugų teikėjų, tokiu atveju jų, o ypač - mažų ir vidutinių įmonių (MVĮ) kaštai išauga, taip paliekant mažiau erdvės inovacijoms<sup>66</sup>.

Pareiga nediskriminuoti yra tik vienas iš tinklo neutralumo požymių. Kartu taip pat galima paminėti tai, kad tinklo neutralumas yra interneto architektūros dalis. Remiantis interneto neutralumo principu interneto paslaugų teikėjai užtikrina vartotojams vienodą interneto greitį, signalo kokybę, pralaidumą ir kita<sup>67</sup>. Tai suponuoja, jog, užtikrindamos tinklo neutralumo principo įgyvendinimą, valstybės suteikia pirmenybę vartotojų apsaugai prieš laisvesnės rinkos taisykles. Tokiu atveju čia susiduriama su paslaugų teikėjų suvaržymu: paslaugų teikėjai nebegali eksploatuoti naujų technologijų bei jų siūlyti paslaugų gavėjams, tad taip yra mažinamas konkuravimas tarp rinkos dalyvių. Vis dėlto, vienodų sąlygų paslaugų teikėjams nustatymas užtikrina visišką galutinio vartotojo laisvę renkantis paslaugas be jokio įmanomo diskriminavimo atvejo. Internetas veikia pagal *end-to-end* principą - decentralizuotai, dviems ar daugiau technologinių prietaisų sąveikaujant tarpusavyje ir taip sukuriant terpę keistis informacijai. Tai, kas yra įkeltą į terpę, negali būti jokio centrinio subjekto sprendimas, o priešingai - tą nusprendžia vartotojai, esantys skirtingose tinklo pusėse<sup>68</sup>. Kaip nurodė T. Wu, cituodamas tinklo teoretiką J. Saltzer, “*End-to-end*” taisyklė teigia: ‘nesiūlykite jokių paslaugų, priedų, ar nekurkite jokių draudimų vartotojui, tik jis žino

<sup>65</sup> CHARALAMPOPOULOS, George, KATSIANIS, Dimitris, VAROUTAS, Dimitris. *Deviating from Net Neutrality: Assessing the impact on the implementation of Economic Replicability Tests in Europe*, 2017, p.2

<sup>66</sup> Ibid.

<sup>67</sup> Ibid.

<sup>68</sup> SAVIN, Andrej. *EU Internet Law*, Elgar Publishing, 2013, p. 7

geriausiai, kokių priedų jam reikia”<sup>69</sup>. Iš minėtų požymių galima išvesti tokią tinklo neutralumo sampratą: tai sudedamoji interneto architektūros dalis, išreikšta principu, kurią įgyvendinant valstybėms kyla pozityvioji pareiga užtikrinti, jog interneto paslaugų teikėjai, įsisteigę toje valstybėje, visą internete esančią informaciją traktuotų vienodai, nepriklausomai nuo vartotojo kilmės, šalies, bendro naudojimo platformos, informacijos pobūdžio, komunikacijos metodo ar interneto puslapio.

Bene pagrindinis suinteresuotų subjektų, pasisakančių už tinklo neutralumą, argumentas yra vartotojų apsauga. Nesant tinklo neutralumo, interneto paslaugų teikėjai gali riboti interneto prieigą ar prašyti susimokėti už paslaugas, kurios prieš tai buvo nemokamos, tad taip yra pažeidžiami vartotojų interesai<sup>70</sup>.

## 2.2. Tinklo neutralumo argumentai už ir prieš

Tinklo neutralumo klausimas vykstant technologijų konvergencijai yra bene vienas labiausiai diskutuotinių klausimų ne tik iš technologinės, bet ir politinių interesų pusės. Per pastaruosius dešimt metų debatai dėl tinklo neutralumo išliko vieni iš kertinių, kuomet kalbama apie interneto taisyklės<sup>71</sup>. Įvairios interesų grupės dažnai pasisako už tinklo neutralumo (ne-) buvimą. Toliau pateikiami pagrindiniai girdimi argumentai, kodėl tinklo neutralumas turėtų egzistuoti arba kodėl šio principo vertėtų atsisakyti.

### *Argumentai už neutralų interneto tinklą*

Pasisakantieji už neutralias interneto taisykles, tarp kurių vyrauja nevyriausybinės organizacijos, akcentuoja vartotojų apsaugą kaip pagrindinį argumentą. Šį argumentą sudaro keletas skirtingų aspektų. Visų pirma, esant tinklo neutralumui, yra užtikrinama, kad interneto paslaugų teikėjai visus interneto puslapius traktuotų vienodai. Tokiu atveju negali būti taikoma tokia praktika, kuomet skirtingiems portalams pasiekti nustatomi skirtingi interneto greičio standartai. Taip išvengiama nepagrįstų diskriminacinių situacijų ir nepatogumų vartotojui, siekiančiam gauti prieigą. Neutralus tinklas vartotojui taip pat suteikia tam tikro teisinio tikrumo – egzistuojanti pareiga paslaugų teikėjams visą turinį internete vertinti vienodai suteikia pagrindą tikėtis, kad vartotojų sudaromose sutartyse nebus jokių siurprizinių sąlygų, galimai iškreipsiančių gaunamų paslaugų kokybę. Trečia, jeigu

<sup>69</sup> WU, Tim. Network neutrality, Broadband discrimination. *Journal on Telecommunications and High Technology Law*. 2003, t. 2, p. 141-176

<sup>70</sup> PFISTER, Frederick .W. Net Neutrality: An International Policy for the United States. *San Diego International Law Journal*, 2007, t. 9. p.193

<sup>71</sup> VAN SCHEWICK, Barbara. Network Neutrality and Quality of Service: What a Nondiscrimination Rule Should Look Like. *Stanford Law Review*, 2012, t. 67 (1), p. 1-166.

nebūtų interneto neutralumo, interneto paslaugų teikėjai, veikdami kaip tarpininkai tarp turinio kūrėjų ir galutinių naudotojų, turėtų galimybę reikalauti turinio perdavimo mokesčio iš turinio kūrėjų, o tai neigiamai atsilieptų smulkiesiems kūrėjams. Esant neutralioms taisyklėms, nustatoma vienoda kaina, taip skatinant įsitraukti ir smulkesnius rinkos dalyvius. Taigi, iš pateiktų argumentų matyti, jog bene esminis neutralaus tinklo pliusas – nediskriminavimas ir interneto santykių apsauga nuo galimos deviacijos nuo normų<sup>72</sup>.

#### *Nuomonės prieš neutralias tinklo taisykles*

Šios grupės atstovų nuomone, tinkamiausias būdas internetui veikti yra kuo didesnė laisvė, todėl manytina, kad interneto paslaugų teikėjų laisvė veikti yra geriausiai pasiekama nustatant mažiau pareigų šiems teikėjams. Pirma, nesant minėtų pareigų yra skatinama konkurencija tarp paslaugų teikėjų. Įsivaizduokime situaciją, kuomet vienas interneto paslaugų teikėjas nustato, pavyzdžiui, X eur/mėn. kainą už interneto paslaugas, tuo pačiu suteikdamas Y mb/s interneto greitį naršymui. Tuo tarpu kitas interneto paslaugų teikėjas vartotojui gali pasiūlyti dvigubai spartesnį interneto greitį už dvigubai didesnę kainą, taip pat pridėdamas ir nemokamų programėlių paketą išmaniajam telefonui (tai vadinama *Zero-rating* praktika), tokios verslo praktikos skatina paslaugų teikėjų konkuravimo galimybes<sup>73</sup>. Taip pat, dėl išaugančios konkurencijos, paslaugų teikėjai yra linkę ieškoti naujų būdų sudominti ir išsaugoti su vartotoju sudarytus teisinius santykius, tad taip yra skatinamas technologijų vystymasis, o vystantis technologijoms, įmonės plečiasi ir atsiranda galimybė kurtis naujoms darbo vietoms. Tinklo neutralumo neužtikrinimas taip pat reiškia, jog internetas, kaip globalus reiškinys, yra reglamentuojamas labai mažai, t.y. taikant taip vadinamą „lengvo prisilietimo“ (angl. *light-touch*) reguliavimo metodą. Šis metodas taikytinas siekiant atitinkamus santykius (šiuo atveju, tinklo neutralumo) sureguliuoti tik „švelniu prisilietimu“ – kiek įmanoma mažiau, taip paliekant paslaugų teikėjams daugiau laisvės veikti.

Kaip matyti, tinklo neutralumo debatai yra diskusija tarp aukštesnės vartotojų apsaugos ir didesnės paslaugų teikėjų laisvės. Tad atsakymas, kokia apimtimi interneto teisiniai santykiai turi būti reglamentuoti, priklauso tik nuo įstatymų leidžiamosios valdžios veiksmų. Toliau aptariami Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Europos Sąjungoje priimti reguliavimo metodai.

---

<sup>72</sup> Visgi kai kurie autoriai, pavyzdžiui, Tim Wu, yra linkę manyti, kad bet koks interneto reguliavimas savaime yra nukrypimas nuo visiškai neutralaus interneto. Daugiau žr. WU, Tim. Network neutrality, Broadband discrimination. *Journal on Telecommunications and High Technology Law*. 2003, t. 2, p. 142, p. 156

<sup>73</sup> Vis dėlto, tinklo neutralumo įtvirtinimas savaime nereiškia, kad interneto paslaugų teikėjų galimybės konkuruoti yra apribotos. Priešingai, įmonės išlaiko galimybę varžytis tarpusavyje, tačiau yra priverstos ieškoti kitų nei nurodo teisės aktai būdų.

### 2.3. Tinklo neutralumo raida JAV – du žingsniai į priekį, vienas atgal

Tinklo neutralumo raidą JAV galima pavadinti nepastovia. Per paskutinį dešimtmetį reguliavimo taisyklės keitėsi keletą kartų. Šio laikotarpio taisyklės galima suskirstyti į tris grupes: taisyklės iki 2015 -ųjų metų, taisyklės, egzistavusios 2015 - 2017 metais („Obamos internetas“) bei taisyklės, egzistuojančios nuo 2017 -ųjų iki dabar. Pastaroji grupė sukėlė didelę nepasitenkinimo bangą iš tinklo neutralumo šalininkų, kuomet FCC<sup>74</sup>, vadovaujama Ajit Pai, priėmė nutarimą panaikinti iki tol galiojusias neutralaus tinklo nuostatas. Tam, kad tinkamai suprastumėme paskutiniuosius pakeitimus, būtina apžvelgti, kaip keitėsi interneto paslaugų teikėjų teikiamų paslaugų pobūdis bei kvalifikavimas, tad toliau darbe bus analizuojamos šios trys grupės.

#### *Pirmoji taisyklių grupė - iki 2015 -ųjų*

Vieni pirmųjų veiksnių Amerikoje link visiško tinklo neutralumo buvo atlikti dar 2008 -aisiais, kai FCC priėmė pirmąjį tinklo valdymo sprendimą. Šis sprendimas laikytinas kertiniu tiek institucijai, tiek interneto paslaugų teikimui<sup>75</sup>. FCC šiuo nutarimu aiškinosi, ar interneto paslaugų teikėjai turi teisę riboti vartotojų prieigą prie tam tikrų P2P interneto protokolų, tyčia mažindami interneto paslaugas (angl. *Bandwidth throttling*). FCC, balsams pasiskirsčius 3 prieš 2, pripažino, jog diskriminuojantys bei savavališki interneto paslaugų teikėjo *Comcast* veiksmai nepagrįstai slopina dinamiškus atviro ir prieinamo interneto plusus bei nesudaro pagrindo veiksnių pripažinti užtikrinančiais tinkamą interneto valdymą<sup>76</sup>. Tiesa, vėliau *Comcast* šį sprendimą apskundė teismui, o šis FCC sprendimą panaikino argumentuojant tuo, jog FCC neturėjo papildomosios jurisdikcijos<sup>77</sup> šiam klausimui spręsti<sup>78</sup>.

Teismo sprendimas nestebina, o FCC savo kompetenciją grindė pakankamai abstrakčiomis nuostatomis<sup>79</sup>. Po pralaimėto ginčo teisme FCC 2010 -aisiais išleido Atviro

<sup>74</sup> FCC - Federal Communications Commission – Federalinė komunikacijų komisija reguliuoja nacionalines ir tarptautines komunikacijas, vykdomas įvairiais tinklais. Daugiau informacijos žr.

<https://www.fcc.gov/about/overview>

<sup>75</sup> BRAUER-RIEKE, Aaron K. The FCC Tackles Net Neutrality: Agency Jurisdiction and the Comcast Order, *Berkeley Technology Law Journal*, 2009, t. 24, p. 3

<sup>76</sup> Federal Communications Commission. *Memorandum Opinion and Order*. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-02-22]. Prieiga per internetą: <[https://apps.fcc.gov/edocs\\_public/attachmatch/FCC-08-183A1.pdf](https://apps.fcc.gov/edocs_public/attachmatch/FCC-08-183A1.pdf)>.

<sup>77</sup> Papildomoji jurisdikcija (angl. *Ancillary jurisdiction*) šiuo atveju suprantama kaip atitinkamos institucijos (šiuo atveju - FCC) teisė spręsti klausimus, *expressis verbis* neįrašytus į įstatymą, tačiau taip neatskiriama susijusius su pagrindiniu skundu, jog efektyviau būtų šį klausimą išspręsti tai institucijai.

<sup>78</sup> Jungtinių Amerikos Valstijų Kolumbijos Apygardos Apeliacinis Teismas. 2010 m. sausio 8 d. sprendimas byloje *Comcast Corporation v. Federal Communications Commission and United States of America*. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-02-22]. Prieiga per internetą: <https://goo.gl/3gnEG9>

<sup>79</sup> *Communications Act of United States of America of 1934: as amended by Telecom Act of 1996*. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2012-02-22]. Prieiga per internetą: <<https://transition.fcc.gov/Reports/1934new.pdf>>. Pagal tuo metu galiojusio 230(b) straipsnio 2 ir 3 dalis, kuriomis rėmėsi FCC savo sprendime, kalbama apie Jungtinių Amerikos



Interneto Orderį (angl. *Open Internet Order*)<sup>80</sup>, kuriuo buvo sukurtos atviro interneto taisyklės, reikalaujančios interneto paslaugų teikėjų nediskriminuoti bei neblokuoti jokių interneto tinklalapių ar kitų prieigos taškų ir atskleisti visą informaciją, susijusią su paslaugų teikimu. Tiesa, net ir sukūrus šias taisykles, atsirasdavo keblumų. 2014 - aisiais teismas *Verizon*<sup>81</sup> byloje panaikino dalį minėtų taisyklių argumentuodamas tuo, jog FCC negali reguliuoti plačiajuosčio tinklo (internetu paslaugų) teikėjų, kadangi pati Komisija išreiškė valią atskirti plačiajuosčio tinklo teikėjus nuo viešųjų paslaugų teikėjų (angl. *common carriers*), o pagal JAV Telekomunikacijų aktą, plačiajuosčio tinklo teikėjai nepatenka į šio akto reguliavimo sritį, todėl FCC neturi jurisdikcijos reguliuoti jų veiklos.

*Antroji taisyklių grupė - 2015 - 2017 („Obama’s internet“)*

Po minėto teismo sprendimo kilo diskusija, ar tuometinių taisyklių pakanka tinklo neutralumui užtikrinti. FCC teigė, jog, pagal JAV Telekomunikacijų aktą, į Komisijos reguliavimo sritį patenka ir klausimai dėl vienodų taisyklių interneto turiniui taikymo<sup>82</sup>, tuo metu, oponentai, tarp kurių buvo ir tuometinis JAV prezidentas B. Obama, pažymėjo, kad JAV Telekomunikacijų aktas turi būti peržvelgtas bei interneto paslaugų teikėjai privalo būti perkvalifikuoti kaip viešųjų paslaugų teikėjai pagal Telekomunikacijų akto II dalį. Tokiu atveju interneto paslaugų teikėjams būtų taikomos visos Akto II dalies nuostatos: pareiga nediskriminuoti bei neprioretizuoti (202 straipsnis) bei kita. Šie argumentai nugalėjo. 2015 - ūjų kovą FCC išleido naująjį Atviro Interneto Orderį, kuriame interneto prieiga škart buvo kvalifikuota kaip viešoji telekomunikacijos, o ne informacinė paslauga<sup>83</sup>. Tiesa, tų pačių metų pradžioje buvo inicijuotos Telekomunikacijų akto pataisos, tačiau šios akademinės bendruomenės buvo sukritikuotos kaip nepakankamas pamatas tinklo neutralumui užtikrinti<sup>84</sup>.

---

Valstijos turi pareigą užtikrinti konkurencingą bei gyvuojančią interneto bei kitų interaktyvių kompiuterinių paslaugų, nereglamentuotų valstijos ar federaliniais teisės aktais, laisvą rinką bei garantuoti technologijų, didinančių vartotojo informacijos kontrolę, vystymąsi.

<sup>80</sup> Federal Communications Commission. *Open internet order*. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-22]. Prieiga per internetą: [https://apps.fcc.gov/edocs\\_public/attachmatch/FCC-10-201A1\\_Rcd.pdf](https://apps.fcc.gov/edocs_public/attachmatch/FCC-10-201A1_Rcd.pdf)

<sup>81</sup> Jungtinių Amerikos Valstijų Kolumbijos Apygardos Apeliacinis Teismas. 2014 m. sausio 14 d. sprendimas byloje *Verizon v. Federal Communications Commission et al.* [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-23]. Prieiga per internetą: <https://goo.gl/xV8nWN>.

<sup>82</sup> Įdomu tai, jog FCC savo nuomonę grindė Akto 706 straipsniu, tačiau toks argumentas buvo kritikuotas, kadangi minimas straipsnis, skirtingai nei antroje Akto dalyje, *expressis verbis* nenustato pareigos viešųjų paslaugų teikėjams nediskriminuoti vykdant savo veiklą.

<sup>83</sup> Federal Communications Commission. *Open Internet Order 2015*. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-28]. 328-329 punktai Prieiga per internetą: <https://goo.gl/PXgG1y>.

<sup>84</sup> VAN SCHEWICK, Barbara, WEILAND, Morgan N. New Republican Bill is Network Neutrality in Name Only. *Stanford Law Review online*, 2015, t. 67 (85), p. 85-99. Šiame straipsnyje autoriai nurodė 7 priežastis, kodėl tuometinis teisės akto projektas yra ydingas.

*Trečioji grupė - nuo 2017 - ujų iki dabar*

Minėtas interneto paslaugų kvalifikavimas kaip viešųjų paslaugų truko neilgai. Naujai išrinkto JAV prezidento D. Trump'o paskirtas naujasis FCC vadovas A. Pai 2017 metų balandžio pabaigoje, praėjus kiek daugiau nei trimis mėnesiams nuo savo kadencijos pradžios, paskelbė apie ketinimą anuliuoti tuomet galiojusias tinklo neutralumo taisykles ir grįžti prie anksčiau galiojusio režimo<sup>85</sup>. Toks FCC vadovo sprendimas grįžti prie taip vadinamo "light-touch" reguliavimo atvėrė vartus naujoms diskusijoms, koks turi būti šio technologinio fenomeno reguliavimo metodas. Didžiosios technologijų bendrovės, tokios kaip *Netflix*, *Amazon* ar *Reddit*, pasisakė už kuo didesnę neutralaus interneto užtikrinimą<sup>86</sup>. Tų pačių metų pabaigoje minėtas 2015 Atviro Interneto Orderis yra iš dalies pakeičiamas ir interneto paslaugos dar kartą perkvalifikuojamos į informacines paslaugas. Tai reiškia, jog interneto paslaugų teikėjams nebetaikomi blokavimo, nediskriminavimo, neprioretizavimo bei kiti reikalavimai, kurie įprastai taikomi viešųjų paslaugų teikėjams.

Natūraliai kyla klausimas, kokį poveikį toks reguliavimas turi Sąjungos internetinių paslaugų rinkai. Bene didžiausias poveikis jaučiamas vartotojams Sąjungos viduje. Ne paslaptis, jog populiariausi technologijų milžinai, tokie kaip *Amazon*, *YouTube* ar *Netflix* yra įsisteigę JAV, o jų paslaugos internetu pasiekiamos ir ES teritorijoje. Panaikinus tinklo neutralumo taisykles JAV, ten įsikūrusios kompanijos galimai nebegalės užtikrinti aukštos paslaugų kokybės, kadangi, teoriškai kalbant, nebus sudariusios sutarčių su interneto paslaugų teikėjais, kad atitinkamas interneto greitis bei aukštas paslaugų kokybės lygis būtų užtikrintas. Negana to, dabartinio reguliavimo JAV dalinis panaikinimas akivaizdžiai daro žalą mažoms turinio kūrėjų įmonėms - kadangi interneto paslaugų teikėjai nebėra saistomi reikalavimų, keliamų viešųjų (telekomunikacinių) paslaugų teikėjams, šie gali reikalauti iš turinio kūrėjų papildomo mokesčio (už didesnę interneto greitį, prieigą prie atitinkamų puslapių ir pan.). Todėl išlieka probleminis aspektas, kad absoliuti dauguma mažų įmonių neturės finansinių išteklių susimokėti už aukštesnės kokybės paslaugas, kai tuo tarpu didžios įmonės tai pajėgs. Taip dar labiau didės atskirtis tarp didžiųjų ir smulkiųjų verslų, kuri atgraso mažąsias įmones dalyvauti rinkos veikloje.

---

<sup>85</sup> Ajit Pai kalba, pasakyta konferencijos "*The Future of Internet Freedom*" metu Vašingtone, 2017 metų balandžio 26 dieną. Interaktyvus. Prieiga per internetą: [https://transition.fcc.gov/Daily\\_Releases/Daily\\_Business/2017/db0427/DOC-344590A1.pdf](https://transition.fcc.gov/Daily_Releases/Daily_Business/2017/db0427/DOC-344590A1.pdf). A. Pai sprendimą, užtikrinantį didesnę neutralumo laisvę, pavadino politiniu bei jokios naudos nesuteikiančiu.

<sup>86</sup> Pavyzdžiui, šios technologijų įmonės drauge su kitomis įmonėmis bei nevyriausybinėmis organizacijomis organizavo tinklo neutralumui skirtą "Veiksmų dieną" (angl. *Day of action*) - specialų peticijos tipo tinklalapį, kuriame kiekvienas norintis galėjo prisidėti užsiregistruodamas ir pasisakydamas už neutralią interneto prieigą.

## 2.4. Neutralaus interneto (ne-)reglamentavimas ES - Reglamentas 2015/2120

Tinklo neutralumas reguliavimas Sąjungos lygmeniu yra sąlyginai naujas dalykas. Tam tikros neutralumą garantuojančios taisyklės ES teisėje atsirado tik priėmus Reglamentą 2015/2120. Tačiau Sąjungos institucijos šiek tiek vėlavo, kalbant apie neutralaus tinklo taisyklių padėtį - priimant minimą teisės aktą kai kurios ES valstybės narės jau turėjo nacionalinės teisės nuostatas, susijusias su neutralaus tinklo reikalavimu<sup>87</sup>.

Reglamente 2015/2120 yra viso labo du straipsniai, kuriuose kalbama apie atvirą interneto prieigą. Šiame Reglamente taip pat įtvirtintas dviejų tipų neutralumo modelis: interneto prieigos paslaugos (Reglamento 2 straipsnio 2 dalis) bei kitos, optimizuotos paslaugos<sup>88</sup>. Pirmajai kategorijai priskirtoms paslaugoms nustatyta bendra taisyklė, jog interneto paslaugų teikėjai privalo visą turinį vertinti vienodai, nediskriminuojant jokiais pagrindais (Reglamento 3 straipsnio 3 dalis). Vis dėlto, ši taisyklė nėra absoliuti: kaip nurodyta toje pačioje dalyje, teikėjai gali nustatyti tam tikras “pagrįstas srauto valdymo priemonės”. Šiuo atveju pagrįstomis priemonėmis laikytini tokie veiksmai, kurie atitinka šias sąlygas:

- Veiksmai yra skaidrūs;
- Nediskriminaciniai;
- Proporcingi;
- Grindžiami ne komerciniais pagrindais, o objektyviai skirtingais techniniais reikalavimais.

Tačiau minimos priemonės neturi “blokuoti, sulėtinti, keisti, apriboti, trukdyti perduoti, pabloginti ar diskriminuoti” konkretaus turinio. Visgi net ir ši išimtis turi savo išimtį: pagal Reglamento 2015/2120 3 straipsnio 3 dalį, minėti veiksmai yra galimi, jei jie yra būtini siekiant:

- Laikytis Sąjungos teisės arba nacionalinės teisės aktų, taikomų interneto paslaugų teikėjui, arba nacionalinės teisės institucijų sprendimų;

---

<sup>87</sup> Nyderlandų karalystė dar 2012 - ais priėmė Telekomunikacijų įstatymo pataisas ir tapo pirmąja valstybe ES bei antrąja valstybe pasaulyje, nacionalinėje teisėje turinčia neutralius internetinio tinklo santykius užtikrinančias nuostatas. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32549-2.html>>; tą pačių metų pabaigoje tokius teisės aktų pakeitimus priėmė ir Slovėnija. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/111442>>.

<sup>88</sup> HOLZNAGEL, Bernd, HARTMANN, Sarah. The EU ‘open Internet access’ regulation and its impact on the digital press. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 2016, t. 22(5), p. 488-493.

- Išlaikyti tinklo ar įrenginių vientisumą ir saugumą;
- Užkirsti kelią gresiančiai tinklo perkrovai ar sušvelninti jos poveikį;

Šie punktai iš esmės paneigia tinklo neutralumo esmę: nors pagrindinė taisyklė yra tai, kad bet koks turinys turi būti vienodai laisvai prieinamas vartotojui ir interneto paslaugų teikėjų vertinamas vienodai, nustatant šias teoriškai atsiranda galimybė, jog skirtingose valstybėse narėse kils situacijos, kuomet, pavyzdžiui, interneto paslaugų teikėjų bus reikalaujama blokuoti konkrečią medžiagą internete. Tai vestų ne prie neutralaus interneto tinklo visoje ES teritorijoje, o priešingai, prie vidaus rinkos iškraipymo, ko Sąjunga ir siekia išvengti, priimdama šį antrinės teisės aktą.

Kalbant apie antrąją, optimizuotųjų paslaugų, kategoriją, svarbu paminėti, jog šiomis paslaugomis laikomos bet kurios kitos paslaugos, kurios nėra laikomos interneto prieigos paslaugomis. Tokiu atveju internetinės televizijos paslaugos patenka į šią kategoriją. Tokią poziciją palaiko ir BEREC<sup>89</sup>. Kaip nurodyta BEREC tinklo neutralumo gairių<sup>90</sup> (toliau tekste - BEREC gairės) 113 punkte, elementariais specializuotųjų<sup>91</sup> paslaugų pavyzdžiais laikomos IPTV paslaugos. Šių paslaugų teikėjams nėra keliami tokie pat reikalavimai kaip interneto paslaugų teikėjams, įskaitant reikalavimus, nurodytus Reglamento 3 straipsnio 2-3 dalyse. Šalia šių kokybinių reikalavimų Reglamente taip pat didelis dėmesys skiriamas skaidrumui - interneto paslaugų teikėjui tenka pareiga paslaugų sutartyje nurodyti visus reikalavimus, išvardintus Reglamento 4 straipsnyje.

Kadangi minėtos pareigos tenka tik interneto paslaugų teikėjams, specializuotųjų paslaugų teikėjams tokio reikalavimo nėra. Pats faktas, jog ES nusprendė reglamentuoti tokio tipo paslaugas, atveria galimybę interneto paslaugų teikėjams reikalauti papildomo mokesčio iš interneto turinio kūrėjų arba galutinių vartotojų. Jei mokestis būtų imamas iš turinio kūrėjų, tai yra naudingiau vartotojui, kadangi jo mokama kaina už paslaugas nesikeistų ir galutinis vartotojas įgytų prieigą prie aukštesnės turinio kokybės, tačiau tokiu atveju turinio kūrėjai patirtų didesnę finansinę naštą, o tai itin aktualu smulkiąjam verslui<sup>92</sup>. Antruoju atveju, kuomet didesnis mokestis būtų imamas iš vartotojų už papildomų paslaugų suteikimą, tokiu

<sup>89</sup> BEREC (angl. *The Body of European Regulators for Electronic Communications*) - tai Reglamentu EB 1211/2009 įsteigta agentūra, atsakinga už telekomunikacijų rinką Europos Sąjungoje. Ši agentūra pakeitė iki tol gyvavusią Europos Reguliavimo Institucijų Grupę (angl. *European Regulators Group*).

<sup>90</sup> BEREC Europos tinklų neutralumo taisyklių įgyvendinimo gaires reguliuotojams. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <<https://goo.gl/vZFbLP>>

<sup>91</sup> Šiuo atveju sąvokos 'optimizuotosios' bei 'specializuotosios' laikytinos sinonimais. Žr. *Ibid.*

<sup>92</sup> HOLZNAGEL, Bernd, HARTMANN, Sarah. The EU 'open Internet access' regulation and its impact on the digital press. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 2016, t. 22(5), p. 490. Verta paminėti, jog, nors nurodytame straipsnyje kalbama apie vieną specifinę paslaugų rūšį - spaudą, tačiau minimi argumentai gali būti pritaikomi visoms audiovizualinės žiniasklaidos paslaugoms.

atveju turinio kūrėjai didesnių išlaidų nepatirtų, tačiau faktiškai vartotojo pasirinkimas būtų apribotas - tik tie vartotojai, kurie pasirinktų mokėti didesnę sumą už tam tikrą prieigą arba didesnę paslaugų kokybę, iš to pasipelnytų<sup>93</sup>. Taip gaunasi situacija, jog vartotojai, nusprendę neįgyti papildomų paslaugų, yra vertinami skirtingai nuo tų, kurie įgyja.

Šios dvi aprašytos situacijos yra vadinamos “nulinio reitingo” (angl. *zero-rating*) praktikos pavyzdžiais. *Zero-rating* praktika laikomi tokie veiksmai, kuomet interneto paslaugų teikėjas pagal susitarimą su galutiniu vartotoju nustato nulinių duomenų mokestį tam tikroms aplikacijoms ar aplikacijų kategorijomis<sup>94</sup>. Tai reiškia, jog duomenys už minimų aplikacijų naudojimą yra skaičiuojami, tačiau jie neįskaičiuojami į bendrą duomenų sąmatą ir nėra uždraudžiami pasiekus sutartą limitą. Reglamentas 2015/2120 *expressis verbis* nenustato draudimo taikyti šią praktiką. Reglamento 3 konstatuojamoje dalyje nurodytas šio teisės akto tikslas: „Nemažos galutinių paslaugų gavėjų dalies atžvilgiu taikoma tokia srauto valdymo tvarka, kuria blokuojamos arba sulėtinamos tam tikros taikomosios programos. Dėl tų tendencijų reikalingos bendros Sąjungos lygmens taisyklės, kad būtų užtikrintas interneto atvirumas ir išvengta vidaus rinkos suskaidymo dėl atskirų valstybių narių patvirtintų priemonių”. Taigi, Europos Sąjunga pripažįsta, kad gali egzistuoti tam tikra komercinė praktika, pagal kurią vartotojams gali būti apribota pasirinkimo laisvė, tačiau nenustačius tokios tvarkos draudimo minėtą tikslą pasiekti tampa beveik neįmanoma.

Galimybė interneto paslaugų teikėjams taikyti *zero-rating* praktiką niekaip negali užtikrinti neutralaus interneto tinklo. Bet kokių atveju taikant tokią komercinę praktiką vartotojo pasirinkimas praktiškai visuomet yra apribojamas. Pavyzdžiui, Lietuvoje įsigyjant interneto prieigos paslaugas iš interneto paslaugų teikėjo “LABAS”, kartu su planu vartotojas gauna ir galimybę naudotis *Facebook* bei *Viber* aplikacijomis nemokamai. Tokiu atveju galutinio naudotojo galimybės nėra apribotos ir jis gali naudotis kitomis socialinės žiniasklaidos aplikacijomis, tačiau dėl to fakto, jog minėtų aplikacijų duomenys į bendrą duomenų naudojimą neįskaičiuoja, iš ekonominio stimulo perspektyvos vartotojui yra naudinga naudotis tik tomis aplikacijomis. Pasak BEREC, tokia praktika galimai pažeistų Reglamento 2015/2120 3 straipsnio 1 dalyje nurodytą vartotojų laisvę rinktis<sup>95</sup>. Kalbant apie aplikacijų grupes, kai kuriose Sąjungos valstybėse narėse taikoma praktika, kuomet interneto paslaugų teikėjai taiko “nulinio reitingo” aplikacijų grupėms, pavyzdžiui, visoms socialinių

<sup>93</sup> HOLZNAGEL, Bernd, HARTMANN, Sarah. The EU ‘open Internet access’ regulation and its impact on the digital press. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 2016, t. 22(5), p. 490

<sup>94</sup> BEREC Europos tinklų neutralumo taisyklių įgyvendinimo gaires reguliuotojams. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <<https://goo.gl/vZFbLP>>, 40 punktas

<sup>95</sup> *Ibid*, 42 punktas.

tinklų aplikacijoms (*Facebook, Instagram, Snapchat, Twitter* ir pan.) ar visoms muzikos aplikacijoms (*Spotify, Deezer, iTunes* ir kita). Tokia praktika populiarė Vengrijoje bei Portugalijoje<sup>96</sup>.

Klausimas dėl *Zero-rating* leistinumų pagal ES teisę jau buvo iškeltas kelių valstybių narių teismuose. Nors BEREC gairėse nurodoma, jog *Zero-rating* praktika galima tiek, kiek ji nepažeidžia Reglamento 3 straipsnio nuostatų, konkreti riba tarp leistinumų ir neteisėtų interneto paslaugų teikėjų veiksmų nėra iki galo aiški. Be to, interneto paslaugų teikėjai laisvai gali išvengti atsakomybės nurodydami, kad jų siūlomos “nulinio reitingo” taisyklės atitinka vartotojų poreikius, t.y. sukurtos atsižvelgiant į vartotojų pasirinkimą. Štai pavyzdžiui, Nyderlanduose Roterdamo apygardos teismas apeliacine instancija 2017 - ūjų balandžio mėnesį priėmė sprendimą, kuriuo pripažino Nyderlandų telekomunikacijų teisės aktų nuostatas, draudžiančias *Zero-rating* praktiką, prieštaraujančiomis Reglamento 2015/2120 nuostatoms. Kaip minėta prieš tai, dar prieš priimant Atviros prieigos reglamentą<sup>97</sup> Nyderlanduose buvo priimtose Telekomunikacijų įstatymo pataisos, kuriomis nustatytos griežtesnės taisyklės nei Reglamente. ACM<sup>98</sup>, įgyvendindama įstatymo nuostatas, 2016 - ūjų pabaigoje uždraudė vienam didžiausių mobiliojo tinklo operatorių *T-Mobile* nutraukti ‘*Data-Free Music*’ pasiūlymą, kuriuo vartotojams “nulinio reitingo” formatu buvo siūloma prieiga prie populiariausių muzikos transliavimo platformų. ACM teigė, jog toks kainų diferencijavimas pažeidžia Reglamento 3 straipsnio 2 bei 3 dalis, t.y. *T-Mobile* teikiamos paslaugos apriboja vartotojų galimybes pasirinkti. Teismo nuomone, nediskriminavimo pareiga, įtvirtinta Reglamento 3 straipsnio 3 dalyje, turi būti taikoma kalbant apie interneto paslaugų teikimą *per se*, o ne papildomus susitarimus, tokius kaip kaina ir pan. Taip pat, Teismas nurodė, jog Reglamente *Zero-rating* praktikos draudimas *expressis verbis* nėra įtvirtintas. Tai argumentuodamas Teismas sprendime teigė, kad iš nacionalinės teisės kylantis draudimas interneto prieigos teikėjams taikyti tokią komercinę praktiką prieštarauja ES teisei, tad šiuo atveju, remiantis lojalumo bei Sąjungos teisės viršenybės principu, vertėtų taikyti Reglamento nuostatas<sup>99</sup>. Nyderlandai nėra vienintelė

---

<sup>96</sup> Portugalijos atvejį, kuriame dominuoja specializuotų paslaugų paketai, JAV Atstovų Rūmų narys Ro Khanna savo *Twitter* paskyroje pavadino interneto padalijimu į paketus. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-04]. Prieiga per internetą: <https://twitter.com/RoKhanna/status/923701871092441088>

<sup>97</sup> Taip vadinamas Reglamentas 2015/2120. Įdomu tai, jog nors reglamentas yra skirtas užtikrinti neutralias interneto paslaugas, tačiau pačiame Reglamente tekste nėra nė karto paminėtos frazės “tinklo neutralumas”.

<sup>98</sup> Dutch Authority for Consumers and Markets - Nyderlandų vartotojų ir rinkos tarnyba.

<sup>99</sup> Dutch prohibition on zero-rating deemed invalid. An update on Net Neutrality. *Clifford Chance. Talking Tech*. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <https://talkingtech.cliffordchance.com/en/tmt/telecoms/net-neutrality-rules--dutch-prohibition-on-zero-rating-deemed-in.html>

valstybė, kurioje kilo Reglamento neaiškumas. Analogiški ginčai įvyko Slovėnijoje, šiuo metu Švedijoje vis dar laukiama administracinio teismo sprendimo, išaiškinančio, ar Švedijos reguliavimo institucija yra teisi, teigdama, jog *Telia*, didžiausia Švedijos telekomunikacijų bendrovė, taikydama *Zero-rating* praktiką vartotojams, sudariusiems su *Telia* sutartį, pažeidė nacionalinės teisės nuostatas. Teoriškai įmanoma, kad Švedijos teismo atsakymas skirsis nuo Nyderlandų ar Slovėnijos teismų atsakymų. Tokiu atveju ES telekomunikacijų rinka šiuo aspektu taptų iškraipyta. Tokį hipotetinį iškraipymą galėtų panaikinti tik:

- ES Teisingumo Teismas (toliau - ESTT), priimdamas prejudicinį sprendimą, kuriuo būtų išaiškinama, kad *Zero-rating* praktika patenka į Reglamento 3 straipsnio taikymo sritį, todėl yra draudžiama; Šiai sąlygai yra būtinas nacionalinio teismo kreipimasis. Nyderlandų teismas galėjo kreiptis į ESTT, tačiau savo sprendime nurodė, kad Reglamento nuostatos buvo pakankamai aiškios pagal *Acte claire*<sup>100</sup> doktriną.
- Reglamento pakeitimas.

Bet kuris iš šių atvejų gali užtrukti ganėtinai ilgą laiko tarpą, todėl ES rinkoje gali kilti daugiau panašių į minėtas bylas situacijų. Visgi iš aptartų bylų matyti, jog nacionaliniai reguliuotojai yra linkę *zero-rating* ir panašias komercines praktikas įtraukti į Reglamento 2015/2120 taikymo sritį, taip suteikiant didesnę apsaugą galutiniam vartotojui. Tuo tarpu teismai sprendimus argumentuoja Reglamento tekste nėra ekspresyvaus draudimo būtent tokiems interneto paslaugų teikėjų veiksams. Kitaip tariant, Reglamente įtvirtintos sąvokos yra per plačios, todėl nėra aišku, kas laikytina Reglamento reguliavimo objektu.

Reglamentas 2015/2120 yra kritikuojamas dėl paliktų spragų, susijusių su *Zero-rating* praktika. Tokios spragos suteikia daugiau erdvės interneto paslaugų teikėjų veiksams, kuomet kalbama apie papildomas specializuotąsias paslaugas. Vis dėlto, verta paminėti, jog šis antrinės teisės aktas gali būti traktuojamas kaip Sąjungos tinklo neutralumo pamatas - jame numatytos taisyklės, susijusios su interneto prieigos paslaugomis, gali užtikrinti, kad galutiniams vartotojams audiovizualinis turinys būtų prieinamas skaidriai bei nediskriminuojant jo teikėjų.

---

<sup>100</sup> *Acte claire* doktrina nurodo, jog bendrijos teisės norma dar nebuvo išaiškinta, tačiau jos turinys nekeltų jokių abejonių ir neaiškumų. Teismas galėtų remtis, kad tinkamas bendrijos teisės taikymas yra toks akivaizdus, kad dėl jo negali kilti jokių pagrįstų abejonių. *Acte claire* bei *Acte eclairé* doktrinos buvo įtvirtintos *Cilfit* C-283/81 byloje. Europos Teisingumo Teismas. 1982 m. spalio 6 d. sprendimas byloje *Srl CILFIT ir Lanificio di Gavardo SpA v. Ministero della sanita* C-283/81. EU:C:1982:335

### 3. GEOGRAFINIS BLOKAVIMAS IR JO TEISĖTUMAS TEIKIANT AUDIOVIZUALINES PASLAUGAS INTERNETU

Interneto paslaugų teikėjai ne vieninteliai gali apriboti vartotojų prieigą prie tam tikrų interneto puslapių. Tokia galimybė egzistuoja ir turinio kūrėjams. Kai kurie turinio kūrėjai, sudarydami sutartis su, pavyzdžiui, transliuotojais, sutartyse nurodo, jog tam tikros jų teikiamos paslaugos yra apribotos tik tos valstybės, kurioje yra įsisteigęs transliuotojas, teritorijoje. Tokia praktika yra vadinama geografiniu blokavimu (angl. *geoblocking*). “Šis turinys neprieinamas jūsų šalyje” - tokią žinutę gauna vartotojas, bandantis gauti prieigą, pavyzdžiui, prie apsaugoto turinio *YouTube* platformoje. Vis dėlto, *geoblocking* būdu apsaugomos intelektinės nuosavybės teisės nėra vienintelė priežastis taikyti šią praktiką. Šalia to taip pat egzistuoja ekonominiai, kultūriniai bei kiti motyvai.

Prieš tai minėto tipo geografinis blokavimas atsirado kartu su interneto proveržiu visuomenėje, tačiau tai nėra pradžia. Dar prieš tai, maždaug XX a. 10 dešimtmetyje, pagrindinė informacijos laikmena buvo DVD diskai. Tuo metu pasaulyje egzistavo 6 regionai, iš kurių kiekvienas turėjo unikalų kodą<sup>101</sup>. Visi DVD diskai buvo koduojami pagal atitinkamą regioną. Tam, kad vartotojas galėtų peržiūrėti DVD disko turinį, jis privalėjo turėti DVD grotuvą su identiško regiono kodu, priešingu atveju DVD disko nebūtų įmanoma paleisti<sup>102</sup>. Taip grįžę iš JAV europiečiai negalėjo paleisti iš ten parsivežtų DVD diskų, jei kartu neparsivežė ir specialaus tam regionui pritaikyto grotuvo<sup>103</sup>. Tokie teritoriniai ribojimai dažniausiai būdavo pateisinami ekonominiu kriterijumi - taip buvo apsaugojama nuo filmų, pradėtų rodyti viename regione anksčiau, išankstinio patekimo į kito regiono rinką, todėl taip buvo garantuojamas kino teatro bilietų poreikis<sup>104</sup>. Pamažu ši verslo praktika ėmė keistis. Tokiam modeliui esant ant žlugimo ribos, įmonės privalėjo ieškoti kitų, naudingesnių vartotojui alternatyvų. Pavyzdžiui, populiarėjant *Blu-Ray* diskams, gamintojai mažino regionų skaičių. Žvelgiant iš vartotojo perspektyvos, regionų skaičiaus mažinimas suteikia didesnę svorį vienam regionui, t.y. kuo mažesnis yra regionų skaičius, tuo didesnėje teritorijoje diskas yra tinkamas naudoti. Kiti gamintojai pradėjo kurti grotuvus be regiono kodo, tačiau tai nebuvo ideali išeitis, kadangi už tai, kad grotuvas galėtų būti naudojamas

---

<sup>101</sup> YU, Peter K. Region Codes and the Territorial Mess, *Cardozo Arts and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 187, 193, p. 188-264.

<sup>102</sup> *Ibid.*

<sup>103</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. *IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property*. 2017, t. 57(3). P. 392

<sup>104</sup> *Ibid.*



kitame regione nei buvo pirktas, vartotojas privalėjo sumokėti papildomą mokestį<sup>105</sup>. Vartotojams persikėlus į internetinę erdvę gauti tas pačias audiovizualines paslaugas tapo daug paprasčiau, kadangi per keletą minučių tapo įmanoma pasiekti bet kurį interneto puslapį. Atsižvelgdami į kintančius vartotojų poreikius, paslaugų teikėjai taip pat privalėjo keltis į tinklą ir imtis atitinkamų priemonių apsaugoti nuo teisių pažeidėjų internetinėje erdvėje. Išėjimas tam tapo atitinkamo turinio (ar tai būtų interneto puslapis, ar vaizdo įrašas) blokavimas internete.

### 3.1 Geografinio blokavimo samprata ir veikimo principas

Geografinis blokavimas suprantamas kaip vartotojo prieigos prie skaitmeninio turinio apribojimas remiantis vietoje, iš kurios vartotojas bando gauti prieigą prie apsaugoto turinio<sup>106</sup>. Priklausomai nuo pateikiamo formato, teisę (pareigą)<sup>107</sup> riboti prieigą turi turinio kūrėjai (pavyzdžiui, *Netflix* nesuteiks prieigos prie turinio vartotojui, esančiam Lietuvoje, jei tą turinį galima matyti tik JAV). Tiesa, *geoblocking* praktika yra populiareesnė, kuomet kalbama apie nelinejines (užsakomąsias) paslaugas. Šiai dienai nėra žinoma pavyzdžių, kuomet *geoblocking* taikytina linijinėms paslaugoms, nors, teoriniu požiūriu, tai yra įmanoma<sup>108</sup>.

Geografinio blokavimo vieta pagrįsta geolokacijos (angl. *geolocation*) - vietovės nustatymo principu. Tai reiškia, jog vartotojui siekiant prieigos, technologijų pagalba yra nustatoma fizinė vartotojo vieta. Tiesa, šie įrankiai nėra naudojami konkrečiam asmeniui nustatyti. Nors neretai informacijos pakanka nustatyti konkretų prietaisą, kuriuo naršoma, tačiau ne visuomet tokios informacijos pakanka identifikuoti vartotoją<sup>109</sup>. Egzistuoja keli būdai, naudojami siekiant nustatyti vartotojo vietovę. Pirmasis, bene primityviausias būdas - vartotojo savarankiškai atliekamas vietos pasirinkimas. Pavyzdžiui, interneto puslapiuose, kuriuose būtina registracija, naudotojui yra liepiama pasirinkti dabartinę vietą iš siūlomų variantų. Kai kurie puslapiai, naudotojui sėkmingai užsiregistravus, gali pakeisti puslapio

---

<sup>105</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. *IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property*. 2017, t. 57(3). P. 392

<sup>106</sup> *Ibid.*, p. 386

<sup>107</sup> Šiuo atveju pareiga kyla, pavyzdžiui, interneto paslaugų teikėjui, jei sutartyje, sudarytoje tarp teikėjo ir turinio teikėjo, yra numatyta tokia pareiga.

<sup>108</sup> 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas 2017/1128 dėl internetinių turinio paslaugų tarpvalstybinio perkeliavimo vidaus rinkoje (toliau tekste - Perkeliavimo reglamentas, Reglamentas 2017/1128). OL 2017 L 168, p. 1. Šio Reglamento 2 straipsnio 5 dalyje nurodyta, jog internetinė turinio paslauga apima tiek linijines, tiek nelinejines paslaugas. Daugiau apie Perkeliavimo reglamentą žr. 3.4 dalyje

<sup>109</sup> TRIMBLE, Marketa. The Future of Cybertravel: Legal Implications of the Evasion of Geolocation. *Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 22. p. 592

turinį, pritaikytą nurodytai teritorijai. Šis būdas kritikuojamas, kadangi nėra pateikiama jokių garantijų, jog vartotojas nurodys tikrąją savo lokaciją<sup>110</sup>, taip pat, neretai pasitaiko, jog puslapiuose nenurodytos visos valstybės arba teritorijos, kadangi tai itin apkrautų puslapio veikimą. Kitas, daug dažniau taikomas technologinis būdas yra vartotojo vietos nustatymas naudojant interneto protokolo (IP) adresą. Naudojant šį būdą vartotojo vieta yra nustatoma be jo pastangų. IP adresai yra skaičių darinys, suprogramuotas taikant atitinkamus regioninius kodus, tad šio kodo pagalba galima pakankamai tiksliai nustatyti vartotojo vietovę. Nors IP adresai nėra pastovūs, jį galima pakeisti, tačiau nustatant asmens vietovę naudojant IP adresą yra pakankama norint išsiaiškinti, ar vartotojui turi būti suteikta prieiga prie turinio, ar ne<sup>111</sup>. Teisės doktrinoje išskiriamos šios sritys, kuriose geolokacija gali būti pritaikyta ribojant turinio prieinamumą: turinio lokalizavimas (pvz, orų informacija); jau minėta intelektinės nuosavybės apsauga; nacionalinės teisės aktų laikymasis (pvz, šalyse, kuriose uždrausti azartiniai žaidimai internetu); siekis išvengti kitos valstybės jurisdikcijos ir bendrosios saugumo priežastys (pvz, kibernetinio valstybės saugumo užtikrinamas)<sup>112</sup>. Taigi matyti, jog turinio apribojimas tam tikroje teritorijoje *per se* nereiškia nelegalių veiksmų. Nors bene visais atvejais vartotojų prieiga yra apribojama, tačiau neretai tai yra pateisinama kitais interesais.

### 3.2 Geografinio blokavimo taikymo motyvai

Kaip jau buvo minėta, geografinis blokavimas gali būti naudojamas siekiant užkirsti kelią neteisėtai prieigai prie intelektinės nuosavybės. Vis dėlto, tai nėra vienintelė priežastis, kodėl tokia praktika yra taikoma - egzistuoja taip pat ir kiti, pavyzdžiui, ekonominiai ar kultūriniai, motyvai, kuriuos būtina aptarti detaliau. Taip pat, pastebėtina, jog nors geografinis blokavimas paprastai taikomas privatiuose santykiuose, egzistuoja atvejų, kuomet ši praktika taikytina ir siekiant užtikrinti viešus interesus.

Savaime suprantama, intelektinės nuosavybės apsauga yra bene svarbiausias aspektas, dėl kurio taikoma *geoblocking* praktika. Turinio kūrėjai patys gali reguliuoti, kam leisti naudotis jų turiniu. Taip pat turinio kūrėjai gali nuspręsti riboti ir kūrinių reprodukciją. Tiesa, kūrinių kopijavimas ar reprodukcija labiau taikytinas materialiojo formato turiniui - diskams,

---

<sup>110</sup> TRIMBLE, Marketa. The Future of Cybertravel: Legal Implications of the Evasion of Geolocation. *Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 22. p. 592

<sup>111</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. *IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property*. 2017, t. 57(3). p. 387

<sup>112</sup> TRIMBLE, Marketa. The Future of Cybertravel: Legal Implications of the Evasion of Geolocation. *Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 22. p. 647

video kasetėms ir pan. Interneto turinio atžvilgiu kiek kitaip - itin populiarius audiovizualinis turinys, nepriklausomai nuo to, jam taikomos intelektinės nuosavybės teisės ar ne, dėl didelio interneto paplitimo bei lengvo skaitmeninio turinio kopijavimo galimybių gali pasiekti kiekvieną pasaulio kampelį vos per kelias akimirkas, nepriklausomai nuo to, legaliai ar nelegaliai<sup>113</sup>. Pavyzdžiui, P2P technologijų pagalba, kurios dažniausiai yra nelegalaus pobūdžio, vienas vartotojas, legaliai įsigijęs filmą, gali šį filmą patalpinti į P2P platformą, iš kurios minimą filmą gali parsisiųsti tūkstančiai bet kur pasaulyje esančių asmenų. Taigi galima teigti, jog skaitmeninės informacijos atžvilgiu *geoblocking* ne visuomet užtikrina tinkamą teisių apsaugą. Verta paminėti, jog kai kuriose valstybėse egzistuoja pakankamai griežtos nacionalinės teisės nuostatos ar netgi cenzūra, draudžiančios ar ribojančios prieigą prie turinio internete. Kai kurie autoriai nurodo<sup>114</sup>, kad tokiu atveju turinio kūrėjams nėra naudinga sudaryti sandorius su transliuotojais ar interneto paslaugų teikėjais siekiant užtikrinti autorių teisių apsaugą, kadangi jokia reali nauda nėra jaučiama, o priešingai - administraciniai kaštai (sutarčių sudarymo, kopijavimo ir pan) viršija naudą. Visgi, manytina, sudarant sandorius tarp turinio kūrėjų bei kitos šalies taip pat svarbus ir ekonominis kriterijus, kuriuo siekiama didžiausio įmanomo pelno.

Kalbant apie ekonominę geografinio blokavimo naudą, šiuo atveju vertėtų skirti du aspektus: turinio kūrėjų siekį pasipelninti bei kainos diferencijavimą. Pirmuoju atveju turinio kūrėjai paprastai sudaro sutartis su interneto paslaugų teikėjais, kuriose nurodoma, jog interneto paslaugų teikėjai už suteiktą teisę transliuoti sutartą turinį privalo sumokėti turinio kūrėjams nustatytą sumą. Žvelgiant iš ekonominės prizmės, turinio kūrėjams naudinga sudaryti kuo daugiau tokio tipo sutarčių, apimant kuo mažesnius regionus nei sudaryti, pavyzdžiui, vieną sutartį visos ES mastu. Kitas aspektas - kainos diferencijavimas<sup>115</sup> - svarbus tuo, kad turinio kūrėjai kiekvienam regionui (plačiąja prasme) gali nustatyti kainą atsižvelgdami į to regiono ekonominę padėtį. Kainos dažniausiai nustatomos atsižvelgiant į tai, kokią didžiausią kainą vartotojai tame regione yra pasiryžę mokėti už teikiamas paslaugas<sup>116</sup>. Tokia diferencijavimo praktika naudinga tiek vartotojams (ypač tiems, gyvenantiems ekonomiškai silpnesnėse valstybėse), tiek “mažų pajamų” rinkose<sup>117</sup>. Visgi čia

---

<sup>113</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property. 2017, t. 57(3). p. 390

<sup>114</sup> *Ibid*, p. 398

<sup>115</sup> Pažymėtina, jog straipsnyje vartojama sąvoka “kainos diskriminacija”, kuri paties autoriaus dėl savo *per se* negatyvaus pobūdžio nėra pripažinta visiškai tinkama, todėl vietoje tos vartotina sąvoka “kainos diferencijavimas”.

<sup>116</sup> *Ibid*, p. 395

<sup>117</sup> *Ibid*.

susiduriama su keletu problemų. Kadangi kainas nustato pats turinio kūrėjas, tokiu atveju jis pats turi galią reguliuoti, kokiam turiniui suteikti prieigą toje teritorijoje. Turinys, prieinamas vienoje valstybėje, kitoje valstybėje gali būti apribotas arba siūlomas repertuaras gali visiškai skirtis nuo pirmosios valstybės narės atveju siūlomo. Tai itin aktualu keliaujantiems darbo reikalais į kitą ES valstybę narę arba dirbantiems keliose valstybėse narėse<sup>118</sup> bei keliaujantiems trumpam terminui. Taip pat, dėl vienašalės kainos nustatymo galimybės kaina naudotojui ne visuomet atrodo teisinga. Tai gali skatinti vartotoją ieškoti kitų alternatyvų prieigai prie norimo turinio gauti. Kitos alternatyvos nebūtinai reiškia nelegalius būdus. Kiekvienąkart nustatant skirtingas kainas skirtinguose regionuose atsiranda galimybė susidaryti taip vadinamiems paraleliniams pardavimams ir “pilkajai rinkai”. Paraleliniais pardavimais vadinami pardavimai, kurie savo prigimtimi dažniausiai laikytini legaliais, tačiau įsigyti ne iš oficialaus prekiautojo. Pavyzdžiui, Lietuvoje pirmojo seriale X sezono kaina - 10 eurų, tuo tarpu Vokietijoje tas pats sezonas kainuoja 20 eurų. Tokiu atveju minimas sezonas būtų įsigytas Lietuvoje ir parduotas Vokietijoje už 15 eurų. Taip mažinamas kainų diferenciacijos skirtumas ir sukuriama pilkoji rinka - visuma prekių, įsigytų ne iš oficialaus pardavėjo<sup>119</sup>. Prekių ir paslaugų pardavimas internetu suteikia procesui dar daugiau kompleksškumo ir dar didesnes galimybes pilkajai rinkai vystytis - spartėja perpardavimo procesas, nereikalaujantis jokių pergabenimo kaštų ir pan.<sup>120</sup>

Kalbant apie kultūrinį aspektą, svarbu pabrėžti, jog kultūrinių teisių svarba laikui bėgant auga<sup>121</sup>. Kaip buvo minėta, viena iš pagrindinių televizijos (taip pat ir internetinės televizijos) funkcijų yra nacionalinio kultūrinio identiteto skatinimas. ES teisėje kultūrinei įvairovei teikiamas didelis dėmesys. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo<sup>122</sup> (toliau tekste - SESV) 167 straipsnio 1 dalyje nurodoma, jog „Sąjunga prisideda prie valstybių narių kultūrų klestėjimo, gerbdama jų nacionalinę ir regioninę įvairovę ir kartu išskeldama bendrą kultūros paveldą.” Tuo tarpu to paties straipsnio 4 dalimi reikalaujama, kad Sąjunga, imdamasi kokių nors veiksmų pagal kitas tos sutarties nuostatas, atsižvelgtų į kultūros aspektus, visų pirma siekdama gerbti ir skatinti savo kultūrų įvairovę. Direktyvoje

---

<sup>118</sup> Pavyzdžiui, EK konkurencijos komisarė Margrethe Vestager bei EK Bendrosios skaitmeninės rinkos komisaras Andrus Ansip pripažino, jog geografinis blokavimas savo esme yra visiškai nesuderinamas ir prieštarauja bendros vidaus rinkos esmei. Adrian Weckler. *Europe says consumers are losing out because of digital borders*. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-14]. Prieiga per internetą: <<https://perma.cc/6KPH-73GE>>. M. Vestager taip pat nurodė nesuprantanti, kodėl ji gali žiūrėti savo mėgiamus serialus, už kuriuos sumokėjo, Kopenhagoje, tačiau negali to paties daryti Briuselyje.

<sup>119</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property. 2017, t. 57(3). p. 396

<sup>120</sup> *Ibid.*

<sup>121</sup> *Ibid.*, p. 401

<sup>122</sup> Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija, OL 2012 C 326, p. 47—390.

2010/13/ES taip pat remiamasi minėtu SESV straipsniu. Direktyvoje skatinami Europos kūriniai, tačiau tai nenurodoma kaip sąlyginė pareiga valstybėms narėms, kadangi ji atsiranda tik tuomet, jei objektyviai įmanoma, tačiau minimame teisės akte nėra numatyta kriterijų, į kuriuos turėtų būti atsižvelgta aiškinantis šios pareigos įgyvendinimo įmanomumą. Manytina, jog ši valstybių narių pareiga turėtų būti užtikrinta atsižvelgiant į SESV 167 straipsnio 5 dalį, kuomet ES gali priimti tik rekomendacinio pobūdžio priemones. AVŽPD 1 straipsnio 1 dalies n punkte nurodoma, jog Europos kūriniais laikomi tokie kūriniai, 1) kurių kilmės šalys yra valstybės narės, 2), kurių kilmės šalys yra Europos trečiosios valstybės, esančios ET Europos konvencijos dėl televizijos be sienų<sup>123</sup> (toliau tekste – TBS konvencija) Šalimis, ir kurie atitinka Direktyvos 1 straipsnio 3 dalies sąlygas; 3) kūriniai, bendrai sukuriami pagal Sąjungos ir trečiųjų šalių sudarytus susitarimus, susijusius su audiovizualiniu sektoriumi, ir atitinkantys kiekviename iš tų susitarimų apibrėžtas sąlygas. Direktyvos 1 straipsnio 3 dalis nurodo sąlygas, iš kurių bent vieną turi atitikti kūrinys tam, kad jis būtų laikomas “kūriniu” pagal to paties straipsnio 1 dalį. Taip pat, pagal to paties straipsnio 4 dalį, kūriniai, kurie nelaikytini Europos kūriniais 1 dalies n punkto prasme (t.y. Tokie, kurie neatitinka nė vienos iš 3 dalyje nurodytų sąlygų), gali būti pripažinti Europos kūriniais, jei šie “yra sukurti remiantis valstybių narių ir trečiųjų šalių sudarytais dvišaliais bendros gamybos susitarimais” bei “jeigu Sąjungos bendrų kūrėjų indėlis sudaro didžiąją bendrų gamybos išlaidų dalį ir jeigu gamybos nekontroliuoja vienas ar daugiau ne valstybių narių teritorijoje įsisteigusių kūrėjų”. Verta paminėti, jog valstybės narės šiuo atveju turi teisę nusistatyti išsamesnę paslaugų teikėjų sąvoką<sup>124</sup>.

Direktyvoje kultūrinė įvairovė taip pat skatinama nustatant sąlyginį reikalavimą transliuotojams ne mažiau kaip 10% laiko skirtų Europos kūriniais, sukurtiems nuo transliuotojų nepriklausančių kūrėjų arba tam būtų skirta ne mažiau kaip 10% programoms skirto biudžeto<sup>125</sup>. Taip yra skatinamas naujų televizijos programų šaltinių atsiradimas bei mažų ir vidutinių įmonių kūrimasis<sup>126</sup>. Egzistuojant geografinio blokavimo praktikai, vartotojams, ypač keliaujantiems ar dirbantiems kitoje valstybėje narėje, nėra suteikiama prieiga prie turinio, teikiamo būtent asmens kilmės valstybėje narėje. Taip pat, individualizuojant turinį kiekvienai valstybei narei kyla nepatogumų tautinėms mažumoms, kadangi paprasti turinio kūrėjas siūlo turinį atsižvelgdamas į didžiausią tautinę grupę, nes taip

---

<sup>123</sup> Europos Konvencija dėl televizijos be sienų. Valstybės žinios, 2000-04-07, Nr. 29-805

<sup>124</sup> Direktyvos 2010/13/ES 32 konstatuojamoji dalis

<sup>125</sup> *Ibid*, 17 straipsnis

<sup>126</sup> *Ibid*, 68 konstatuojamoji dalis.

yra lengviau gauti didesnę ekonominę naudą<sup>127</sup>. Kitaip tariant, maži regionai gali pasirodyti nepatrauklūs investavimo požiūriu. Kuomet asmenys, keliaudami į kitą valstybę narę, negali kartu su savimi gabentis skaitmeninio turinio, nes šis apribojamas, arba kuomet asmuo negali gauti prieigos prie turinio, kuris individualizuojamas kitai valstybei, taip ribojama galimybė domėtis kitomis kultūromis. Tokie veiksmai atrodo priešingi kultūrinės įvairovės skatinimui, nurodytam SESV. Vis dėlto, teisės doktrinoje požiūriai, ar, žvelgiant iš kultūrinės perspektyvos, ribojimas sudarytų pakankamą pagrindą ginti pažeistas teises, nevienodi<sup>128</sup>. Šiuo atveju, autoriaus nuomone, pritartina pozicijai, jog geografinio blokavimo veiksmai nėra pakankamas pagrindas ginti pažeistas teises. Nors tai laikytina bene stipriausiu argumentu, nukreiptu prieš *geoblocking*, tačiau tai labiau paremta moralės nei teisės normomis<sup>129</sup>.

Geografinį blokavimą vertėtų suprasti ne tik kaip privačiame sektoriuje taikomą praktiką. Ne mažiau svarbiu geoblokavimo pagrindu laikomas tikrovės neatitinkančios informacijos uždraudimas. XXI a. dėl didelio prieinamos informacijos kiekio žiniasklaida gali tapti priemone skleisti tikrovės neatitinkančią informaciją. Ši nacionalinio saugumo problema itin aktuali Baltijos šalims. Rusijoje sukurtos televizijos laidos dėl sąlyginai didelių tautinių mažumų dalių<sup>130</sup> transliuojamos Baltijos šalyse dažniausiai per kitose ES valstybėse narėse įsisteigusius retransliuotojus. Tokiu atveju retransliavimo paslaugos laikytinos paslaugomis, teikiamomis iš kitos valstybės narės teritorijos. Verta pastebėti, kad pati AVŽPD buvo sukurta palengvinti vidaus rinkos sąlygas audiovizualinėms paslaugoms teikti ir užtikrinti laisvą informacijos judėjimą bei žiniasklaidos laisvę Sąjungos viduje<sup>131</sup>. Taigi suprantama, kad tokių paslaugų ribojimas yra galimas tik išimtiniais atvejais, nurodytais Direktyvos 3 straipsnyje. Negana to, Direktyvoje 2010/13/ES numatyti papildomi atvejai, kuomet dėl technologinių ypatybių turinys, teikiamas iš trečiųjų šalių, laikytinas turiniu, priklausančiu valstybės narės jurisdikcijai. Ši nuostata kritikuotina kaip paminanti Direktyvos logiką, kadangi dėl techninio paslaugų pobūdžio įmanoma patekti į formaliosios valstybės narės jurisdikcijos ribas nesant joje įsisteigus<sup>132</sup>. Tiesa, pagal Direktyvos 3 straipsnio 3 dalį,

---

<sup>127</sup> Pavyzdžiui, suteikiant prieigą prie audiovizualinio turinio valstybėje, subtitrai yra įkeliami tik tokia kalba, kuria kalba didžiausia tautinė grupė arba kuri yra valstybinė.

<sup>128</sup> Peter K. Yu palaiko poziciją, jog kultūrinių teisių neužtikrinimas gali būti laikomas tarptautinės teisės pažeidimu. Žr. YU, Peter K. Region Codes and the Territorial Mess, *Cardozo Arts and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 187, 193. Interaktyvus. Žiūrėta 2018-03-15. Prieiga per internetą: <<https://goo.gl/etnnhb>>.

<sup>129</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property. 2017, t. 57(3). p. 402

<sup>130</sup> Estijoje 2017 m. sausio 1 dienos duomenimis gyveno 25,1%, Latvijoje - 25.4%, Lietuvoje - 4.6% rusų tautybės asmenų.

<sup>131</sup> IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1), p. 13

<sup>132</sup> *Ibid*, p. 14. Daugiau apie jurisdikcijos problematiką ir siūlomas alternatyvas žr. 4 dalyje

valstybė narė gali riboti audiovizualinių paslaugų teikimą savo nuožiūra, nesilaikant antros dalies reikalavimų. Tokiu atveju blokavimo procedūra yra paprastesnė, todėl trečiųjų šalių transliuotojams formaliosios jurisdikcijos būdas nėra palankus.

Kalbant apie teises priemones, suteiktas valstybėms narėms riboti prieigą prie neigiamo turinio, pabrėžtina, kad toks procesas užtrunka. Pavyzdžiui, Lietuvos atveju, kuomet Lietuvos Radijo ir Televizijos Komisija (toliau tekste - RTK) nori sustabdyti transliavimą, ji privalo atsiklausti tiek transliuojančiosios valstybės institucijos, tiek Europos Komisijos, o Europos Komisija turi priimti sprendimą per du mėnesius, taip pat nacionalinės institucijos yra įpareigosotos raštu pranešti transliuotojui. Vadinasi, transliuotojas dar iki dviejų mėnesių gali transliuoti tariamai tikrovės neatitinkančią informaciją skleidžiančias laidas, tačiau praktikoje pasitaiko, jog RTK sprendimo priėmimo procedūra užtrunka iki metų<sup>133</sup>. Negana to, RTK sprendimas dar gali būti skundžiamas tiek Vilniaus apygardos administraciniam teismui (toliau - VAAT), tiek vėliau apeliacine instancija Lietuvos vyriausiam administraciniam teismui (toliau - LVAT). Kaip matyti iš administracinių teismų praktikos, nuo RTK sprendimo iki galutinės instancijos sprendimo gali praeiti daugiau nei dveji metai<sup>134</sup>. Kadangi RTK sprendimu programų retransliavimas yra apribojamas trims mėnesiams, žvelgiant iš procesinės pusės, kyla klausimas, kiek teismų sprendimų priėmimas yra aktualus ta apimtimi, jog ribojimai jau yra pasibaigę.

AVŽPD pasiūlyme pateiktas naujas pagrindas riboti audiovizualinės žiniasklaidos teikimą, kuomet paslauga „kenkia arba kelia rimtą ir didelį pavojų visuomenės saugumui, be kita ko, valstybės saugumo ir gynybos užtikrinimui“. Panaši nuostata egzistuoja ir dabartinėje Direktyvoje, tačiau ji, pagal 3 straipsnio 4 dalį, taikoma tik nelinijinėms paslaugoms. Siūlomas pakeitimas ne tik praplečia pagrindų riboti iš kitos valstybės narės teikiamų paslaugų prieinamumą, tačiau ir tam tikra apimtimi suvienodina taisykles, taikomas linijinėms ir nelinijinėms paslaugoms. Taip pat, siūlymas įtraukti tokį pagrindą itin aktualus Baltijos šalims dėl jau minėtų ribojimų siekiant kovoti su tikrovės neatitinkančia informacija. Internetinės televizijos atveju situacija kiek kitokia. Teikiant audiovizualines paslaugas internetu didelę įtaką kokybei turi interneto paslaugų teikėjas, atliekantis tarpininko vaidmenį tarp turinio kūrėjų ir vartotojų. Tačiau interneto paslaugų teikėjo veikla tarpininkaujant

---

<sup>133</sup> Lietuvos Radijo ir Televizijos komisija. 2016 m. lapkričio 16 d. sprendimas Nr. KS-200 „Dėl televizijos programos „RTR Planeta“ laisvo priėmimo laikino sustabdymo“. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-18]. Prieiga per internetą: <<http://www.rtk.lt/content/uploads/2016/11/ks-200-2016.pdf>>

<sup>134</sup> Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo teisėjų kolegija. 2017 m. spalio 31 d. nutartis byloje *Baltic Media Alliance Ltd v. Lietuvos radijo ir televizijos komisija*, Nr. A-638-492/2017.

nelaikytina retransliavimu nei Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo<sup>135</sup> (toliau tekste - VII), nei Direktyvos 2010/13/ES prasme. Direktyvoje retransliavimo sąvoka nėra numatyta, todėl šiuo atveju aktuali VII 2 straipsnio 59 dalis, kurioje retransliavimas apibūdinamas kaip transliuojamų radijo ir (ar) televizijos programų ar atskirų programų parinkimas, teikimas skleisti ir skleidimas visuomenei, šiuo tikslu jas priimant ir tuo pačiu metu nepakeistas perduodant visuomenei elektroninių ryšių tinklais arba techninėmis ir (ar) programinėmis priemonėmis sudarant visuomenei galimybę priimti elektroninių ryšių tinklais perduodamas sąlygine prieiga apsaugotas radijo ir (ar) televizijos programas ar atskiras programas. Tačiau šiuo atveju kyla klausimas, ar turinio kūrėjas, kurio turinys interneto (taigi, ir interneto paslaugų teikėjo) dėka yra pasiekiamas vartotojui, gali būti ribojamas, net jei turinys yra sukuriamas ne ES teritorijoje.

Kitas vertas dėmesio aspektas yra susijęs su vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformas. Kaip žinoma, vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos paslaugų teikėjai nėra laikytini audiovizualinių žiniasklaidos paslaugų teikėjais, o vartotojų sukurta vaizdo medžiaga nelaikytina audiovizualine programa AVŽPD prasme, kadangi platformos paslaugų teikėjai neturi *ex ante* redakcinės atsakomybės, kaip to reikalaujama pagal Direktyvą 2010/13/ES. Taip pat, bendro naudojimo platformos paslaugos laikytinos informacinės visuomenės paslaugomis EKD prasme, tad šiuo atveju aktualus ir EKD 4 straipsnis, pagal kurį valstybės narės turi susilaikyti nuo reikalavimo gauti licencijas, norint teikti informacinės visuomenės paslaugas. Teisė teikti tokias paslaugas internetu turi būti prieinama visiems. Tokia prezumpcija skatina inovacijas ir suteikia vienodas galimybes net ir naujai įsisteigusioms įmonėms<sup>136</sup>. Tokiu atveju manytina, jog nacionalinė priežiūros institucija negalėtų riboti bendro naudojimo platformos paslaugų teikėjų, kadangi tam nebūtų teisinio pagrindo. Nors AVŽPD projekte yra numatyta pareiga valstybėms narėms užtikrinti, kad vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos paslaugų teikėjai imtųsi tinkamų priemonių, be kita ko, apsaugoti visus piliečius nuo smurto ar neapykantos kurstymo prieš asmenų grupę, galima abejoti, kiek tokia pareiga realiai yra įgyvendinama. Kaip minėta prieš tai, dažniausiai bendro naudojimo platformose turinio kontrolė vyksta tik *ex post*, t.y. po to, kai turinys jau yra įkeltas ir prieinamas asmenims, kai kur dėl milžiniško turinio kiekio, platformos paslaugų teikėjai reaguoja tik į „pažymėtus“ vaizdo įrašus. Be to, net ir apribojus internete esantį turinį

---

<sup>135</sup> Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996-07-26, Nr. 71-1706

<sup>136</sup> IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1), p. 9



vienos teritorijos pagrindu, dėka VPN ir kitų vengimo technologijų vartotojas gali greitai įgyti prieigą prie uždrausto turinio.

### 3.3. Geografinio blokavimo vengimas ir jo teisėtumo aspektai

Dėl ribotos prieigos prie turinio vartotojai ieško įvairių būdų pasiekti tai, ko jie nori. Vienas iš jų - blokavimo vengimas (angl. *circumvention*). Egzistuoja daug skirtingų būdų, kaip asmuo gali išvengti *geoblocking* praktikos pritaikymo jam, pradedant nuo paprasčiausio gyvenamosios vietos pasirinkimo registruojantis iki piratavimo - nelegalaus turinio atsisiuntimo. Pabrėžtina, jog pastarasis būdas nepatenka į šio magistro baigiamojo darbo tyrimo sritį. Kuomet asmuo registruojasi internetiniame puslapyje, kuriame egzistuoja tik primityviausias vartotojo vietos nustatymo mechanizmas - šalies pasirinkimas, asmuo, žinodamas faktą, jog skirtingose valstybėse esantiems vartotojams teikiamas nevienodas turinys, gali tyčia pasirinkti kitą valstybę, taip siekdamas išvengti ribojimų, taikomų faktinės asmens valstybės teritorijoje esantiems vartotojams. Bene populiariausias *geoblocking* vengimo būdas yra naudojant taip vadinamą „*proxy*” technologiją, kuria pasinaudodamas asmuo gali pakeisti skaitmeninę savo buvimo vietą. Tai reiškia, jog vartotojo interneto jungtis, kuria vartotojas nusiunčia užklausą, siekdamas patekti į norimą interneto puslapį, yra peradresuojama, tarsi būtų pateikta iš kitos, vartotojo pasirinktos, šalies<sup>137</sup>. Ši technologija prieinama keletu būdų, pavyzdžiui, naudojantis nemokamu, tačiau mažiau efektyviu, internetiniu puslapiu arba prenumeruojant mokamas paslaugas, dažnai vadinamas tiesiog virtualiu privačiu tinklu (angl. *Virtual Private Network* arba VPN)<sup>138</sup>. Manytina, jog dėka vengimo galimybių ir interneto paplitimo bet koks turinys gali pasklisti po pasaulį itin greitai, todėl geografinis blokavimas faktiškai neveikia<sup>139</sup>.

Kalbant apie motyvus, kuriais žmonės vadovaujasi ieškodami būdų, kaip išvengti geografinio blokavimo, išskirtini keli aspektai. Pirma, asmenys siekia išlaikyti anonimiškumą naršydami tinkle. Šis aspektas tampa dar aktualesniu kalbant apie atvejus, kuomet asmenys galimai užsiiminėja nelegalia veikla, pavyzdžiui, piratavimu<sup>140</sup>. Tiesa, verta pabrėžti, jog kai kurie VPN paslaugų teikėjai reikalauja asmenų pateikti tam tikrus asmens duomenis,

---

<sup>137</sup> MUIR, James A., VAN OORSCHOT, Paul C. Internet Geolocation: Evasion and counterevasion. *ACM Computing Surveys*, 2009, t. 42, p.

<sup>138</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. *IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property*. 2017, t. 57(3). p. 408

<sup>139</sup> *Ibid*, p. 390

<sup>140</sup> TRIMBLE, Marketa. The Future of Cybertravel: Legal Implications of the Evasion of Geolocation. *Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 22. p. 602

pavyzdžiui, užsienio gyvenamosios vietos adresą arba užsienio banko kortelės informaciją<sup>141</sup>. Kitu nemažiau svarbu aspektu laikytina prieigos prie turinio suteikimo kaina. Kaip buvo minėta, turinio kūrėjai, vedami ekonominių bei kultūrinių paskatų, laikosi praktikos, kuomet suteikiama prieiga mažuose regionuose. Tai padeda individualizuoti kainą atsižvelgiant į to regiono rinkos padėtį. Savaime suprantama, jog turinio kūrėjo vienašališkai nustatyta kaina kai kuriems naudotojams gali atrodyti neteisinga, todėl naudotojai ieško prieigos prie alternatyvių rinkų. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, jog šis būdas *per se* nereiškia nelegalaus būdo gauti prieigą, skirtingai nei piratavimo atveju. Šio motyvo vedami asmenys naudojami VPN paslauga tam, jog perkeltų savo kibernetinę vietą į kitą valstybę ir legaliai įsigytų joje siūlomą prieigą prie turinio. Tokioje situacijoje nėra iki galo aišku, ar toks *geoblocking* vengimo motyvas laikytinas neteisėtu. Manytina, jog egzistuoja atveju, kuomet vartotojas gali pasirinkti valstybę, kurioje prieiga kainuoja mažiau nei namų valstybėje. Labai panašiu motyvu laikytinas siekis gauti prieigą prie užsienio turinio. Minimam atveju vartotojai įgyja prieigą savo valstybėje ir tik tuomet naudojami VPN paslaugomis, kad galėtų matyti užsienio turinį. Šis aspektas aktualus valstybėse, kuriose yra suteikta prieiga prie mažiau turinio, lyginant su kitomis<sup>142</sup>. Taip pat, žvelgiant iš turinio kūrėjų perspektyvos, naudotojas sumoka būtent tiek, kokią kainą turinio kūrėjas ir nustatė, tačiau galimai naudojami platesniu turinio kiekiu nei yra leidžiama jo faktinėje teritorijoje, tad šis aspektas taip pat gali būti laikomas pažeidžiančiu sutartinius įsipareigojimus<sup>143</sup>.

Pažymėtina, jog nėra vieno teisės akto, *expressis verbis* uždraudžiančio bet kokį vengimo priemonių naudojimą, tad geografinio blokavimo vengimo praktikos legitimumą vertėtų vertinti iš kelių lygmenų perspektyvos. Egzistuoja keli reglamentavimo pobūdžiai, aptartini toliau.

### *Tarptautinės sutartys*

Šiuo metu nėra jokio tarptautinio susitarimo, uždraudžiančio absoliučiai bet kokį geografinio blokavimo vengimą. Šiuo atveju aktualiausias tarptautinis susitarimas yra TBS Konvencija,

---

<sup>141</sup> KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property. 2017, t. 57(3). p. 408

<sup>142</sup> Pavyzdžiui, *Netflix* duomenimis, šios paslaugos yra prieinamos daugiau nei 190 valstybių.[interaktyvu]. [žiūrėta 2018-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://help.netflix.com/en/node/14164>>. Tačiau siūlomas turinys skiriasi. [Interaktyvu]. [žiūrėta 2018-03-20]. Prieiga per internetą: <<https://www.finder.com/netflix-usa-vs-world-content>>.

<sup>143</sup> *Netflix* naudojimo taisyklėse nurodoma, jog vartotojas, sutikdamas naudotis teikiamomis paslaugomis, taip pat sutinka ir, be kita ko, nenaudoti jokių priemonių siekiant išvengti turinio apsaugos. Prieiga per internetą: <https://help.netflix.com/legal/termsfuse>, 4.6 p. Tačiau, palyginimui, egzistuoja ir pavyzdžių, kuomet VPN naudojimas ne tik savaime nereiškia priešingo teisei veiksmo, bet net rekomenduojamas užtikrinant siūlomas paslaugas, pavyzdžiui, Vilniaus universiteto (VU) puslapyje suteikiama informacija apie VPN tinklo įdiegimą asmeniniame kompiuteryje tam, kad asmuo galėtų turėti prieigą prie VU tinklo. Žiūrėta 2018-03-20. Interaktyvu. Prieiga per internetą: <<https://www.ittc.vu.lt/prieiga-prie-tinklo/vpn>>.

tačiau TBS Konvencijos tekste nieko nekalbama apie geografinį blokavimą ar vengimo būdus. Tai galima paaiškinti tuo, jog paskutinis TBS Konvencijos pakeitimas buvo atliktas 1997 - aisiais, kuomet geografinio blokavimo praktika dar nebuvo išplitusi. Vis dėlto, manytina, kad atitinkami pakeitimai nėra reikalingi dėl keleto priežasčių. Pirma, dauguma Europos Tarybos narių yra ES valstybės narės, tad joms taikomos ir ES teisės aktų nuostatos. ES savo kompetencijos ribose yra priėmusi Reglamentą 2017/1128<sup>144</sup>. Be to, 2009 – aisiais ET Ministrų Komitetas, gavęs pastabas iš Europos Komisijos, sustabdė Konvencijos atnaujinimo procesus. Komisija be kita ko nurodė, kad dauguma aspektų, reglamentuotų Konvencijoje, patenka į Direktyvos 2010/13/ES taikymo sritį, todėl Sąjungai nėra tikslo tapti Konvencijos nare, kadangi nuostatos tik dubliuotųsi<sup>145</sup>. Antra, dėl sudėtingos tarptautinių sutarčių keitimo procedūros šis procesas užtrunka, todėl ne visuomet yra spėjama nustatyti reguliavimą, atspindintį tuometinį technologijų vystymąsi.

### *Naudojimo sąlygos*

Nesant vieningos nuomonės dėl *geoblocking* vengimo tarptautiniu mastu, turinio kūrėjams palikta laisvė savarankiškai nusistatyti taisykles dėl vengimo teisėtumo. Bene dažniausiai pasitaikanti praktika yra įtraukiant nuostatas į turinio naudojimo sąlygas. Šios sąlygos yra laisvai prieinamos ir pateikiamos vartotojui kuriant paskyrą. Tiesa, vartotojai nėra linkę į tai atkreipti dėmesį<sup>146</sup>. Negana to, pasitaiko atveju, kuomet sutikimu laikytis sąlygų laikomas naudojimas paslaugomis<sup>147</sup>.

Kalbant apie sutarčių turinį, dažnai randamas panašus draudimas - vartotojui draudžiama bandyti apeiti, riboti ar kitaip išvengti apsaugos funkcijų, taikytinų turiniui<sup>148</sup>. Taip turinio kūrėjai apsidraudžia nuo bet kokio galimo geografinio blokavimo vengimo, kadangi minima nuostata yra platesnė ir apima ne tik su intelektinės nuosavybės teisės apsauga susijusius aspektus<sup>149</sup>, bet ir kitus (pavyzdžiui, ekonominius ar kultūrinius). Taigi,

---

<sup>144</sup> Daugiau apie Perkeliavimo reglamentą žr. 3.4 dalyje.

<sup>145</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 290

<sup>146</sup> 2017 metais atlikto tyrimo duomenimis, 74% apklaustųjų sutiko su privatumo politika ir paslaugų sąlygomis visiškai jų neskaitė. Įdomu tai, jog sąlygose buvo įtrauktos tokios nuostatos kaip, pavyzdžiui, pirmagimio atidavimas *NameDrop* - juridiniu asmeniu, su kuriuo sudaroma sutartis, arba visiškai sutikimas dėl *NameDrop* teisės disponuoti asmens duomenimis. OBAR, Jonathan A., OELDORF-HIRSCH, Anne. The Biggest Lie on the Internet: Ignoring the Privacy Policies and Terms of Service Policies of Social Networking Services. Iš *TPRC: The 44th Research Conference on Communication, Information and Internet Policy*, 2016. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-22]. Prieiga per internetą: [https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract\\_id=2757465](https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2757465).

<sup>147</sup> *YouTube* paslaugų teikimo sąlygos. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-22]. Prieiga per internetą: <https://www.YouTube.com/static?template=terms,2.2> p.

<sup>148</sup> Tokia praktika nustatyta *YouTube* (*ibid*), *Google Play* ([https://play.google.com/intl/en-us\\_us/about/play-terms.html](https://play.google.com/intl/en-us_us/about/play-terms.html)), *Netflix* naudojimo sąlygose (<https://help.netflix.com/legal/termsfuse>).

<sup>149</sup> Priešingu atveju manytina, jog sutartyse būtų kreipiamas didesnis dėmesys autorių teisių apsaugai, pavyzdžiui, nurodant, jog vengimo praktika yra draudžiama tiek, kiek tai pagal taikytiną teisę pažeidžia autorių

turinio kūrėjai yra linkę taikyti absoliutų draudimą, t.y. joks geografinio blokavimo vengimas, net ir turint legalią prieigą, tačiau dėl tam tikrų priežasčių negalint matyti turinio, laikytinas sutarties pažeidimu.

Tiesa, minimų nuostatų įtraukimas į standartines sutarčių sąlygas nėra vienintelis būdas, kaip turinio kūrėjai kovoja su vengimo praktika. Štai pavyzdžiui, *Netflix* dar 2015 - aisiais nurodė siekianti praplėsti šalių, kuriose galima prieiga prie minimų paslaugų, sąrašą bei suvienodinant turinį, siūlomą visose valstybėse<sup>150</sup>. Toks ambicingas verslo planas paverstų VPN ir kitas vengimo rūšis praktiškai bevertėmis. Verta paminėti, jog įsigaliojus naujam ES Perkeliavimo Reglamentui iškyla tokių sutarties sąlygų teisėtumo klausimas.

### 3.4. Europos Sąjungos iniciatyvos blokuoti geografinį blokavimą

Nors buvo minėta, jog tarptautiniu lygmeniu nėra jokio teisės akto, nustatančio geografinio blokavimo ar jo vengimo ribojimus, verta paminėti, jog ES per pastaruosius keletą metų žengė keletą žingsnių į priekį vykdydama DSM Strategiją. 2015 m. atliktų viešų konsultacijų rezultatai rodo, jog “keturi iš penkių respondentų, atstovaujančių vartotojams ar jų organizacijoms, sutinka, kad geografinis blokavimas sudaro didelių kliūčių bendrajai rinkai”<sup>151</sup>. Nors į klausimą neįėjo klausimai, susiję su apribojimais, kuriuos lemia autorių teisės (pavyzdžiui, audiovizualinio turinio ribojimai), daugelis apklaustųjų nurodė, jog “ypatingą susirūpinimą kelia su skaitmeniniu turiniu susijęs geografinis blokavimas”<sup>152</sup>. Atsižvelgiant į konsultacijos rezultatus 2018 m. vasario 28 d. buvo priimtas Reglamentas 2018/302<sup>153</sup>, uždraudžiantis bet koki nepagrįstą geografinį blokavimą. Nors minimame Reglamente nėra įtvirtintos nepagrįsto geografinio blokavimo sąvokos, tačiau, sistemiškai aiškinant šį Reglamentą bei Paslaugų Direktyvą<sup>154</sup>, darytina išvada, jog nepagrįstu geografiniu blokavimu laikytina bet kokia nevienodo požiūrio praktika, kuri negali būti

---

teisės. Taip būtų užtikrinamas balansas tarp turinio kūrėjų, kaip intelektualinės nuosavybės teisių turėtojų, bei vartotojų interesų.

<sup>150</sup> TAYLOR, Josh. *How Netflix wants to end geoblocking*. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-03-23]. Prieiga per internetą: <<http://www.zdnet.com/article/how-netflix-wants-to-end-geoblocking/>>

<sup>151</sup> Atsakymų, gautų per 2015 m. Europos Komisijos surengtas viešas konsultacijas dėl geografinio blokavimo ar kitų geografinių apribojimų perkant ar siekiant gauti informacijos ES, apibendrinamoji ataskaita. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-23]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/full-report-results-public-consultation-geoblocking>>, p. 6

<sup>152</sup> *Ibid.*, p. 7

<sup>153</sup> 2018 m. vasario 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/302 dėl nepagrįsto geografinio blokavimo ir kitų formų diskriminavimo dėl klientų pilietybės, gyvenamosios vietos arba įsisteigimo vietos vidaus rinkoje problemos sprendimo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 2006/2004 ir (ES) 2017/2394 ir Direktyva 2009/22/EB OL 2018 L 60I, p. 1

<sup>154</sup> 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje. OL 2006 L 376, p. 36

pateisinama pagal Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalį<sup>155</sup>, t.y. kuomet paslaugų gavimo sąlygas pateisina objektyvūs kriterijai<sup>156</sup>. Verta paminėti, jog nors viešų konsultacijų metu dauguma apklaustųjų nurodė, jog tam tikri asmens vietove pagrįsti ribojimai egzistuoja ir audiovizualinių paslaugų sektoriuje, tačiau, siekiant išlaikyti tokią pat Reglamento 2018/302 taikymo sritį kaip ir Paslaugų direktyvos, audiovizualinės žiniasklaidos paslaugoms Reglamentas 2018/302 nėra taikomas<sup>157</sup>. Taigi ir draudimas paslaugų teikėjams taikyti *geoblocking* praktiką negalioja audiovizualinio sektoriaus paslaugų teikėjams. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog Komisija atskirame pareiškimе nurodė, kad, atlikdama pirmąjį Reglamento 2018/302 vertinimą išanalizuos ir Reglamento 2018/302 taikymo srities išplėtimą, taip apimant ir į Paslaugų direktyvos taikymo sritį neįtrauktas paslaugas, tad audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos dar gali būti įtrauktos į minimo Reglamento taikymo ribas.

Kitas svarbus žingsnis link glaudesnės skaitmeninės vidaus rinkos buvo Perkeliavimo Reglamento priėmimas. Reglamentas yra svarbus DSM Strategijoje iškeltam geresnės prieigos prie skaitmeninio turinio tikslui įgyvendinti<sup>158</sup>. Esminė Perkeliavimo Reglamento naujovė - tarpvalstybinio perkėlimo principas. Šio principo esmė - vartotojams turi būti suteikta prieiga naudotis perkeliavomais interneto turinio paslaugomis ne tik savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, tačiau ir laikinai esant kitoje valstybėje narėje, pavyzdžiui, kelionių, komandiruočių ar mokymosi tikslais<sup>159</sup>. Kitaip tariant, abonentas, laikinai keliaudamas į kitą valstybę narę, tarsi “pasiima” savo prieigą kartu su savimi. Internetinių turinio paslaugų teikėjai privalo užtikrinti tokią galimybę perkelti savo prieigą. Visgi, ši pareiga nėra absoliuti, kadangi egzistuoja tam tikros sąlygos. Pirmą, abonentas, esantis kitoje valstybėje narėje nei jo gyvenamoji valstybė narė, įgyja prieigą tik į namų valstybėje narėje siūlomą turinį. Pavyzdžiui, Lietuvoje gyvenančiam ir studijuojančiam Estijoje išvykusiam abonentui Estijoje turi būti užtikrinta prieiga prie Lietuvoje siūlomo turinio. Vadinasi, asmuo, būdamas Estijoje, neturi prieigos prie Estijoje siūlomo turinio, nebent įsigyja Estijoje siūlomą prieigą, tačiau tai visiškai ekonomiškai nenaudinga. Prisimenant prieš tai minėtus geografinio blokavimo vengimo motyvus, matyti, jog šis Reglamentas aptaria tik vieną iš jų, t.y. kuomet išvykus į kitą valstybę narę asmuo neturi prieigos prie namuose legaliai įgyto turinio. Visgi Perkeliavimo Reglamente nėra nieko kalbama apie kitus motyvus, kaip antai, siekis gauti prieigą prie kitos valstybės narės turinio ir kita. Antra,

---

<sup>155</sup> Reglamento 2018/302 1 straipsnio 1 dalis.

<sup>156</sup> Paslaugų direktyvos 20 straipsnio 2 dalis.

<sup>157</sup> Reglamento 2018/302 8 konstatuojamoji dalis

<sup>158</sup> DSM strategija, 2.4 p.

<sup>159</sup> Perkeliavimo Reglamentas, 1 konstatuojamoji dalis, 1 straipsnio 1 dalis.

egzistuoja bendra taisyklė, jog įpareigojimas perkelti interneto turinį taikomas tik paslaugoms, teikiamoms už piniginių mokesčių. Vis dėlto, nemokamai teikiamų interneto turinio paslaugų neįtraukimas reikštų, kad tokių paslaugų teikėjai negali naudotis numatytu teisiniu mechanizmu<sup>160</sup>. Tai reikštų, jog nemokamų paslaugų teikėjai negalėtų siūlyti perkeliamų paslaugų ir taip atsidurtų nepagrįstai blogesnėje padėtyje, lyginant su mokamų paslaugų teikėjais. Tad Perkeliamumo Reglamente nemokamų paslaugų teikėjams yra suteikta teisė pasirinkti būti įtrauktiems į Reglamento taikymo sritį. Tačiau tam, kad nemokamai teikiamų paslaugų teikėjai būtų įtraukti į Reglamento taikymo sritį ir galėtų įgyvendinti tarpvalstybinio perkeliamumo principą, šie turi laikytis reikalavimų dėl abonentų gyvenamosios vietos valstybės narės tikrinimo<sup>161</sup>. Praktikoje pasitaiko pavyzdžių, kuomet ir nemokų interneto turinio paslaugų teikėjai (pavyzdžiui, *YouTube*) nustato vartotojų gyvenamąją vietą, kadangi šiose platformose egzistuoja tam tikri turinio ribojimai.

Nors Perkeliamumo Reglamentas ir laikytinas žingsniu link atviros turinio prieigos bet kurioje ES valstybėje narėje, tačiau pastebėtina, jog egzistuoja tam tikri neaiškumai, susiję su šio teisės akto nuostatomis. Kaip buvo minėta prieš tai, tarpvalstybinio perkeliamumo principas užtikrina tik prieigą prie namuose prieinamų paslaugų, tad paslaugų teikėjas neprivalo užtikrinti prieigos prie turinio iš tos valstybės narės, kurioje abonentas reziduoja. Taip pat, Reglamento 17 konstatuojamojoje dalyje nurodyta, jog Reglamento objektu yra tik tokios internetinės turinio paslaugos, prie kurių abonentai turi veiksmingą prieigą ir kuriomis gali naudotis savo gyvenamosios vietos valstybėje narėje, kai ši galimybė neapribota konkrečia vieta. Šiuo atveju nėra aišku, kokios paslaugos laikytinos apribotomis konkrečia vieta, t.y. neperkeliamomis. Autoriaus nuomone, tai nėra laikytina *geoblocking* praktika, kuomet siekiama apsaugoti autorių teises, kadangi pats perkeliamumo principas nepažeidžia intelektinės nuosavybės teisių, o tik užtrina teisę asmeniui legaliai naudotis įsigytais paslaugomis.

Kitas aspektas, keliantis neaiškumų, yra susijęs su termino neapibrėžtumu. Iš Reglamento 2017/1128 teksto nėra aišku, koks vartotojo apsilankymas laikytinas „laikinu“ ir patenka į šią kategoriją. Kitaip tariant, kur yra „laikino“ ribos. Perkeliamumo Reglamento 2 straipsnio 4 punkte nurodyta, jog gyvenamosios vietos valstybė narė – valstybė narė, nustatyta pagal 5 straipsnį, kurioje yra faktinė ir pastovi abonto gyvenamoji vieta. Tačiau nenurodomi jokie kriterijai, kuriais vertėtų remtis analizuojant, ar asmens buvimas kitoje nei gyvenamoji valstybėje narėje laikytinas laikinu, ar ne. Pavyzdžiui, nėra aišku, kaip vertėtų

---

<sup>160</sup> Perkeliamumo Reglamentas, 20 konstatuojamoji dalis.

<sup>161</sup> *Ibid*, 6 straipsnis.

vertinti ilgesnius studijų laikotarpius, kaip antai, doktorantūros studijas, kurios gali trukti ketverius metus. Formaliai, tai atitiktų laikinumo požymį, kadangi asmuo yra kitoje valstybėje narėje tik tol, kol studijuoja. Palyginimui, kita situacija, kuomet asmuo trejus metus dirba užsienyje pagal terminuotą darbo sutartį, greičiausiai būtų laikytina kaip neatitinkanti “riboto laiko” kriterijaus pagal minėtą straipsnį. Tad matyti, kad Reglamente šios dvi sąvokos nėra iki galo atskirtos.

Kalbant apie sąvokų neaiškumą, verta paminėti, jog minimo teisės akto tekste internetinių turinio paslaugų teikėjo sąvoka nėra apibrėžta. Savaimė suprantama, jog šios paslaugos teikiamos internetu, kaip nurodyta Reglamento 2 straipsnio 5 punkte, tačiau dėl plačių interneto galimybių internetines turinio paslaugas gali teikti ir teikėjai, kurie nėra įsisteigę Sąjungos teritorijoje. Tokiu atveju nėra aišku, ar tokių paslaugų teikėju laikytinas tik tas subjektas, kuris yra įsisteigęs kurioje nors iš valstybių narių, ar visgi vertėtų suprasti, kad įsisteigimo reikalavimas nėra būtinas. Aptariant pirmąjį variantą, pažymėtina, jog Perkeliavimo Reglamentas turėtų įtakos tik tiems paslaugų teikėjams, kurie turi buveines ES teritorijoje<sup>162</sup>. Pagal antrąjį variantą, kuris užtikrina didesnę vartotojų apsaugą, kadangi daugiau paslaugas teikiančių verslininkų ar įmonių patektų į Reglamento sritį net ir tuo atveju, jei šie nėra įsisteigę bet kurioje iš ES valstybių narių. Čia vėl kyla klausimas, ar būtinas glaudus ryšys su kurios nors ES valstybių narių jurisdikcija<sup>163</sup>, ar ne.

Aptariant šį skyrių, teigtina, jog didėjant turinio internete paklausai, vartotojai ieško alternatyvų, kaip įgyti prieigą prie ribojamo turinio. Vartotojus ieškoti išeities skatina tiek ekonominiai, tiek kultūriniai motyvai. Tiesa, šie keliai ne visuomet yra leistini, žvelgiant iš teisės nuostatų ar turinio kūrėjų siūlomų sutarčių perspektyvos. Dėl skirtingų galimų išeičių, kaip pasiekti ribojamą turinį, kyla klausimas, ar *geoblocking* praktika yra veiksminga, kitaip tariant, ar turinio kūrėjai ar internetinių paslaugų teikėjai, taikydami geografinio blokavimo praktiką, pasiekia tai, kas priešingu atveju nebūtų pasiekta. Kadangi bene pagrindinis šaltinis, iš kurio galima analizuoti *geoblocking* ir jo vengimo priemonių taikymą, yra interneto paslaugų teikėjų siūlomos taisyklės, kurios dažnai išsiskiria, ES ėmėsi iniciatyvų suteikti vartotojams galimybę “perkelti” savo prenumeratą kartu keliaujant į kitą valstybę narę. Ši iniciatyva laikytina geru, tačiau nedideliu žingsniu link bendros skaitmeninės rinkos sukūrimo.

---

<sup>162</sup> Šiuo atveju bene populiariausias tokių paslaugų teikėjas yra Jungtinių Amerikos Valstijų kompanija *Netflix*, turinti buveinę Nyderlanduose. Daugiau informacijos žr. <https://help.netflix.com/en/node/2101>.

<sup>163</sup> Pavyzdžiui, sutartyje su vartotoju nurodant, jog sutarčiai taikomos kurios nors iš valstybių narių teisės nuostatos. *YouTube* paslaugų teikimo sąlygose nurodoma, kad šioms sąlygoms taikoma Anglijos teisė. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-24]. Prieiga per internetą: <https://www.YouTube.com/static?template=terms>

#### 4. KILMĖS ŠALIES PRINCIPAS IR JURISDIKCIJOS PROBLEMATIKA

Vienas iš kertinių ES vidaus rinkos, o taip pat ir Europos audiovizualinės politikos, nuostatų yra kilmės šalies (angl. *country-of-origin*) principas. Šio principo esmė yra pagrįsta abipusio pripažinimo praktika ir reiškia, jog audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjai privalo atitikti tik šalies, kurioje yra įsisteigę (savo kilmės šalies), teisę. Tuo tarpu kitos valstybės narės negali riboti perdavimo iš kilmės valstybės narės, išskyrus tam tikrus atvejus.

Kilmės šalies principas pirmąkart ES teisėje buvo įvestas *Cassis de Dijon* byloje<sup>164</sup>. Tiesa, Teismas byloje *expressis verbis* nenurodė šio principo pavadinimo, tačiau buvo atskleista jo esmė - ETT pabrėžė, jog, *inter alia*, “nėra jokios pagrįstos priežasties neįsileisti į valstybę narę alkoholinių gėrimų, teisėtai pagamintų ir pardavinėjamų bet kurioje kitoje valstybėje narėje”<sup>165</sup>. Visgi nors minima byla yra susijusi su laisvu prekių judėjimu, kalbant apie laisvę teikti paslaugas, pabrėžtina, jog šis principas taip pat yra aktualus ir yra įtvirtintas ne viename teisės akte. Pavyzdžiui, E-komercijos direktyva numato pareigą valstybėms narėms užtikrinti, jog jų teritorijoje įsisteigę paslaugų teikėjai atitiktų nacionalinės teisės nuostatas bei pareigą užsienio valstybėms narėms susilaikyti nuo bet kokių paslaugų teikimo ribojimų jų teritorijoje<sup>166</sup>.

Paslaugų teikimą audiovizualiniame sektoriuje reguliuojančiuose teisės aktuose kilmės šalies principas taip pat yra viena iš esminių taisyklių. Jau TBS Direktyvoje buvo numatyta negatyvioji pareiga valstybėms narėms užtikrinti paslaugų priėmimą, išskyrus tam tikras sąlygas, dėl kurių įmanomas laikinas retransliavimo pristabdymas. TBS Direktyvos 2 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog „Valstybės narės šios direktyvos reguliuojamose srityse užtikrina televizijos programų priėmimo laisvę ir savo teritorijoje neriboja televizijos programų iš kitų valstybių narių retransliavimo.” Analogiška nuostata išliko vėlesnėje, TBS Direktyvą panaikinusioje ir dabar galiojančioje, Direktyvoje 2010/13/ES bei siūlomame AVŽPD pakeitimo projekte. Pažymėtina, jog vienas iš šio principo požymių yra tai, jog jis taikomas tik toms sritims, kurios yra sureguliuotos Direktyvos nuostatų. Paslaugų teikėjai, steigdamiesi kurioje nors iš valstybių narių, žino aiškias taisykles, kurių reikia laikytis, ir šių vienos valstybės narės taisyklių pakanka norint teikti paslaugas visoje ES teritorijoje. Taigi toks kilmės šalies principo įtvirtinimas, net ir esant galimybei nukrypti remiantis tam tikromis sąlygomis, užtikrina teisinio tikrumo principo įgyvendinimą, o šio principo nebuvimas reikštų

<sup>164</sup> 1979 m. vasario 20 d. Teisingumo Teismo sprendimas. Rewe-Zentral AG prieš Bundesmonopolverwaltung für Branntwein. C-120/78. EU:C:1979:42

<sup>165</sup> *Ibid*, 14 punktas

<sup>166</sup> E-Komercijos direktyvos 3 straipsnio 1-2 dalys.



vidaus rinkos defragmentaciją, kuri pakenktų vartotojų prieigai prie audiovizualinio turinio<sup>167</sup>.

Kilmės šalies principas ne tik garantuoja teisinį tikrumą, tačiau ir nurodo, kurios valstybės narės jurisdikcija taikoma paslaugų teikėjams. AVŽPD 2 straipsnyje nurodyta, jog, be kita ko, “kiekviena valstybė narė užtikrina, kad visos jos jurisdikcijai priklausančių žiniasklaidos paslaugų teikėjų perduodamos audiovizualinės žiniasklaidos paslaugos atitiktų visuomenei skirtoms audiovizualinės žiniasklaidos paslaugoms toje valstybėje narėje taikomas teisės sistemos taisyklės”. Šiame straipsnyje išskiriamos trys jurisdikcijos rūšys: pagrindinė (įsisteigimo) jurisdikcija, reglamentuota Direktyvos 2 straipsnio 3 dalyje, nusakanti tris atvejus, kuomet teigiama, jog žiniasklaidos paslaugų teikėjas laikomas įsisteigusiu valstybėje narėje, jei:

- Teikėjo buveinė ir redakciniai sprendimai yra priimami toje valstybėje narėje;
- Buveinė yra vienoje, o redakciniai sprendimai priimami kitoje valstybėje narėje;
- Buveinė yra valstybėje narėje, o sprendimai priimami trečiojo šalyje (arba atvirkščiai), jei didžioji darbuotojų dalis veiklą vykdo valstybėje narėje.

Kita jurisdikcijos rūšis - formalioji jurisdikcija<sup>168</sup>. Pagal 2 straipsnio 4 dalį, paslaugų teikėjai, nors ir nėra įsisteigę valstybėje narėje, tačiau laikytini patenkančiais į valstybės narės teritoriją, jei:

- jie naudojami toje valstybėje narėje esančiu ryšiu su palydovu;
- jie nesinaudoja toje valstybėje narėje esančiu ryšiu su palydovu, bet naudojami tai valstybei narei priklausančiais ryšio palydovo pajėgumais.

Formaliosios jurisdikcijos taisyklės dažnai kritikuojamos argumentuojant tuo, jog tai paprastas būdas paslaugų teikėjams iš trečiųjų šalių, ypač Rusijos, patekti į ES vidaus rinką net nesant įsisteigus jokioje valstybėje narėje<sup>169</sup>.

Trečioji jurisdikcijos rūšis įtvirtinta AVŽPD 2 straipsnio 5 dalyje. Joje nurodoma, jog tuo atveju, kuomet pagal to paties straipsnio 3 bei 4 dalis negalima nuspręsti, kurios valstybės narės jurisdikcijai priklauso paslaugų teikėjas, kompetentinga valstybė nare bus laikoma ta, kurioje žiniasklaidos paslaugų teikėjas yra įsisteigęs, kaip apibrėžta SESV 49–55

<sup>167</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 297.

<sup>168</sup> Šis terminas pasiūlytas Indrek Ibrus. Daugiau žr. IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1), p. 14

<sup>169</sup> *Ibid.*

straipsniuose. Pastebėtina, jog AVŽPD pasiūlyme esminių jurisdikcijos nuostatų pakeitimų nėra numatyta, nors pastebėtina, jog valstybės narės buvo pareiškę pastabas dėl griežtesnių jurisdikcijos taisyklių<sup>170</sup>.

Interneto jurisdikcijos atveju būtų galima teigti, jog vargu, ar tokios pačios taisyklės atspindėtų rinkos specifiką. Pagrindinis bendrasis jurisdikcijos nustatymo principas - geografinio teritorialumo - visiškai netinkamas internete, nes elektroninė erdvė yra *per se* globali ir neturinti jokių apribojimų<sup>171</sup>. Taigi šiuo atveju nebūtų galima nubrėžti konkrečių ribų, nustatančių interneto jurisdikciją.

#### 4.1 Kilmės šalies principo problematika interneto erdvėje

Iš dabar galiojančių AVŽPD nuostatų matyti, jog kilmės šalies principas yra siejamas su paslaugų teikėjo įsisteigimu valstybėje narėje. Vis dėlto, turint omenyje internetinę televiziją, pastebėtina, jog tam, kad vartotojas įgytų prieigą prie audiovizualinio turinio, paslaugų teikėjams nėra būtina įsisteigti ES teritorijoje. Interneto dėka bet kuris audiovizualinių paslaugų interneto puslapis prieinamas keletu paspaudimų. Tad kyla klausimas, ar kilmės šalies principas vis dar gali užtikrinti tinkamą vartotojų apsaugą naudojantis internetinės televizijos paslaugomis. Kai kurie teisės mokslininkai nurodo, jog kilmės šalies principas tam, kad visapusiškai atitiktų rinkos tendencijas, turi būti peržvelgtas. Teisės doktrinoje nurodoma keletas priežasčių, kodėl manytina, jog minimas principas turi būti persvarstytas.

Visų pirma, kaip nurodo M. A. Wagner'is, dėl siauros kilmės šalies principo taikymo apimties pagrindiniai pasaulinės rinkos dalyviai turi galimybę išvengti ES vidaus rinkoje taikomų taisyklių. Taip Europoje įsisteigusiems audiovizualinių paslaugų teikėjams dėl didesnės reguliavimo naštos yra sunkiau konkuruoti su didžiais paslaugų teikėjais, todėl manytina, jog ilgalaikėje perspektyvoje ES audiovizualinė rinka taps nepatvaria<sup>172</sup>. Tokie reguliavimo skirtumai gali vesti prie to, jog Europos audiovizualinių paslaugų teikėjai nebebus pajėgūs tęsti savo veiklos. Pavyzdžiui, užsakomųjų audiovizualinių paslaugų rinkoje matyti ryškus JAV įsisteigusių įmonių dominavimas. 2014 - aisiais Komisijai patektoje

---

<sup>170</sup> Štai pavyzdžiui, Estijos Vyriausybė, teikdama pastabas dėl dabar galiojančios Direktyvos 2010/13/ES, pažymėjo, jog dėl esamų technologinių pokyčių ir paslaugų konvergencijos jurisdikcijos taisyklės turi būti peržvelgtos. IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1), p. 15

<sup>171</sup> ŠTITILIS, D. *et al.* *Interneto ir technologijų teisė*. Vilnius, VĮ Registrų centras. 2016. p. 43.

<sup>172</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 291.

Europos Audiovizualinės Observatorijos<sup>173</sup> ataskaitoje nurodyta, jog iš 2075 užsakomąsias audiovizualines paslaugas teikiančių įmonių 1236 buvo kilusios iš JAV<sup>174</sup>, o tai sudarė 59.5% visų bendrovių. Tad šiuo atveju sutiktina su M. A. Wagner'iu, teigiančiu, jog "Europos bendrovės, skirtingai nei JAV, nesugebėjo pasinaudoti vidaus rinkos teikiamais privalumais, kadangi dauguma Europos bendrovių tebėra įsivertinusios nacionalinėse rinkose<sup>175</sup>.

Vis dėlto, JAV kompanijų neįsisteigimas ES nėra vienintelis argumentas, kuriuo remiamasi teigiant, kad kilmės šalies principui būtina reforma. Kilmės šalies principas taikytinas tik toms taisyklėms, reglamentuotoms AVŽPD. Vadinasi, valstybės narės yra laisvos pasirinkti reguliavimo metodus kitose srityse nei reguliuoja AVŽPD. Negana to, pagal Direktyvos 2010/13/ES 4 straipsnį, valstybėms narėms yra palikta laisvė nusistatyti griežtesnes taisykles net ir Direktyvos koordinuojamose srityse su sąlyga, jog minimos griežtesnės taisyklės atitinka Sąjungos teisę. Tačiau ar tokia didelė valstybių narių laisvė nustatyti kitokias nei numato Direktyva taisykles yra naudinga, abejotina. Vertėtų sutikti, kad palikta laisvė valstybėms narėms suteikia galias konkuruoti tarpusavyje nustatant mažesnę teisės aktų atitikimo našą įmonėms, siekiančioms įsisteigti. Tačiau per didelis siekis konkuruoti gali sukelti taip vadinamą *Race to the bottom*<sup>176</sup> efektą: situaciją, kuomet valstybės narės, siekdamos pritraukti kuo daugiau užsienio įmonių, vardan ekonomikos augimo gali paminti kitus, pavyzdžiui, kultūrinius interesus. Tokiu atveju valstybės narės, netaikydamos AVŽPD 4 straipsnio, nenustato griežtesnių taisyklių nei nurodyta AVŽPD. Tad kyla klausimas, ar užtikrinama vartotojų teisių apsauga kitose nei Direktyvos 2010/13/ES srityse yra pakankama. Žinoma, AVŽPD nurodyta laisvė valstybėms narėms nustatyti tik griežtesnes nuostatas, nepaliekant teisės švelninti reglamentavimą, taip užtikrinant bent minimalų apsaugos standartą. Be to, dėka kilmės šalies principo paslaugų teikėjai, įsisteigę vienoje valstybėje narėje, gali teikti paslaugas kitoje valstybėje narėje be jokios antrinės

---

<sup>173</sup> Europos Audiovizualinė Observatorija (angl. *European Audiovisual Observatory*) - tai 1992 metais Strasbūre įsteigta Europos Tarybos institucija, kurios pagrindinis tikslas - teikti aktualią teisinę bei su rinkos analize susijusią informaciją audiovizualinės pramonės srityje. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-31]. Prieiga per internetą: <<https://www.obs.coe.int/en/web/observatoire/what-we-do>>.

<sup>174</sup> Europos Audiovizualinė Observatorija. *On-Demand Audiovisual Markets in the European Union*. 2014 [interaktyvu]. [parsisiūsta 2018-01-25]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/demand-audiovisual-markets-european-union-2014-and-2015-developments>>. p. 22. Verta atkreipti dėmesį į tai, jog šiuo atveju įmonės, kurios nors ir yra įsisteigusios ES teritorijoje, tačiau kurių patronuojančioji bendrovė yra įsisteigusi JAV, laikytinos JAV kilmės įmonėmis.

<sup>175</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 293

<sup>176</sup> *Race to the bottom* suprantamas kaip valstybės ar kitos suverenias valdžios galias vykdančios organizacinės struktūros veiksmai siekiant pritraukti įmones ir taip gerinti ekonomiką. Daugiau informacijos žr. FISCHER, R. Daniel. *Race to the Bottom Revisited: Reflections on Recent Developments in Delaware's Corporation Law*. *Northwestern University Law Review*. 1981, t. 76. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-31]. Prieiga per internetą: [https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2409&context=journal\\_articles](https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2409&context=journal_articles), p. 915.

patikros. Šiuo atveju problema kyla ir tame, jog valstybės narės kultūrinis savitumas gali nukentėti ne tik dėl valstybės narės noro varžytis su kitomis ES narėmis, tačiau ir dėl to, jog paslaugų teikėjui, teikiančiam paslaugas iš kitos valstybės narės, nėra pareigos atitikti teisę tos valstybės, į kurią nukreiptos teikiamos paslaugos. Pasinaudojant kilmės šalies principo teikiamais privalumais yra išvengiama griežtesnių nacionalinės žiniasklaidos teisės nuostatų, kas yra itin aktualu tokiose šalyse kaip Prancūzija ar kitos, o dėl minėto vengimo tokių šalių audiovizualinės žiniasklaidos sektorius patiria neigiamas pasekmes<sup>177</sup>. Vienas garsiausių pavyzdžių, susijusių su minima problema, yra *Netflix* įsisteigimas Nyderlanduose (prieš tai įsisteigiant Liuksemburge), nukreipiant paslaugas į Prancūzijos rinką. Tokia *Netflix* taikoma praktika Prancūzijoje sukėlė viešą diskusiją dėl kilmės šalies principo aktualumo remiantis tuo, jog pagal dabartines taisykles *Netflix* nepatenka į Prancūzijos nacionalinės žiniasklaidos teisės taikymo sritį. Tai *Netflix*, kaip įmonei, įsisteigusiai ne Prancūzijoje, suteikia pranašumą prieš Prancūzijos teritorijoje įsisteigusius audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikėjus, kadangi pastarųjų veikla turi atitikti griežtesnes nacionalinės teisės nuostatas<sup>178</sup>. Tokiu pavyzdžiu parodoma, kad dėl dabar egzistuojančios kilmės šalies principo apimties atsiranda galimybė susidaryti taip vadinamai *Forum shopping* praktikai, kuomet paslaugų teikėjai gali pasirinkti valstybę įsisteigimui ne tik dėl patogios teisinės sistemos, tačiau ir dėl to, kad išvengtų per didelės reguliavimo naštos iš kitų valstybių narių, turinčių stiprų kultūrinį identitetą. Taigi bet kokia laisvė valstybėms narėms nusistatyti griežtesnes taisykles nei numatyta Sąjungos teisės akte praktiškai leidžia susidaryti minėtai situacijai<sup>179</sup>.

## 4.2 Siūlomos kilmės šalies principo alternatyvos

Kaip buvo teigiama prieš tai, kilmės šalies principas, žvelgiant iš internetu teikiamų audiovizualinių paslaugų perspektyvos, neatitinka realios audiovizualinės rinkos situacijos. Dėl to tiek akademinė bendruomenė, tiek kitos interesų grupės pateikė įvairių alternatyvų, kaip šis principas galėtų būti modifikuotas. Toliau pateikiami keli siūlomi variantai, kurie galimai ne tik išlaikytų kilmės šalies principo garantuojamą teisinį užtikrintumą, tačiau ir būtų pritaikyti technologijų konvergencijai.

### *Formaliosios jurisdikcijos atsisakymas*

---

<sup>177</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 287

<sup>178</sup> *Ibid.*

<sup>179</sup> HEROLD, Anna. Country of Origin Principle in the EU Market for Audiovisual Media Services: Consumer's Friend or Foe? *Springer Journal of Consumer Policy*, 2008, t. 31, p. 7

Kaip minėta, formalioji jurisdikcija yra viena iš trijų jurisdikcijos rūšių, įtvirtintų dabar galiojančioje AVŽPD, ir reiškia, kad paslaugų teikėjai, naudodamiesi valstybėje narėje esančiu ryšiu su palydovu arba palydovo pajėgumais, priklauso tai valstybei narei. Taigi paslaugų teikėjai, net ir neįsisteigę valstybės narės teritorijoje, dėl technologinių sumetimų patenka į valstybės narės jurisdikciją, tad minimu atveju labai patogiu naudotis kanalams iš trečiųjų valstybių narių, taip pat, tai itin aktualu mažosioms ES valstybėms narėms (pavyzdžiui, Baltijos valstybėms), susiduriančioms su melagingos informacijos ir propagandos skleidimu. Tokios nuostatos siūloma atsisakyti ne tik dėl to, jog ši savo prigimtimi “prieštarauja Direktyvos 2010/13/ES esmei”, tačiau tokiu būdu galimai būtų apribotas ir neteisingos informacijos skleidimas<sup>180</sup>. Kitaip tariant, siūlomas variantas yra sieti jurisdikcijos taisykles išimtinai tik su įsisteigimo valstybėje narėje faktu. Vis dėlto, čia susiduriama su dilema - iš vienos pusės, panaikinus formaliąją jurisdikciją, kilmės šalies principas būtų taikomas tik buveinę ES valstybėje narėje turinčioms įmonėms, iš kitos pusės - iš kiekvienos paslaugas internetu teikiančios įmonės reikalauti įsisteigti būtų nelogiška. Globali interneto prigimtis leidžia informacijai tekėti laisvai nepaisant to, kokioje valstybėje egzistuoja paslaugų teikėjas. Vienas iš interneto “kasdienybės” aspektų yra tai, jog paslaugų teikėjas ir paslaugų gavėjas yra skirtingose valstybėse<sup>181</sup>, tad kilmės šalies principas, pagal kurį reikalaujama turėti nuolatinę buveinę kurioje nors iš ES valstybių narių, nelaikytinas pritaikytu naujiesiems laikams<sup>182</sup>. Būtų galima manyti, jog nurodytą dilemą išspręsti būtų galima tik parengus skirtingus teisės aktus, iš kurių vienas būtų skirtas kovai su neteisinga informacija, o kitas - laisvam audiovizualinių paslaugų judėjimui ES viduje.

#### *Vartotojo šalies principas*

Kilmės šalies principas audiovizualiniam sektoriui TBS Direktyvoje buvo pateiktas sureguliuoti tuo metu populiarioms taip vadinamoms *free-to-air* paslaugoms. Dabar didžiąją dalį teikiamų paslaugų sudaro paslaugos, teikiamos pagal individualų užsakymą, todėl neretai labiau prilyginamos prekėms nei paslaugoms<sup>183</sup>. Pavyzdžiui, nelinejinių paslaugų atveju asmuo asmeniškai sau įsigyja prenumeratą (kaip daiktą), kuria užtikrinama prieiga prie paslaugų. Skirtingai nei *free-to-air* televizijos atveju, kuomet vartotojas išlieka paslapyje, taikant šią praktiką paslaugų teikėjas sudaro sutartį su vartotoju, todėl paslaugų teikėjas turi

<sup>180</sup> IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1), p. 14

<sup>181</sup> ŠTITILIS, D. et al. *Interneto ir technologijų teisė*. Vilnius, VĮ Registrų centras. 2016. p. 43

<sup>182</sup> IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1), p. 15

<sup>183</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p.292

daug daugiau informacijos apie vartotoją, įskaitant ir pastarojo vietą. Tai leidžia detalizuoti bei individualizuoti paslaugas konkrečiam asmeniui (pavyzdžiui, nustatant atitinkamą paslaugų paketą, nurodant galimybę atsiskaityti vietine valiuta ir pan). Tokiu atveju natūraliai kyla klausimas, kodėl paslaugų teikėjas negali taikyti vartotojo vietos teisės<sup>184</sup>.

Vartotojo šalies principas<sup>185</sup> reiškia, jog su paslaugų teikimu susijusius santykius, nesvarbu, ar paslaugų teikėjas yra įsisteigęs ES valstybėje narėje, ar ne, reguliuoja vartotojo gyvenamosios vietos šalies teisė. Taip būtų išsprendžiamas klausimas dėl audiovizualinių paslaugų teikėjų, neįsisteigusių ES teritorijoje, kartu prisidedant prie ES audiovizualinės politikos ir Europos kūrinių skatinimo. Tačiau vartotojo šalies principas taip pat reiškia, jog paslaugų teikėjai būtų priversti atitikti kiekvienos valstybės narės, kurioje norima teikti paslaugas, teisę, o tai gali reikšti per didelę biurokratinę našą bei didelius kaštus, ypač smulkesnėms įmonėms. Kaip išeitis šiuo atveju galėtų būti kilmės šalies principas, kuris nebūtų naikinamas. Priešingai, dėl garantuojamo teisinio tikrumo šis principas galėtų būti kaip paskata tiems paslaugų teikėjams, norintiems išvengti gausybės skirtingų nacionalinių teisės aktų<sup>186</sup>. Taigi tokioje situacijoje teoriškai egzistuočių du skirtingi teisiniai režimai priklausomai nuo to, ar paslaugų teikėjas yra įsisteigęs ES, ar ne.

Vis dėlto, paskirties šalies principas taip pat susilaukė kritikos. Visų pirma, kaip jau buvo minėta, šis principas veda prie daugybės skirtingų jurisdikcijų, o taip pat, daugybės skirtingų teisės aktų, kurias privalu atitikti norint teikti paslaugas tos valstybės narės teritorijoje. Antra, taikant vartotojo kilmės principą, atsiranda rizika, kad valstybės narės, remdamosi nacionalinės teisės nuostatomis, siektų riboti valdžią kritikuojančią tarptautinę žiniasklaidą<sup>187</sup>. Verta pastebėti, jog ES teisėje nustačius tam tikrus saugiklius (pavyzdžiui, užtikrinančius žiniasklaidos pliuralizmą), susijusius su nacionalinės teisės nuostatomis, teoriškai, šią problemą būtų galima išspręsti. Trečia, net ir taikant minimą principą išlieka galimybė valstybėms narėms lenktyniauti siekiant *Race to the bottom*, kuomet siekiant sukurti patogesnę verslo aplinką užsienio įmonėms gali būti paminamos kultūrinės vertybės. Šiuo atveju Sąjungos lygmeniu nieko negali būti padaryta, kadangi Sąjunga kultūros srityje

---

<sup>184</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p.

<sup>185</sup> Kitaip dar vadinamas paskirties šalies (angl. *country of destination*) principu, todėl šios sąvokos šiame darbe laikytinos sinonimais.

<sup>186</sup> WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 291.

<sup>187</sup> IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1), p. 16.

turi tik papildančiąją kompetenciją<sup>188</sup>, o pagal SESV 167 straipsnio 5 dalį, Sąjunga gali priimti tik skatinamąsias priemones.

Vartotojo šalies principas ES teisėje nėra naujiena. Palyginimui, tokios taisyklės subjektams iš trečiųjų šalių yra nustatytos tiek Bendrajame duomenų apsaugos reglamente<sup>189</sup> (toliau tekste - BDAR), tiek ir BDAR pirmtakėje - Direktyvoje 95/46/EB<sup>190</sup>. Pagal BDAR 2 straipsnį, teritorinė taikymo sritis apima ir tokius atvejus, kuomet duomenis tvarko ir ne Sąjungos teritorijoje įsisteigęs duomenų valdytojas arba duomenų tvarkytojas ir duomenų tvarkymo veikla yra susijusi su, be kita ko, prekių arba paslaugų siūlymu tokiems duomenų subjektams Sąjungoje, nepaisant to, ar už šias prekes arba paslaugas duomenų subjektui reikia mokėti.

Apibendrinant, galima teigti, jog kilmės šalies principas kaip toks buvo pasiūlytas dėl keleto priežasčių. Pirma, remiantis šiuo principu, paslaugų teikėjų, įsisteigusių kurioje nors iš valstybių narių, veikla yra pripažįstama bet kurioje kitoje ES valstybėje narėje be jokių papildomų ribojimų, išskyrus teisės aktuose nurodytas išimtis. Antra, kilmės šalies principas tinkamai reglamentavo tuo metu vyravusių technologijų, konkrečiai *free-to-air* televizijos, veiklą. Vis dėlto, vykstant technologijų konvergencijai bei vystantis audiovizualinei rinkai įvairios interesų grupės pradėjo kvestionuoti kilmės šalies principo aktualumą teikiant paslaugas bei kovojant su neteisinga informacija internete. Šis klausimas dažniausiai keliamas argumentuojant, kad dėl interneto pasaulietiško ir ekstrateritorialumo nebegalima apsiriboti tik Sąjungos teritorijoje įsisteigusiomis bendrovėmis. Todėl kaip alternatyva kilmės šalies principui pristatomas vartotojo šalies principas, nustatantis pareigą paslaugų teikėjui atitikti tos valstybės, kurioje yra vartotojas, teisę. Tačiau nors ir vartotojo šalies principas gali būti kritikuotinas dėl per didelės biurokratinės naštos, manytina, jog šis principas geriau reguliuoja dabartinėje ES audiovizualinėje rinkoje vykstančius santykius. Kitas siūlomas pakeitimas kilmės šalies principui yra formaliosios jurisdikcijos atsisakymas, apsiribojant tik įsisteigimo reikalavimu, tad šioje vietoje susikuria paradoksali situacija.

---

<sup>188</sup> Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 6 straipsnis.

<sup>189</sup> 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB. OL 2016 L 119, p. 1.

<sup>190</sup> 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB) dėl asmens apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. Specialus leidimas lietuvių kalba: OL 13 L 15 p. 355-374.

## IŠVADOS

1. ES teisėje nėra įtvirtintos „internetinės televizijos“ sąvokos, tačiau artimiausia jai laikytina „interneto turinio paslaugų“ sąvoka, įtvirtinta Reglamente 2017/1128. Nors tarptautinės organizacijos yra išsakiusios savo nuomonę dėl IPTV apibrėžties, jų nurodytos sąvokos yra paremtos techninėmis paslaugų charakteristikomis ir yra pakankamai senos;
2. Nors AVŽPD projekte nurodoma, jog dėl technologinių inovacijų dabar galiojanti AVŽPD privalo būti aktualizuota, šis projektas nėra pritaikytas greitai populiarėjančioms mišrioms (hibridinėms) internetinės televizijos paslaugoms;
3. Reglamentas 2015/2120 laikytinas ES tinklo neutralumo politikos pagrindu dėl nustatytos pareigos interneto paslaugų teikėjams nediskriminuoti turinio internete. Vis dėlto, šis teisės aktas kritikuotinas ne tik dėl to, kad minima pareiga nėra absoliuti, tačiau ir dėl to, kad jame paliktos, autoriaus nuomone, esminės teisės spragos, kaip antai *zero-rating* praktikos leistinumai, dėl kurių negalima teigti, kad visos Sąjungos lygmeniu yra užtikrinamas interneto neutralumas;
4. Geografinio blokavimo praktika laikytina tinkamu būdu turinio kūrėjams užtikrinti turimų teisių apsaugą. Vis dėlto, Sąjungos priimti teisės aktai leidžia daryti išvadą, jog minimos praktikos pamažu atsisakoma ir yra siekiama užtikrinti vienodas sąlygas visos ES lygmeniu;
5. Perkeliavimo Reglamentas laikytinas netvirtu žingsniu į priekį link DSM strategijos užtikrinimo, kadangi juo išsprendžiama tik dalis atvejų, kuomet asmenys vengia geografinio blokavimo praktikos audiovizualiniame sektoriuje;
6. Dabartinis kanalų transliavimo ribojimas nacionalinio intereso pagrindais dėl sudėtingos procedūros užtrunka keliskart ilgiau nei pačių paslaugų ribojimas. Turint omenyje technologijų pažangą bei AVŽPD projekte numatytas paslaugų rūšis, matyti, kad nacionalinės institucijos neturi teisės riboti vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos paslaugų;
7. Kilmės šalies principas, nors ir vertinamas dėl garantuojamo teisinio tikrumo, yra susijęs tik su internetinės televizijos paslaugų teikėjo įsisteigimo faktu, todėl neatitinka skaitmeninės rinkos realijų ir turi būti peržvelgtas. Geriausias siūlomas pakeitimas yra į AVŽPD jurisdikcijos taisykles įtraukti ir vartotojo šalies principą taip suteikiant galimybę paslaugų teikėjams pasirinkti, kurį principą įgyvendinti. Abu šie principai, veikdami kartu atitiktų tikrąją audiovizualinės rinkos padėtį bei garantuotų didesnę ES vartotojų apsaugą.



## ŠALTINIŲ SĄRAŠAS

### 1. Norminiai teisės aktai:

- a. Lietuvos Respublikos teisės aktai:
  - i. Lietuvos Respublikos visuomenės informavimo įstatymas. *Valstybės žinios*, 1996-07-26, Nr. 71-1706
- b. Tarptautinės sutartys:
  - i. Europos Konvencija dėl televizijos be sienų. *Valstybės žinios*, 2000-04-07, Nr. 29-805.
- c. ES teisės aktai:
  - i. 1989 m. spalio 3 d. Tarybos direktyva 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo. OL Specialus leidimas 6 skyrius, 1 tomas, p. 224.
  - ii. 1995 m. spalio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (95/46/EB) dėl asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo. Specialus leidimas lietuvių kalba: OL 13 L 15 p. 355-374.
  - iii. 2000 m. birželio 8 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2000/31/EB dėl kai kurių informacinės visuomenės paslaugų, ypač elektroninės komercijos, teisinių aspektų vidaus rinkoje, OL specialus leidinys 13 skyrius, 25 tomas. P. 399 – 414
  - iv. 2002 m. kovo 7 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/21/EB dėl elektroninių ryšių tinklų ir paslaugų bendrosios reguliavimo sistemos. OL 2002 L 108, p. 33.
  - v. 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/123/EB dėl paslaugų vidaus rinkoje. OL 2006 L 376, p. 36
  - vi. 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/65/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvą 89/552/EEB dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų nuostatų, susijusių su televizijos programų transliavimu, derinimo. OL 2007 L 332, p. 314 – 332
  - vii. 2010 m. kovo 10 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstytų tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo. OL 2010 L 95, p. 1-24
  - viii. Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija, OL 2012 C 326, p. 47—390.

- ix. 2015 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2015/2120 kuriuo nustatomos priemonės, susijusios su atvira interneto prieiga, ir kuriuo iš dalies keičiami Direktyva 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis, ir Reglamentas (ES) Nr. 531/2012 dėl tarptinklinio ryšio per viešuosius judriojo ryšio tinklus Sąjungoje. OL 2015 L 310, p. 1-18
  - x. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB. OL 2016 L 119, p. 1.
  - xi. 2017 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas 2017/1128 dėl internetinių turinio paslaugų tarpvalstybinio perkeliavimo vidaus rinkoje. OL 2017 L 168, p. 1
  - xii. 2018 m. vasario 28 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/302 dėl nepagrįsto geografinio blokavimo ir kitų formų diskriminavimo dėl klientų pilietybės, gyvenamosios vietos arba įsisteigimo vietos vidaus rinkoje problemos sprendimo, kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (EB) Nr. 2006/2004 ir (ES) 2017/2394 ir Direktyva 2009/22/EB OL 2018 L 60I, p. 1
- d. Užsienio valstybių teisės aktai:
- i. *Communications Act of United States of America of 1934: as amended by Telecom Act of 1996*. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2012-02-22]. Prieiga per internetą: <<https://transition.fcc.gov/Reports/1934new.pdf>>
  - ii. Nyderlandų telekomunikacijų įstatymas. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-32549-2.html>>
  - iii. Slovėnijos telekomunikacijų įstatymas. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/111442>>.

## 2. Specialieji šaltiniai:

- a. BRAUER-RIEKE, Aaron K. The FCC Tackles Net Neutrality: Agency Jurisdiction and the Comcast Order, *Berkeley Technology Law Journal*, 2009, t. 24.
- b. CHARALAMPOPOULOS, George, KATSIANIS, Dimitris, VAROUTAS, Dimitris. *Deviating from Net Neutrality: Assessing the impact on the implementation of Economic Replicability Tests in Europe*, 2017.

- c. DUTTON, William H. *The Oxford Handbook of Internet Studies*, Oxford University Press, UK, 2013.
- d. FISCHER, R. Daniel. Race to the Bottom Revisited: Reflections on Recent Developments in Delaware's Corporation Law. *Northwestern University Law Review*. 1981, t. 76.
- e. HERNANDEZ, Janet, DE LA TORRE, Mindel, IPTV and Mobile TV: New Regulatory Challenges For Regulators, ITU Working paper.
- f. HEROLD, Anna. Country of Origin Principle in the EU Market for Audiovisual Media Services: Consumer's Friend or Foe? *Springer Journal of Consumer Policy*, 2008, t. 31
- g. HOLZNAGEL, Bernd, HARTMANN, Sarah. The EU 'open Internet access' regulation and its impact on the digital press. *Convergence: The International Journal of Research into New Media Technologies*, 2016, t. 22(5), p. 488-493.
- h. IBRUS, Indrek. The EU Digital Single Market as a mission impossible: audio-visual policy conflicts for Estonia. *International Journal of Digital Television*, 2016, t. 7(1).
- i. KRA-OZ, Tal. Geoblocking and the legality of circumvention. *IDEA: The Journal of the Franklin Pierce Center For Intellectual Property*. 2017, t. 57(3).
- j. KULESZA, Joanna. *International internet law*, Routledge, Abingdon, 2012
- k. MARSDEN, Chris et al. *Assessing Indirect Impact of the EC Proposals for Video Regulation, Technical Report*. RAND Europe, 2006.
- l. MUIR, James A., VAN OORSCHOT, Paul C. Internet Geolocation: Evasion and counterevasion. *ACM Computing Surveys*, 2009, t. 42.
- m. OBAR, Jonathan A., OELDORF-HIRSCH, Anne. The Biggest Lie on the Internet: Ignoring the Privacy Policies and Terms of Service Policies of Social Networking Services. Iš *TPRC: The 44th Research Conference on Communication, Information and Internet Policy*, 2016.
- n. PFISTER, Frederick .W. Net Neutrality: An International Policy for the United States. *San Diego International Law Journal*, 2007, t. 9.
- o. SAVIN, Andrej. *EU Internet Law*, Elgar Publishing, 2013.
- p. ŠTITILIS, D. et al. *Interneto ir technologijų teisė*. Vilnius, VĮ Registrų centras. 2016.
- q. TRIMBLE, Marketa. The Future of Cybertravel: Legal Implications of the Evasion of Geolocation. *Fordham Intellectual Property, Media and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 22.

- r. VAN SCHEWICK, Barbara. Network Neutrality and Quality of Service: What a Nondiscrimination Rule Should Look Like. *Stanford Law Review*, 2012, t. 67 (1), p. 1-166.
- s. VAN SCHEWICK, Barbara, WEILAND, Morgan N. New Republican Bill is Network Neutrality in Name Only. *Stanford Law Review online*, 2015, t. 67 (85), p. 85-99.
- t. WAGNER, M. A. Revisiting the Country-of-Origin Principle in the AVMS Directive. *Journal of Media Law*, 2014, t. 2, p. 286-304.
- u. WU, Tim. Network neutrality, Broadband discrimination. *Journal on Telecommunications and High Technology Law*. 2003, t. 2, p. 141-176.
- v. YU, Peter K. Region Codes and the Territorial Mess, *Cardozo Arts and Entertainment Law Journal*, 2012, t. 187, 193, p. 188-264.

### 3. Teismų sprendimai:

- a. Lietuvos Respublikos teismų sprendimai:
  - i. Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo teisėjų kolegija. 2017 m. spalio 31 d. nutartis byloje *Baltic Media Alliance Ltd v. Lietuvos radijo ir televizijos komisija*, Nr. A-638-492/2017.
- b. Europos Sąjungos teismų sprendimai:
  - i. Europos Teisingumo Teismas. 1979 m. vasario 20 d. sprendimas byloje *Rewe-Zentral AG prieš Bundesmonopolverwaltung für Branntwein*. C-120/78. EU:C:1979:42.
  - ii. Europos Teisingumo Teismas. 1982 m. spalio 6 d. sprendimas byloje *Srl CILFIT ir Lanificio di Gavardo SpA v. Ministero della sanita* C-283/81. EU:C:1982:335.
  - iii. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. 2018 m. vasario 21 d. sprendimas byloje *Peugeot Deutschland GmbH* C-132/17. EU:C:2018:85.
  - iv. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas. Sprendimas byloje *New Media Online* C-347/14. EU:C:2015:709.
- c. Užsienio teismų sprendimai:
  - i. Jungtinių Amerikos Valstijų Kolumbijos Apygardos Apeliacinis Teismas. 2010 m. sausio 8 d. sprendimas byloje *Comcast Corporation v. Federal Communications Commission and United States of America*.

- ii. Jungtinių Amerikos Valstijų Kolumbijos Apygardos Apeliacinis Teismas. 2014 m. sausio 14 d. sprendimas byloje *Verizon v. Federal Communications Commission et al.*

#### 4. Elektroniniai dokumentai:

- a. DIGGS-BROWN, Barbara. *Strategic public relations. An Audience-focused approach*. Cengage Learning, 2012. p. 53. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-28]. Prieiga per internetą: <[goo.gl/4HKmpv](http://goo.gl/4HKmpv)>;
- b. International Telecommunications Union. *Measuring the Information society 2013* [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-29]. Prieiga per internetą: <[https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013\\_without\\_Annex\\_4.pdf](https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/publications/mis2013/MIS2013_without_Annex_4.pdf)>;
- c. Number of TV households worldwide from 2010 to 2021 (in billions). [Interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-29]. Prieiga per internetą: <<https://www.statista.com/statistics/268695/number-of-tv-households-worldwide/>>;
- d. WSIS Plan Of Action. [Interaktyvu]. [žiūrėta 2018-01-30]. Prieiga per internetą: <<https://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/poa.html>>;
- e. International Telecommunications Union. *Key ICT indicators for developed and developing countries and the world* [Interaktyvu]. [Parsisiūsta 2018-01-27]. Prieiga per internetą: <[https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/statistics/2017/ITU\\_Key\\_2005-2017\\_ICT\\_data.xls](https://www.itu.int/en/ITU-D/Statistics/Documents/statistics/2017/ITU_Key_2005-2017_ICT_data.xls)>;
- f. 2015 m. gegužės 6 d. Europos Komisijos komunikatas Europos Parlamentui, Tarybai, Europos Ekonominių ir Socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui “Europos bendrosios skaitmeninės rinkos strategija”. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-01]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/HTML/?uri=CELEX:52015DC0192&from=EN>;
- g. Pasiūlymas EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS DIREKTYVA kuria, atsižvelgiant į kintančias rinkos realijas, iš dalies keičiama Direktyva 2010/13/ES dėl valstybių narių įstatymuose ir kituose teisės aktuose išdėstyto tam tikrų nuostatų, susijusių su audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų teikimu, derinimo. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-01]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:52016PC0287>;

- h. Lietuvos Statistikos Departamento leidinys *“Informacinės technologijos Lietuvoje, 2017”*. P, 46. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-07]. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/services-portlet/pub-edition-file?id=28180>;
- i. Nielsen. *Video On Demand. How worldwide viewing habits are changing in the evolving media landscape*, 2016. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-12]. Prieiga per internetą: <https://goo.gl/XnbCQ5>;
- j. Internet access and activities - households and individuals. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-02-13]. Prieiga per internetą: [http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Internet\\_access\\_and\\_use\\_statistics\\_-\\_households\\_and\\_individuals](http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Internet_access_and_use_statistics_-_households_and_individuals);
- k. Federal Communications Commission. *Memorandum Opinion and Order*. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-02-22]. Prieiga per internetą: [https://apps.fcc.gov/edocs\\_public/attachmatch/FCC-08-183A1.pdf](https://apps.fcc.gov/edocs_public/attachmatch/FCC-08-183A1.pdf);
- l. Federal Communications Commission. *Open internet order*. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-22]. Prieiga per internetą: [https://apps.fcc.gov/edocs\\_public/attachmatch/FCC-10-201A1\\_Rcd.pdf](https://apps.fcc.gov/edocs_public/attachmatch/FCC-10-201A1_Rcd.pdf);
- m. Federal Communications Commission. *Open Internet Order 2015*. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-02-28]. 328-329 punktai Prieiga per internetą: <https://goo.gl/PXgG1y>;
- n. Ajit Pai kalba, pasakyta konferencijos *“The Future of Internet Freedom”* metu Vašingtone, 2017 metų balandžio 26 dieną. Interaktyvus. Prieiga per internetą: [https://transition.fcc.gov/Daily\\_Releases/Daily\\_Business/2017/db0427/DOC-344590A1.pdf](https://transition.fcc.gov/Daily_Releases/Daily_Business/2017/db0427/DOC-344590A1.pdf);
- o. BEREC Europos tinklų neutralumo taisyklių įgyvendinimo gaires reguliuotojams. [interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <https://goo.gl/vZFBLP>;
- p. Lietuvos Radijo ir Televizijos komisija. 2016 m. lapkričio 16 d. sprendimas Nr. KS-200 „Dėl televizijos programos „RTR Planeta“ laisvo priėmimo laikino sustabdymo“. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-18]. Prieiga per internetą: <http://www.rtk.lt/content/uploads/2016/11/ks-200-2016.pdf>;
- q. Atsakymų, gautų per 2015 m. Europos Komisijos surengtas viešas konsultacijas dėl geografinio blokavimo ar kitų geografinių apribojimų perkant ar siekiant gauti informacijos ES, apibendrinamoji ataskaita. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-23]. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/full-report-results-public-consultation-geoblocking>;

- r. Europos Audiovizualinė Observatorija. *On-Demand Audiovisual Markets in the European Union*. 2014 [interaktyvu]. [parsisiūsta 2018-01-25]. Prieiga per internetą: <<https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/demand-audiovisual-markets-european-union-2014-and-2015-developments>>;
- s. OECD Working Party on Communication Infrastructures and Services Policy. *IPTV: Market developments and regulatory treatment*. [Interaktyvu]. [parsisiūsta 2018-01-16]. Prieiga per internetą: <<https://www.oecd.org/sti/ieconomy/39869088.pdf>>.

## 5. Kiti šaltiniai:

- a. Johnson Hur. *History of the television* [interaktyvus]. [žiūrėta 2018-01-28]. Prieiga per internetą: <<https://bebusinessed.com/history/history-of-the-television/>>.
- b. About International Telecommunication Union (ITU) <https://www.itu.int/en/about/Pages/default.aspx>.
- c. World Summit on the Information Society. <https://www.itu.int/net/wsis/>.
- d. Eurostat – your key to European statistics. <http://ec.europa.eu/eurostat/about/overview>.
- e. About the FCC. <https://www.fcc.gov/about/overview>.
- f. Ro Khanna *Twitter* pranešimas: <https://twitter.com/RoKhanna/status/923701871092441088>.
- g. WECKLER, Adrian. *Europe says consumers are losing out because of digital borders*. [Interaktyvu]. [Žiūrėta 2018-03-14]. Prieiga per internetą: <<https://perma.cc/6KPH-73GE>>.
- h. Dutch prohibition on zero-rating deemed invalid. An update on Net Neutrality. *Clifford Chance. Talking Tech*. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <https://talkingtech.cliffordchance.com/en/tmt/telecoms/net-neutrality-rules-dutch-prohibition-on-zero-rating-deemed-in.html>.
- i. Where is *Netflix* available? <https://help.netflix.com/en/node/14164>.
- j. Netflix USA vs The World: Content libraries compared. <https://www.finder.com/netflix-usa-vs-world-content>.
- k. Google Play Terms of Service. [https://play.google.com/intl/en-us\\_us/about/play-terms.html](https://play.google.com/intl/en-us_us/about/play-terms.html).
- l. Netflix Terms of Use. <https://help.netflix.com/legal/termsofuse>.

- m. TAYLOR, Josh. *How Netflix wants to end geoblocking*. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-03-23]. Prieiga per internetą: <<http://www.zdnet.com/article/how-netflix-wants-to-end-geoblocking/>>.
- n. Netflix corporate information. <https://help.netflix.com/en/node/2101>.
- o. European Audiovisual Observatory. What we do. <https://www.obs.coe.int/en/web/observatoire/what-we-do>.
- p. Twitch.tv Frequently Asked Questions. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-02-15]. Prieiga per internetą: <<https://www.twitch.tv/p/partners/faq/>>
- q. Dutch prohibition on zero-rating deemed invalid. An update on Net Neutrality. *Clifford Chance. Talking Tech*. [interaktyvu]. [žiūrėta 2018-03-03]. Prieiga per internetą: <https://talkingtech.cliffordchance.com/en/tmt/telecoms/net-neutrality-rules--dutch-prohibition-on-zero-rating-deemed-in.html>;



## SANTRAUKA

### *Internetinės televizijos reguliavimo ES teisėje probleminiai aspektai*

Magistro baigiamajame darbe „Internetinės televizijos reguliavimo ES teisėje probleminiai aspektai“ analizuojama sąlygai nauja televizijos rūšis – internetinė televizija. Šiame darbe sąvoka „internetinė televizija“ apima tiek linijines, tiek nelinejines bei vaizdo medžiagos bendro naudojimo platformos paslaugas. Šiuo metu Sąjungos institucijos derina naująjį Audiovizualinės žiniasklaidos paslaugų direktyvos projektą, kuriuo siekiama tinkamai sureguliuoti audiovizualinę Sąjungos rinką, atsižvelgiant į technologijų konvergenciją.

Pirmoje darbo dalyje aptariama internetinės televizijos sąvoka. Kadangi ES teisės aktai internetinės televizijos sąvokos nepateikia, šiuo atveju žiūrima į tarptautinių organizacijų (ITU, OECD) pateiktus apibrėžimus, kurie yra lyginami su panašiomis sąvokos ES teisės aktuose. Šioje darbo dalyje taip pat pabrėžiami kiekvienos iš minėtų televizijos rūšių bruožai, kurie yra lyginami tarpusavyje remiantis tiek ES teisės aktų tekstu, tiek aktualia ES Teisingumo Teismo praktika.

Antroje darbo dalyje dėmesys skiriamas tinklo neutralumui. Vienas iš esminių internetinės televizijos požymių yra tai, jog šios paslaugos yra teikiamos internetu, tad tinklo neutralumo principas turi itin svarbų vaidmenį teikiant šias paslaugas. Tinklo neutralumas yra viena iš karščiausių debatų temų, susijusių su technologija, todėl darbe taip pat parodomi ir pagrindiniai šalių, pasisakančių už arba prieš neutralų interneto tinklą, argumentai bei lyginami JAV bei ES teisės aktai, reguliuojantys neutralaus tinklo taisyklės.

Trečioji darbo dalis yra skirta geografiniam blokavimui. Joje analizuojamas geografinio blokavimo veikimo principas, jo naudojimo motyvai. Verta paminėti, kad, nors su geografiniu blokavimu dažniausiai yra susiduriama privačiuose santykiuose, ši praktika gali egzistuoti ir užtikrinant viešąjį interesą. Trečiojoje darbo dalyje taip pat aprašomas geografinio blokavimo vengimas bei keliamas jo teisėtumo klausimas iš kelių lygmenų – tarptautinių sutarčių, ES teisės bei interneto paslaugų teikėjų siūlomų sutarčių sąlygų – perspektyvos.

Ketvirtoje darbo dalyje kalbama apie kilmės šalies principą kaip pamatinę ES skaitmeninės vidaus rinkos nuostatą. Šioje dalyje taip pat keliamas klausimas, ar kilmės šalies principas yra tinkamas reguliavimo būdas, kuomet kalbama apie internetu teikiamas audiovizualines paslaugas bei siūlomos doktrinoje išskirtos alternatyvos minimam principui.

## SUMMARY

### *Problematic Aspects of Regulating Internet Television under European Union Law*

In the Master's thesis 'Problematic Aspects of Regulating Internet Television under European Union Law' the new type of television – internet television – is analysed. In the thesis the notion of 'internet television' means not only linear services but also non-linear and video-sharing platforms. As of this moment, the institutions of EU negotiate the new project of amendments to the Audiovisual Media Services Directive, which is considered to be a suitable way to regulate the audiovisual market of the EU in the light of technology convergence.

In the first part of the thesis the notion 'internet television' is analysed. Having in mind that there is no exact notion of internet television in the EU laws, the author takes into account the notions suggested by the international organizations (ITU, OECD). These notions are compared with the similar ones established in the EU laws. In this chapter the features of every type of internet television are compared in the light of EU law and relevant case law of the Court of Justice of the European Union.

The second chapter deals with the net neutrality issues. Net neutrality has a crucial role in the provision of internet services. As of today, Net neutrality is considered as one of the most debatable topics of technology. Because of that, the main arguments of both sides are presented in the thesis, together with the comparison of regulations considering neutral internet rules in both USA and EU.

In the third part the author discusses the geographic blocking (geoblocking). The geoblocking practice is analysed together with the operating principles concerning it. It is worth mentioning that even though the geoblocking is mostly familiar with the relationships happening in the private sector, the abovementioned practice can also be used in order to ensure the public interest. In this chapter the circumvention of geoblocking is discussed in the light of several scopes – international treaties, EU law and the terms of services introduced by the providers of the online content.

In the last chapter the country of origin principle is discussed. The country of origin principle is considered as a fundamental provision of the digital single market of the EU. However, due to the technology convergence, this principle is questioned whether it is a suitable regulatory mechanism. There are several alternatives introduced to this principle.